

Hodnocení rozvoje města Kroměříž s důrazem na životní prostředí

Tomáš Křeháček

Bakalářská práce
2021

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Tomáš Křeháček**
Osobní číslo: **M18987**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Hodnocení rozvoje města Kroměříž s důrazem na životní prostředí**

Zásady pro vypracování

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování práce.

I. Teoretická část

- Zpracujte základní teoretické poznatky týkající se problematiky veřejné správy, rozvoje regionů, municipalit a životního prostředí.

II. Praktická část

- Analyzujte současný stav rozvoje města Kroměříž se zaměřením na životní prostředí.
- Na základě získaných analytických poznatků navrhněte doporučení pro zlepšení současné situace a hodnotte přínosy a rizika.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: cca 40 stran
Forma zpracování bakalářské práce: Tiskovaná/elektronická

Seznam doporučené literatury:

- JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Právo životního prostředí: obecná část*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, 715 s. ISBN 978-80-210-8366-0.
- KNOX, Paul L., Heike MAYER a Paul L. KNOX. *Small town sustainability: economic, social, and environmental innovation*. 2nd ed., rev. and expanded. Basel: Birkhäuser, 2013, 208 s. ISBN 978-3-03821-251-5.
- NAHODIL, František. *Veřejná správa a financování veřejného sektoru*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, 366 s. ISBN 978-80-7380-536-4.
- PAVLÍK, Marek. *Regiony budoucnosti: spolupráce, bezpečí, efektivita: inspirace pro rozvoj měst a regionů s příklady dobré praxe*. Praha: Grada, 2020, 221 s. ISBN 978-80-271-1310-1.
- POMAHAČ, Richard. *Veřejná správa*. V Praze: C.H. Beck, 2013, 315 s. ISBN 978-80-7400-447-6.

Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Jiří Zicha, Ph.D.**
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva

Datum zadání bakalářské práce: **15. ledna 2021**
Termín odevzdání bakalářské práce: **18. května 2021**

L.S.

doc. Ing. David Tuček, Ph.D.
děkan

RNDr. Pavel Bednář, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

1. že jsem na diplomové/bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
2. že odevzdaná verze diplomové/bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně dne 9. 6. 2021

Jméno a příjmení: Tomáš Křeháček

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Bakalářská práce pojednává o hodnocení rozvoje životního prostředí ve městě Kroměříž. Práce je rozdělena na dvě části. První, teoretická část, obsahuje základní nastínění problematiky fungování veřejné správy, zejména samosprávy, a následně definuje oblast strategického rozvoje území a životního prostředí. Ve druhé, analytické části, je zpracována analýza vybraných oblastí životního prostředí v daném území. Na analýzu navazuje dotazníkové šetření a dále SWOT analýza. Zjištěné skutečnosti determinovaly návrhy na zlepšení rozvoje území ve vybraných oblastech životního prostředí.

Klíčová slova: veřejná správa, rozvoj území, životní prostředí, SWOT analýza, město Kroměříž

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with evaluation of the development of the environment in the city of Kroměříž. The work is divided into two parts. The first, theoretical part outlines the matter of functioning of public administration, especially self-government and also defines strategic development of a region and the environment. The second, analytical part contains an analysis of selected areas of the environment in a particular area. The analysis is followed by a questionnaire survey and the subsequent SWOT analysis. The results determined proposals for improvement of the development of the municipality in the field of the selected areas of the environment.

Keywords: public administration, territorial development, environment, SWOT analysis, Kroměříž

Na tomto místě bych chtěl poděkovat svému vedoucímu práce JUDr. Jiřímu Zichovi, Ph.D., za odbornou pomoc a cenné rady, které mi byly velmi nápomocny při psaní bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE.....	11
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 VEŘEJNÁ SPRÁVA.....	13
1.1 ZÁKLADY VEŘEJNÉ SPRÁVY	14
1.1.1 Kontrola ve veřejné správě.....	16
1.2 STÁTNÍ SPRÁVA.....	16
1.3 SAMOSPRÁVA.....	17
1.3.1 Vztah státu a samosprávy.....	17
1.3.2 Územní samospráva	18
1.3.3 Zájmová samospráva.....	19
1.4 OBCE.....	19
1.4.1 Orgány obcí.....	19
1.4.2 Působnost obcí.....	20
1.4.3 Funkce obcí	21
1.4.4 Financování obcí	22
1.4.5 Příjmy a výdaje obcí.....	23
2 REGIONÁLNÍ ROZVOJ A STRATEGICKÉ PLÁNOVÁNÍ.....	26
2.1 REGIONÁLNÍ ROZVOJ.....	26
2.2 STRATEGICKÉ PLÁNOVÁNÍ.....	28
2.2.1 Strategické dokumenty.....	28
2.2.2 Fáze tvorby strategického plánu.....	29
2.2.3 SWOT analýza	31
3 ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ VE VZTAHU K REGIONÁLNÍMU ROZVOJI	32
3.1 PRÁVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	32
3.1.1 Principy ochrany životního prostředí	33
3.1.2 Nástroje právní regulace.....	35
3.2 ROLE ORGÁNŮ VEŘEJNÉ SPRÁVY PŘI OCHRANĚ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ.....	36
3.2.1 Orgány státní správy v oblasti ochrany životního prostředí.....	36
3.2.2 Role samosprávy při ochraně životního prostředí.....	38
II PRAKTICKÁ ČÁST	40
4 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA MĚSTA KROMĚŘÍŽ.....	41
4.1 POLOHA.....	41
4.2 HISTORIE.....	42
4.3 OBYVATELSTVO	43
4.4 ORGÁNY MĚSTA	44
4.5 ZAPOJENÍ MĚSTA DO INICIATIV	45

5	ANALÝZA VYBRANÝCH OBLASTÍ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ.....	46
5.1	PŮDA.....	46
5.1.1	Půdní charakteristika.....	46
5.1.2	Kvalita půdy.....	47
5.1.3	Souhrnné hodnocení.....	49
5.2	PŘÍRODA A KRAJINA.....	49
5.2.1	Významné přírodní lokality v Kroměříži.....	50
5.2.2	Souhrnné hodnocení.....	51
5.3	VODA.....	51
5.3.1	Hydrologické poměry.....	51
5.3.2	Srážková situace.....	53
5.3.3	Zásobování vodou.....	54
5.3.4	Souhrnné hodnocení.....	55
5.4	OVZDUŠÍ.....	55
5.4.1	Stav kvality ovzduší v letech 2018–2019.....	56
5.4.2	Sledování aktuální kvality ovzduší.....	59
5.4.3	Souhrnné hodnocení.....	60
5.5	HLUK.....	61
5.5.1	Silniční zatížení.....	61
5.5.2	Železniční zatížení.....	64
5.5.3	Hluk způsobený kulturními venkovními událostmi.....	65
5.5.4	Souhrnné hodnocení.....	66
5.6	ODPADY.....	66
5.6.1	Základní charakteristika odpadového hospodářství města Kroměříže.....	67
5.6.2	Vývoj produkce odpadů.....	68
5.6.3	Výdaje na nakládání s odpady.....	70
5.6.4	Souhrnné hodnocení.....	71
5.7	VÝDAJE NA OCHRANU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ.....	71
5.8	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	73
5.9	SWOT ANALÝZA.....	76
6	NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ VE VYBRANÝCH OBLASTECH ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ.....	78
6.1	NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ KVALITY OVZDUŠÍ.....	78
6.2	NÁVRHY NA SNÍŽENÍ HLUKOVÉ ZÁTĚŽE.....	80
6.3	ENVIRONMENTÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ A OSVĚTA VEŘEJNOSTI.....	83
6.4	PROTIEROZNÍ OPATŘENÍ U ZEMĚDĚLSKÝCH PLOCH V MÍSTNÍCH ČÁSTECH MĚSTA.....	84
6.5	PŘIPOJENÍ MĚSTA KROMĚŘÍŽ K PAKTU STAROSTŮ A PRIMÁTORŮ.....	85
	ZÁVĚR.....	86
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	87

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	101
SEZNAM OBRÁZKŮ	103
SEZNAM TABULEK.....	104
SEZNAM GRAFŮ	105
SEZNAM PŘÍLOH.....	106

ÚVOD

Ochrana životního prostředí se v posledních letech stává stále diskutovanějším tématem, a to jak na úrovni nadnárodní, která vydává ty nejdůležitější závazné dokumenty, tak i na úrovni národní, regionální či místní. V minulosti byla ochrana životního prostředí upozaděna odlišnými prioritami, nicméně současnost vyžaduje stále významnější důraz na ochranu životního prostředí. Poslední léta rovněž otevřela nové možnosti rozvoje, které reprezentují například stále se zvyšující objem dotací z Evropské unie či efektivnější právní regulace ze strany státu. V současnosti je již podstatná část obcí zapojena do různorodých iniciativ, jež zavádějí myšlenku udržitelného rozvoje i na té nejnižší úrovni samosprávy, a naplno tak naplňují princip subsidiarity.

Bakalářská práce se věnuje problematice životního prostředí na úrovni municipality, konkrétně města Kroměříže. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretické poznatky, jež jsou získány zejména z odborné literatury, jsou využity následně v části praktické. Praktická část je dále rozdělena na části věnované základní charakteristice města Kroměříže, analýze vybraných oblastí životního prostředí (půda, krajina a přírodní lokality, voda, ovzduší, hluk a odpady) a návrhům na zlepšení kvality některých oblastí rozvoje životního prostředí. Cílem analýzy je získání co nejvíce relevantních informací, aby byl řádně zhodnocen stav rozvoje životního prostředí. Poté navazuje dotazníkové šetření, kdy primárním cílem šetření je nalezení či nenalezení shody s analýzou vybraných oblastí životního prostředí. Na základě analýzy a dotazníkového šetření je vypracována analýza SWOT. Návrhy na zlepšení kvality životního prostředí definují možné podněty na zlepšení ve vybraných oblastech. Hlavním výsledkem práce je zhodnocení vybraných oblastí rozvoje životního prostředí ve městě Kroměříž a podání možných návrhů na zlepšení situace.

CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

Cílem této bakalářské práce je zhodnocení stavu životního prostředí ve městě Kroměříž a následné poskytnutí návrhů na zlepšení rozvoje v dané oblasti. Výstup práce může sloužit jako zdroj informací pro orgány veřejné správy a občany města Kroměříže, podnikatelské subjekty a jiné aktéry. Problematika životního prostředí se stává pro obce čím dál důležitější a lze předpokládat, že v budoucnu bude ochrana a rozvoj životního prostředí patřit mezi primární oblasti, do kterých bude obec alokovat finance.

První část je zaměřena na teorii. Pojednává o problematice veřejné správy, zejména nižších územně samosprávných celků, strategického plánování a životního prostředí. Hlavním pramenem pro teoretickou část je zejména odborná literatura, základní použitou metodou je tudíž literární rešerše. Teoretické poznatky jsou následně využity v části praktické.

Praktická část je rozdělena do několika kapitol, a to *Základní charakteristika města*, *Analýza vybraných oblastí životního prostředí* a *Návrhy na zlepšení ve vybraných oblastech životního prostředí*. Primárním úkolem kapitoly *Analýza vybraných oblastí životního prostředí* je analýza současného stavu vybraných složek a zdrojů ohrožení životního prostředí na daném území za použití zejména kvantitativního výzkumu. Hlavním zdrojem informací pro praktickou část jsou sekundární zdroje. Zohledněn je rovněž strategický plán, jehož zadavatelem bylo město Kroměříž a data poskytnuta Městským úřadem Kroměříž. V práci je rovněž využita technika dotazníkového šetření, která proběhla online formou. Pro účely dotazníku bylo osloveno 100 respondentů, kteří mají trvalé bydliště v Kroměříži, místní části města či okolí v rámci okresu města Kroměříže. Respondenti odpovídali na různé typy otázek. Cílem dotazníkového šetření je nalezení či nenalezení korelace mezi provedenou analýzou stavu vybraných oblastí životního prostředí a odpověďmi občanů. Komunikace s veřejností je rovněž elementárním prvkem každé rozvojové studie místního charakteru. Provedená analýza a dotazníkové šetření jsou zohledněny v následné SWOT analýze, která určí silné stránky, slabé stránky, hrozby a příležitosti rozvoje životního prostředí v daném městě. Cílem provedené analýzy je zhodnocení současného stavu životního prostředí ve městě Kroměříž za použití kvantitativních metod a analýzy SWOT.

V kapitole, která se týká jednotlivých návrhů, jsou na základě poznatků z analýzy navržena jednotlivá opatření na eliminaci některých slabých stránek.

Analýza stavu vybraných oblastí životního prostředí probíhala od října 2020 do dubna roku 2021.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VEŘEJNÁ SPRÁVA

Veřejná správa se stejně jako její opak, správa soukromá, vyvíjela v čase. První počátky veřejné správy jsou zaznamenány ve starověkém Egyptě.

Ačkoli historických pramenů z tohoto období není mnoho, tak právě na území starověkého Egypta jsou zachyceny první zmínky veřejné správy, jež se dochovaly na nalezených papyrech. Nešlo však o ucelené koncepty, které by nastolily převratný systém správy určitého území. Povětšinou se jednalo o morální a etický kodex, jenž měl funkci informační pro další úředníky. Jedny z nejstarších papyrů, které se dané problematice věnují, jsou díla Ptahotepova, vezíra nabádajícího k pečlivé volbě poctivých spolupracovníků. Žádoucí je rovněž zmínit papyrus Naučení Amenemopa, jenž vybízí k dodržování tehdejších norem a čestnosti úředníků (Pomahač, 2013, s. 4). Období starověkého Řecka rovněž přineslo mnoho nových tezí a teorií. Pozoruhodný vliv na vnímání politiky a veřejné správy měli tehdejší myslitelé jako Platón, Aristoteles a Cicero.

Platón a Aristoteles se věnovali vztahu úředníků a veřejnému zájmu. Zdůrazněna byla reprezentace veřejné moci, jež nenáležela pouze jednotlivcům, nýbrž celé soustavě úředníků, kteří se na veřejné moci podíleli (Pomahač, 2013, s. 6). Předmětem jejich děl bylo rovněž i materiální hledisko. Zde je třeba zdůraznit myšlenku upřednostňování veřejného blaha před vlastními zájmy (Elcock, 2016, s. 1). Pád Římské říše přinesl nový systém vlády a správy.

Středověký systém správy se opíral zejména o náboženství a kanonické právo. Toto období se vyznačuje nejen filozofickými a náboženskými spory o univerzálie, ale i prvními pokusy o materialistické formování státu. Existovaly názory, kdy panovník legitimoval svou moc od boha, nebo naopak se také začaly objevovat pokrokovější názory. Kupříkladu Marsilius z Padovy, považován za jednoho z nejvýznamnějších myslitelů středověku a raného novověku, odvozoval moc od lidu.

Ukázkový příklad samospráv v renesančním období byl pozorovatelný v Itálii, která byla rozštěpena do mnoha republik. Územní rozdělení tehdejší Itálie se stalo hlavním předmětem Machiavelliho díla *Vladař*. Niccolò Machiavelli v tomto díle poprvé použije slovo „stát“ a definuje tehdejší státní zřízení na republiku a monarchii a poukáže na výhody a nevýhody jednotlivých zřízení. Centralismus vnímá velice pozitivně, ostatně v renesančním období se centralismu začne věnovat mnoho teoretiků. Dílo *Vladař* se stalo předmětem mnoha politologických teorií a rozborů (Cerqueira, 2020, s. 183). Podstatný rozvoj teorie státu přinesli empiristé Hobbes a Locke (Nahodil a kol., 2014, s. 36–37).

Posilování centralistické vlády značně ovlivnilo merkantilistické myšlení, na jehož reakci byly reformovány státní rozpočty. Plodným obdobím pro teorii státovědy a formování veřejné správy bylo období francouzského administrativního státu. Období francouzského osvícenství je charakterizováno přítomností celé řady významných filozofů (Pomahač, 2013, s. 16–17).

V duchu monarchismu a silné centrální vlády se pozornost posouvá do habsburské monarchie. Zde je možno zpozorovat i jiné prvky samosprávy než jen ty právní. České země, jakožto součást habsburské monarchie, spravovány centralistickým státem, vedly dlouholetý odboj proti monarchii. Právě takové jevy v problematice územních samospráv poukazují na skutečnost, že samospráva má sice silný právní charakter, ale nesmíme pominout i jiné prvky, jako jsou prvky sociální a kulturní (Koudelka, 2007, s. 15).

Po sametové revoluci se na našem území dostává správní věda konečně do popředí, jelikož byla dlouhodobě opomíjena. Důraz je rovněž kladen na důležitost samospráv, protože samosprávy nebyly v dobách socialistického Československa dostatečně respektovány. Správa věcí veřejných se řídila direktivně. Tudiž i prvek ekonomických systémů a teorií je jedním z důležitých prvků, které formují podstatu samospráv. Právě přechod z direktivní k tržní ekonomice otevřel samosprávám dveře k rozsáhlejší svobodě rozhodování.

1.1 Základy veřejné správy

Pojem veřejná správa, jak je již z historického hlediska zřejmé, souvisí s mnoha vědními disciplínami, zejména s ústavním a správním právem, ekonomii, filozofií a politologií. V posledních letech se nám dostává do souvislosti s veřejnou správou i ekologický rozměr, na který se klade stále větší důraz. Nejpodstatnější význam na vývoj veřejné správy měl proces formování státu a s ním související teorie dělby moci a oddělení správy na správu soukromou a veřejnou.

„Veřejná správa je součástí pojmu veřejná moc“ (Koudelka, 2007, s. 15). Veřejná moc je však pojmem obsáhlejší než státní moc, jelikož v úvahu je brána i moc samospráv. Rovněž je žádoucí zmínit, že veřejná správa je součástí veřejného sektoru, který řídí.

Veřejná správa je správa veřejných záležitostí a slouží veřejnému zájmu. Podmíněným prvkem veřejné správy je tedy služba veřejnosti, veřejnému zájmu (Kadečka, Rigel, 2009, s.3). Cílem veřejné správy je především přenos informací občanům a realizace práv na správu veřejných statků, zajištění činnosti státu a ochrana práv občanů. Veřejná správa je

fundamentálním prvkem dnešního státu. V současné době již nenajdeme uznaný stát, který by neobsahoval státní aparát.

Smysl veřejné správy je rozdělitelný na materiální a formální stránku. Předmětem materiálního rozměru jsou činnosti, které veřejná správa vykonává, a to na všech úrovních (ústřední i místní). Ústava ČR nám upravuje postavení státní moci. Naopak předmětem formálního rozměru je samotná organizace veřejné správy, její soustava a struktura (Pomahač, 2013, s. 54–57).

Pokud je veřejná správa centralizovaná, tak se veřejná moc soustřeďuje u jednoho subjektu, obvykle státu. Jestliže je veřejná správa centralizovaná, tak stát jedná nadřazeně a je schopen ovlivňovat veškerou správní činnost. Opakem centralizace je decentralizace. Orgán (stát) disponující veřejnou mocí může v tomto modelu přenést moc i na jiné subjekty, které mají jiný charakter než stát, tedy na jiné veřejnoprávní korporace od státu odlišné (Kadečka, Rigel, 2009, s. 3–4).

Koncentrace moci znamená, že výkonem veřejné správy disponuje jeden veřejnomocenský subjekt. Dekoncentrace moci znamená, že výkon veřejné správy může být rozdělen na více subjektů v rámci organizační struktury jednoho veřejnomocenského subjektu (Kadečka, Rigel, 2009, s. 3–4).

Veřejná správa může být vnímána z hlediska toho, kdo vykonává veřejnou správu, zda stát autonomně na jiných subjektech nebo přenechává záležitosti na nestátní korporace (samosprávný princip). Další vnímání veřejné správy může být založeno na hledisku geografickém (územní, ústřední a místní správa) s ohledem na územní administrativní jednotky (Provazníková, 2015, s. 11–13).

Se zvyšováním důrazu na informační technologie se zvyšují i požadavky veřejné správy vyhovět nejnovějším informačním přístupům. E-Government představuje informační službu, jejímž cílem je zvýšení efektivity, rychlosti a dostupnosti veřejné správy. Veřejné e-sloužby zajišťují, zabezpečují a regulují orgány veřejné správy a stejně jako veřejná správa obecně musí být e-sloužby regulovány právními předpisy (Pomahač, 2013, s. 186–187). V kategoriích e-sloužeb je žádoucí zmínit zejména služby Czech POINT a datové schránky, které jsou dnes již považovány za rutinní součást českého e-Governmentu.

1.1.1 Kontrola ve veřejné správě

Jako každý řídicí orgán musí i veřejná správa podléhat kontrole. Mimo sledování dodržování zákonů se sleduje i hospodárnost a účelnost.

Kontrola se dělí na vnitřní a vnější. Vnitřní kontrolu provádí veřejná správa sama, a to v hierarchických vztazích. Naopak vnější kontrola je v moci jiných subjektů než orgánů veřejné správy. V této problematice je žádoucí zmínit kontrolu nezávislymi soudy, především správním a ústavním soudnictvím, zákonodárnými orgány, a to jak na úrovni státu (odpovědnost vlády Parlamentu ČR), tak na úrovni samospráv (kontrola v režii zastupitelstva krajů a obcí). Vnější kontrolu rovněž provádí správní orgány a Nejvyšší kontrolní úřad, nezávislý orgán, který kontroluje hospodaření se státním majetkem, rozpočtem a zadáváním zakázek. Vnější kontrola je rovněž v režii veřejného ochránce práv. V neposlední řadě je žádoucí zmínit i občanskou iniciativu, kdy každý občan má právo podat stížnost proti postupu správního orgánu či chování úředních osob (Janků, 2013, s. 96–97).

Veřejná správa se dále dělí na státní správu a samosprávu.

1.2 Státní správa

Nositelem státní správy je stát. Stát musí splňovat určité znaky. Dle uznávaného teoretika George Jellinka se jedná o území, obyvatelstvo a moc. Dané prvky reprezentují konstitutivní znaky státu. Stát je veřejnoprávní korporací. Veřejnoprávní korporace jsou upraveny v právním řádu tak, aby se věnovaly především věcem veřejným (Pomahač, 2013, s. 55–56).

Státní správa je zastupována (Janků, 2013, s. 90–91):

- Vládou – kolegiálním orgánem exekutivy s celostátní působností. Vláda může vydávat nařízení. Vláda má v kompetenci řízení, kontrolu ministerstev a jiných správních úřadů.
- Ministerstvy – v čele ministerstva stojí člen vlády, ministerstva jsou zřízena a upravena kompetenčním zákonem.
- Jinými ústředními správními úřady – jsou řízeny vládou, která jmenuje do čela úřadu pověřenou osobu. Příkladem ústředního správního úřadu může být Český statistický úřad (ČSÚ), Český úřad zeměměřičský a katastrální (ČÚZK), Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS), Český telekomunikační úřad (ČTÚ) a Národní bezpečnostní úřad (NBÚ).

- Dalšími správními úřady s celostátní působností – tyto úřady jsou podřízeny příslušnému ministerstvu a mají menší pravomoci. Například Česká školní inspekce je podřízena Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, Česká obchodní inspekce je podřízena Ministerstvu průmyslu a obchodu.
- Specializovanými územními správními úřady, tzv. dekoncentráty či detašovanými úřady. Tyto úřady působí na místě určeným zákonem a mají dílčí specializovanou působnost. Jedná se například o úřady práce a finanční úřady.

1.3 Samospráva

Samospráva je součástí veřejné moci a z hlediska důležitosti stojí za státní správou. Samosprávy slouží jako ochrana demokracie, jelikož zabráňují koncentraci moci na mocenském centru. Samospráva (self-government) vykonává věci veřejné vlastním jménem a na vlastní odpovědnost a rovněž hospodaří s vlastními prostředky (Koudelka, 2007, s. 19–20). Územní rozpočty, nazývané rovněž jako decentralizované peněžní fondy, patří mezi základní nástroje samospráv. Prostřednictvím rozpočtů mohou kraje a obce realizovat svou politiku. Stát jakožto veřejnoprávní korporace deleguje záležitosti na jiné veřejnoprávní korporace, které jsou odlišné od státu (kraje a obce). Samospráva má tedy zákonodárné i výkonné pravomoci. Samospráva se dělí na územní a zájmovou.

1.3.1 Vztah státu a samosprávy

Zřízení samospráv má několik opodstatnění. Především se jedná o omezení státní moci a následnou pluralitu moci. Moc samospráv slouží tedy ke kontrole státu a jeho omezení. Zároveň státní moc může zasahovat do působnosti samospráv. Samosprávy rovněž samotnou existencí zaručují větší občanskou svobodu (Koudelka, 2007, s. 23–24).

Ve vztahu státní správy a územní samosprávy se vyskytují modely (Peková, 2011, s. 413):

- Oddělená státní správa a samospráva. Orgány státní správy a samosprávy jsou na sobě zcela nezávislé. Státní správu v daném územním celku plní tzv. dekoncentráty. Tento model je označován jako model francouzský, jelikož vznikl ve Francii v období Velké francouzské revoluce.
- Smíšená veřejná správa. V tomto případě samospráva vykonává své věci, svým jménem, zároveň však vykonává v přenesené působnosti státní správu. Model smíšené samosprávy je uplatňován v ČR.

- Plná samospráva. Veřejná správa je realizována pouze samosprávou. Model plné samosprávy se často nazývá jako angloamerický model.

Zároveň je žádoucí zmínit principy, které jsou ve veřejné správě uplatňovány (Koudelka, 2007, s. 29–30):

- Princip decentralizace. Stát disponuje mocí a část moci může přenést na subjekt, který nemá státní charakter. Tento subjekt dále spravuje záležitosti samostatně, svým vlastním jménem.
- Princip demokracie. Na základě volební participace lid kontroluje veřejnou správu.
- Princip subsidiarity. Dle tohoto principu stát disponuje možností přenést své funkce na nižší útvary, za předpokladu, že nižší útvar bude vykonávat dané funkce alespoň v přibližně stejné kvalitě. Veřejná moc se tedy posouvá blíže k občanovi. Existuje několik způsobů přenesení moci, tím nejčastějším je přenesení ze státní správy na samosprávu.

1.3.2 Územní samospráva

Adolf Merkl charakterizoval samosprávu jako „*stav, kdy občan, který je ve státní správě objektem správy, stává se v samosprávě subjektem správy*“ (Koudelka, 2007, s. 21, cit. podle Merkl: s. 205–207). Do územní samosprávy patří vyšší územně samosprávné celky a nižší územně samosprávné celky. Roku 1849 byl v souvislosti se Stadionovou ústavou zakotven prozatímní obecní zákon, který právně vymezil samosprávu. Samospráva na úrovni obcí se uplatňovala do roku 1945. Změna státního režimu změnila i postavení samospráv. Činnost samosprávy upozadily národní výbory (Janků, 2013, s. 91). Centralisticky řízená správa nedávala zejména územní samosprávě pravomoci k rozhodování, tudíž nebyl respektován prvek demokracie a decentralizace. Samosprávná činnost obcí byla obnovena v roce 1990 a v roce 1997 bylo zřízeno 14 samosprávních celků (krajů) na základě ústavního zakotvení (Janků, 2013, s. 91).

Samospráva má určité prvky, které ji charakterizují. Mezi ty základní patří území, osoby, jež žijí na daném území (obyvatelstvo), a hospodaření či samospráva vlastních záležitostí v katastru obce (Nahodil a kol., 2014, s. 24–27).

1.3.3 Zájmová samospráva

Zájmová samospráva se dělí na zájmovou a akademickou. Některé, zejména novější literatury, dělí samosprávu ještě na profesní. Profesní samospráva je spojena s určitou výdělečnou činností, povoláním (Koudelka, 2007, s. 21). Jedná se například o Českou advokátní komoru a Českou lékařskou komoru. Profesní samospráva je spjata se systémem povinného členství a za porušení pracovní kázně může trestat. Samospráva bez nucené příslušnosti již není povinná, je dobrovolná. Jedná se například o Hospodářskou komoru.

1.4 Obce

Obec je základní územní jednotka územní samosprávy. Vymezuje ji hranice obce a tvoří ji obyvatelstvo, které užívá daného území. Obec rovněž jakožto veřejnoprávní korporace vlastní majetek a hospodaří s ním a dále vystupuje v právních vztazích svým jménem a rovněž nese odpovědnost. Cílem obecního zřízení je zajištění všestranného rozvoje a péče o zajištění co nejkvalitnějších potřeb pro své občany (Nahodil a kol., 2014, s. 24). V porovnání se státy Evropské unie (EU) má ČR nadprůměrný počet obcí. Dle Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) má ČR mezi unitárními státy EU třetí největší počet obcí, hned za Francií a Itálií (OECD, 2018, s. 3). Nicméně kvantitativní počet místních celků neznačí míru moci samospráv, v tomto ohledu je důležité vnímat i sociální, historický a kulturní aspekt.

Členění územní samosprávy na úrovni EU je označeno pod pojmem místní administrativní jednotky. Ve většině zemí koresponduje označení EU LAU-2 s obcemi, nicméně některé členské země (např. Bulharsko, Irsko, Velká Británie) reprezentuje administrativní jednotka LAU-2 pouze územní členění státu (Provazníková, 2015, s. 21).

Právní základ pravomocí a působností obcí upravuje zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

1.4.1 Orgány obcí

Nejvyšším orgánem obce je zastupitelstvo. Občané volí zastupitele v komunálních volbách každé čtyři roky. Počet zastupitelů závisí na počtu obyvatel dané obce, nejméně má zastupitelstvo pět členů a nejvíce 55 členů. Volby do zastupitelstev obcí upravuje zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů. Zasedání zastupitelů jsou veřejná a konají se dle potřeby. Zastupitelstvo může vydávat usnesení,

v případě samostatné působnosti obecně závazné vyhlášky (OZV) a zřizovat výbor. Mandatorní je zřízení finančního a kontrolního výboru (Janků, 2013, s. 92).

Zastupitelstvo dále volí radu obce, která se skládá z členů zastupitelstva (naplňuje princip demokracie). Pokud má obec méně než 15 členů zastupitelstva, tak se rada nevolí. V opačném případě má rada nejméně pět a nejvíce 11 členů. Rada může zřizovat komise. Působnost rady spočívá například v přípravě návrhů pro jednání zastupitelstva, provádění rozpočtových opatření, zabezpečení hospodaření obce a vydávání nařízení obce v přenesené působnosti (Koudelka, 2007, s. 197).

Obecní úřad je dalším z orgánů nižších samosprávných celků. Součástí obecního úřadu je starosta, místostarosta, tajemník (jen pokud je funkce tajemníka zřízena) a zaměstnanci obecního úřadu. Obecní úřad vykonává kromě samostatné působnosti, kde figuruje zastupitelstvo a rada, i působnost přenesenou (Janků, 2013, s. 92–93).

Na rozdíl od Slovenské republiky, kde je starosta volen přímo občany, zastupitelstvo obce rovněž jmenuje starostu a místostarostu, kteří jsou zastupitelstvu odpovědni (Koudelka, 2007, s. 199–200).

1.4.2 Působnost obcí

Působnost obcí se rozlišuje jako věcná, místní a časová. Pomocí působnosti subjekt veřejné správy plní svou pravomoc. Pojmem věcná působnost se rozumí oblast vztahů ve veřejné správě. Tyto vztahy upravuje a spravuje subjekt veřejné správy (Koudelka, 2007, s. 124).

V samostatné působnosti obec využívá svého práva na samosprávu (Nahodil a kol., 2014, s. 27). Zákon o obcích vymezuje samostatnou působnost obcí. Nalezneme zde například hospodaření obce, rozvojový program, rozpočet a podobně. Obec v samostatné působnosti může vydávat OZV, které schvaluje zastupitelstvo obce.

Přenesená působnost je rovněž upravena v zákoně o obcích. Stát na obec přenáší státní správu. Přenesenou působnost nejčastěji vykonává obecní úřad, jenž dále vykonává státní správu pro vlastní obec, popřípadě obce ve svém územním obvodu (Nahodil a kol., 2014, s. 27). Obec rovněž může v přenesené působnosti vydávat nařízení, které schvaluje rada obce.

Obec s rozšířenou působností je rovněž obec s pověřeným obecním úřadem. Obec s rozšířenou působností je nazývána jako obec třetího řádu nebo třetího stupně. Legislativní

vymezení nacházejí obce s rozšířenou působností nejen v zákoně o obcích, ale i v mnoha jiných předpisech.

Dané rozdělení obcí je determinováno reformou veřejné správy, která vyústila ve zrušení okresních úřadů. Obce s rozšířenou působností tedy plní státní správu mezi obecními a krajskými úřady (Balík, 2009, s. 24). ČSÚ eviduje 206 obcí s rozšířenou působností a 393 obcí s pověřeným obecním úřadem (ČSÚ, 2020).

1.4.3 Funkce obcí

Funkce obcí může být ve státech v určitých záležitostech odlišná. Některé záležitosti jsou doménou státního rozpočtu, jiné jsou decentralizovány na vyšší a nižší územně samosprávné celky. V zásadě se rozlišuje funkce obcí v přirozené působnosti na sedm fundamentálních oblastí (Balík, 2009, s. 30–31):

- Politická funkce, týkající se převážně voleb, místních referend, ustavování orgánů obcí a partnerství v dobrovolných svazcích.
- Do ekonomické funkce patří zejména rozpočtový proces, hospodaření dle rozpočtu a zřizování fondů.
- Neodmyslitelnou funkcí obce je funkce sociální, která se může v jednotlivých státech lišit v ohledu na koncepci sociální politiky. Jedná se zejména zakládání škol, zdravotnických zařízení a kulturních zařízení například ve formě příspěvkových organizací územních samospráv.
- V současnosti se klade stále větší důraz na funkci ekologickou. Zahrnuje se do ní mimo jiné svoz a likvidace odpadu, čištění odpadních vod a zajišťování čistoty v obci.
- Bezpečnostní funkce náleží zejména obecní policii, jejíž zřízení je v pravomoci obce.
- Mezi další významné funkce obcí je žádoucí zařadit funkci infrastrukturní, do které se řadí především správa a údržba komunikací.
- Funkce prognostická slouží především k přípravě naplňování funkcí budoucích. Řadíme zde programy rozvoje, koncepční dokumenty a územní plán obce.

1.4.4 Financování obcí

Se stále rostoucí úlohou územních samospráv se zvyšuje i pozornost věnována pojmu fiskální federalismus. Pojem fiskální federalismus má původ ve Spojených státech a je spojen s významnými průkopníky této teorie, zejména s Richardem Musgravem, Charlesem Tieboutem a Wallaceem Oatsem (Maaytová, Ochrana, Pavel a kol., 2015, s. 132). Fiskální federalismus zkoumá míru finanční soběstačnosti územních rozpočtů, optimálním přiřazením příjmů, vertikálními i horizontálními vztahy ve struktuře rozpočtové soustavy a v neposlední řadě i optimálním zabezpečováním veřejných statků. Zmíněná teorie tedy bere v úvahu, že existují alespoň dvě úrovně rozpočtů – ústřední a místní. Optimální míru decentralizace veřejného sektoru zkoumá fiskální decentralizace (Provazníková, 2015, s. 37–38).

Teorie fiskálního federalismu se dá rozdělit do tří částí na základě vývoje – tradiční teorie fiskálního federalismu, teorie veřejné volby a druhá generace teorie fiskálního federalismu (Maaytová, Ochrana, Pavel a kol., 2015, s. 132).

Rozlišujeme tyto modely fiskálního federalismu (Provazníková, 2015, s. 38–39):

- Vertikální model, jenž respektuje finanční autonomii jednotlivých vládních úrovní. Odpovědnost tak nesou jednotlivé vládní úrovně, které mají kompetence pro nezávislou fiskální politiku. Je uplatňován například ve Spojených státech.
- Horizontální model, ve kterém existuje silná ústřední vláda, která má rozsáhlý vliv na ostatní úrovně vlády. Státní rozpočet je zdrojem příjmů, jenž dále rozděluje mezi ostatní vládní úrovně. Nižší vládní úrovně rovněž disponují možností transferu na horizontální úrovni mezi finančně slabší regiony, což vyrovnává prostorové disparity. Horizontální model je uplatňován v Německu.
- Kombinovaný model je uplatňován ve většině evropských zemí. Jednotlivé vládní úrovně disponují vlastními příjmy. Stát pomocí transferů může zmírňovat disparity mezi regiony.

Územní rozpočty tvoří nedílnou součást rozpočtové soustavy. Součástí rozpočtové soustavy jsou veřejné rozpočty (státní rozpočet a územní rozpočty), mimorozpočtové peněžní fondy a rozpočty veřejnoprávních neziskových organizací (Peková, 2011, s. 96–97). Do územních rozpočtů řadíme rozpočty obcí, krajů, Regionálních rad regionů soudržnosti a dobrovolných svazku obcí. Součástí soustavy rozpočtů jsou i příspěvkové organizace. Nesmíme opomenout zmínit i mimorozpočtové fondy, které jsou rovněž součástí soustavy a pro obce

jsou fakultativního charakteru. Rozpočtovým procesem označujeme souhrn činností, jež vedou k sestavení rozpočtu. Rozpočet obce sestavují na jeden kalendářní rok, nicméně rozpočtový proces je obvykle delší než jeden rok (Provazníková, 2015, s. 63). Rozpočtový proces upravuje zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech.

Rozpočtový proces je rozčleněn do několika fází. Nejprve výkonný orgán obce sestavuje návrh rozpočtu. Výkonným orgánem si lze představit finanční odbor, jelikož má nejvíce informací o hospodaření. Podkladem je rozpočtový výhled. Sestavení návrhu musí brát v potaz i vazby na jiné rozpočty (krajů, dobrovolných svazků obcí apod.). Výkonné orgány (finanční odbor a rada obce) dále projednávají návrh rozpočtu. Role schvalování náleží zastupitelstvu – volenému orgánu. Rozpočet může být vyrovnaný, přebytkový nebo schodkový. Po fázi plnění rozpočtu následuje kontrola plnění. Výkonné orgány sestavují závěrečný účet, který následně schvaluje zastupitelstvo. Obec rovněž volí mezi krajským úřadem nebo externím auditorem o přezkoumání hospodaření za uplynulý rok (Provazníková, 2015, s. 64).

1.4.5 Příjmy a výdaje obcí

Jednou z elementárních vlastností obcí je disponibilita majetku, jedná se o základní předpoklad pro fungování samospráv. Obec může realizovat podnikatelskou aktivitu a s majetkem nakládat dle svého uvážení, nicméně obec má ze zákona povinnost zacházet s majetkem hospodárně a v souladu s jejími zájmy. Majetek územně samosprávných celků se může členit na věci nemovitě (pozemky, stavby), movité (dopravní prostředky, vybavení), infrastrukturu (veřejná osvětlení, vodovody), finanční majetek (cenné papíry, bankovní účty) (Vojtíšková, 2018, s. 14).

Dle vyhlášky č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě se třídění příjmů a výdajů dělí na odpovědnostní, druhové, konsolidační, odvětvové apod. Ne všechna členění příjmů a výdajů se využívají u rozpočtů nižších samosprávných celků. Například odpovědnostní hledisko je doménou zejména státního rozpočtu.

Rostoucí role územních samospráv s sebou nese i vyšší požadavky na výši příjmu. U obcí se rozlišují příjmy nenávratné (daňové příjmy, transfery, dotace a nedaňové příjmy) a příjmy návratné (úvěry a půjčky), které musí obec splatit (Provazníková, 2015, s. 103).

Z hlediska druhového třídění příjmů a výdajů tvoří daňové příjmy největší položku příjmové stránky obcí a jsou právně upraveny v zákoně č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní (RUD). RUD uvádí daňové příjmy obcí v § 4. Obec má tedy podíl 25,84 % z celostátního

hrubého výnosu sdílených daní z přidané hodnoty, z příjmů fyzických osob a daně z příjmů právnických osob, až na výjimky, které jsou uvedeny v zákoně.

Podíl, který obec získá z celostátního výnosu, upravuje § 4 odst. 2 RUD:

- Jedná se o výměru katastrálních území obce, vyjádřené v procentech a vynásobeno koeficientem 0,03.
- Počet obyvatel, rovněž vyjádřen v procentech a vynásoben koeficientem 0,10.
- Počet dětí a žáků, navštěvujících školu, která je zřízena obcí, vyjádřeno v procentech a vynásobeno koeficientem 0,09.
- Poměr násobku postupných přechodů, který má největší váhu a dopad na spravedlnost rozpočtového určení. Násobek postupných přechodů je vyjádřen v procentech a vynásoben koeficientem 0,78.

Výběr daní je v kompetenci Finanční správy. Do vlastních příjmů obce řadíme i svěřenou daň z nemovitých věcí (příjemcem je obec, kde se nemovitost nachází), daň z příjmu právnických osob (je-li placená obcemi), daň z hazardu, místní a správní poplatky, které mají rovněž charakter svěřených daní. Dle zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích (§ 1) může obec zavést například poplatky za psy, z pobytu, vstupného a za komunální odpad. Za příklad správního poplatku může být považován poplatek za vydání občanského průkazu u obecního úřadu obce s rozšířenou působností.

Mezi další příjmy obce řadíme nedaňové příjmy, které dávají územním samosprávám větší možnost ovlivňování její výše. Obec tak může realizovat podnikatelské aktivity v podobě pronájmu majetku, příjmu z obchodování s cennými papíry a zisků podniků. Nedaňové příjmy nejsou legislativně upraveny. Kapitálové příjmy tvoří zejména prodej dlouhodobého majetku. Přijaté transfery mohou být specifické účelové, či všeobecné neúčelové. Dotace mohou být použity na financování běžných i kapitálových výdajů a mohou být poskytovány ze státního rozpočtu, státních fondů, fondů EU a v neposlední řadě i od soukromých subjektů. Dotace zmírňují vertikální prostorové nerovnováhy (zabezpečení pokrytí výdajů) a zabezpečují i horizontální fiskální rovnováhy (Provazníková, 2015, s. 84).

Výdaje se dělí na běžné a kapitálové. Běžnými výdaji se rozumí výdaje na chod obecního či městského úřadu, provoz škol, provoz bezpečnostních složek, platy zaměstnanců nebo například provoz veřejného osvětlení. Obec neočekává návrat vložených peněz. Kapitálové

výdaje zahrnují výdaje na investice. Jedná se tedy například o výstavbu, rekonstrukci budov, nákup nemovitostí a finančního majetku, investiční dotace apod.

K 31.12.2019 vykázaly obce celkové příjmy 360,4 mld. Kč. Z toho daňové příjmy činily 245,2 mld. Kč (68,04 %), nedaňové příjmy dosáhly 34,2 mld. Kč (9,49 %), kapitálové příjmy činily 6,7 mld. Kč (1,86 %) a transfery 74,4 mld. Kč (20,64 %). Příjmy i výdaje obcí se meziročně zvýšily, přebytek rozpočtového hospodářství dosáhl 25,5 mld. Kč (Ministerstvo financí, 2020a).

Z *tabulky 1* je patrné, že trend růstu daňových příjmů neustále roste. Mezi hlavní důvody růstu daňových příjmů patří růst ekonomiky, efektivita výběru daní a navyšování daňových podílů. V roce 2020 se dle predikcí očekává propad daňových příjmů obcí v důsledku daňových změn. Predikce Ministerstva financí odhaduje k 10.9.2020 propad daňových příjmu nižších samosprávných celků o 8,5 % na 220,6 mld. Kč. V odhadu jsou zohledněny změny v RUD i kompenzační bonus pro obce související se zrušením superhrubé mzdy. Pandemická krize se tedy převážně dotkne státního rozpočtu. Kraje a obce sice pocítí určitá omezení při sestavování rozpočtu do roku 2021, nicméně investiční akce by neměly být ohroženy (Ministerstvo financí 2020b).

Tabulka 1 – Vývoj daňových příjmů obcí (mld. Kč), (Ministerstvo financí, 2018, 2020c, vlastní úprava)

	2015	2016	2017	2018	2019
Daňové příjmy obcí (mld. Kč)	175,4	190,8	206,3	226,2	245,2

Za rok 2020 skončilo hospodaření obcí v přebytku 14 mld. Kč. Nižší územně samosprávné celky vykázaly loňský rok příjmy 626,4 mld. Kč a výdaje ve výši 612,2 mld. Kč. Jedná se o devátý přebytek v hospodaření v řadě (Ministerstvo financí, 2021).

2 REGIONÁLNÍ ROZVOJ A STRATEGICKÉ PLÁNOVÁNÍ

Růst měst a jejich aglomerací je spojen již s první průmyslovou revolucí, jež způsobila masivní migraci do měst. Tento trend nadále pokračuje a Organizace spojených národů (OSN) odhaduje, že do roku 2050 bude ve městech žít 68 % populace (Pavlík, 2020, s. 19). V roce 2007 žilo poprvé více lidí ve městech než ve venkovských oblastech (Ritchie a Roser, 2018). Zvyšující se trend urbanizace s sebou nese jen vyšší bohatství pro přistěhovalé a zlepšení ekonomické výkonnosti pro stát, regiony a municipality, nýbrž s sebou nese i větší požadavky na oblast životního prostředí, infrastrukturu, energetiku i celkovou kvalitu života. Tento trend někdy přináší mimo jiné i chudobu a polarizaci společnosti na bohaté a chudé. Jedním z ukazatelů životní úrovně je Index lidského rozvoje (HDI). Komplexně bere v úvahu několik rovin – střední délku života, přístup ke vzdělání a vyspělost státu. Rozvojový program OSN stanovil k roku 2019 ČR na 27. místo (United Nations, 2020).

2.1 Regionální rozvoj

Základní cíl regionální politiky je zvýšení soudržnosti a konkurenceschopnosti regionů. Regionální rozvoj by se dal definovat jako souhrn procesů, které probíhají uvnitř regionu. Přičemž procesy se týkají socioekonomických, environmentálních a dalších proměn regionů (Pavlík, 2020, s. 29). Procesy uvnitř regionu jsou občané schopni ovlivňovat mimo jiné i pomocí veřejné volby. Tím dochází k cílenému vývoji.

V minulosti vzniklo mnoho teorií regionálního rozvoje, jež reagovaly na tehdejší souvislosti. Například neoklasická teorie (1920–1940) používala nástroje, které zvyšují mobilitu pracovních sil. Poté keynesiánská teorie (1950–1975) zdůrazňovala důležitost investic do regionů, jež se potýkají s problémy (Blažek, Uhlíř, 2013, s. 15). Teorii regionálního rozvoje je možné klasifikovat do dvou základních kategorií. Jednou z nich je konvergenční teorie, jejíž autoři tíhnou k názoru, že regionální rozvoj má tendenci vyrovnávat rozdíly mezi regiony. Zastánci divergenční teorie naopak poukazují na přirozený vývoj, který spíše rozdíly v regionech prohlubuje (Blažek, Uhlíř, 2013, s. 13).

Rozhodovací cyklus je obecně rozdělen do několika fází. Regiony rovněž mohou hodnotit vlastní stav a vývoj nebo porovnávat s reálnými subjekty na stejné či jiné vertikální nebo horizontální úrovni (Pavlík, 2020, s. 28–30):

- Definování problému.
- Uznání problému (pomocí využití indikátorů).

- Formulace opatření.
- Implementace opatření.
- Zhodnocení realizovaných opatření (pomocí využití indikátorů). Vyhodnocuje se porovnání nákladů s přidanou hodnotou a efektivita nástrojů.

Indikátory se liší v závislosti na sledované oblasti. Kupříkladu švédská zastřešující organizace Sveriges Ekokommuner v roce 1995 vytvořila systém indikátorů, kterých může město využít k monitorování udržitelnosti (Knox a Mayer, 2013, s. 59). Základním předpokladem pro regionální rozvoj je silná datová základna, která v menších obcích nemusí být dostatečná v ohledu na kapacity obce (Pavlík, 2020, s. 31).

Za aktéry regionálního rozvoje je žádoucí označit tyto důležité skupiny působící ve vzájemných synergiích (Pavlík, 2020, s. 51–52):

- Uživatelé – obyvatelé, komunity působící v regionu. Jejich existence má silnou vazbu s regionem.
- Živitelé – „Tvůrci bohatství“. Regionu přináší ekonomický rozměr. Jedná se o zaměstnance, turisty, podnikatele.
- Lídři – svým působením mohou ovlivňovat budoucnost regionu. Nemusí se jednat jen o politické představitele, jedná se i o osobnosti v oblasti byznysu a osobnosti v čele společenského života.
- Ambasadoři – tváře regionu, šířitelé dobré pověsti.
- Investoři – přinášejí kapitál. Pro regionální ekonomiku je dostatek investic hnací silou.
- Dodavatelé – poskytují výrobky, služby a zdroje z jiných regionů.

Stanovení cílů mohou provázet různé těžkosti, výjimkou není ani oblast životního prostředí. Při řešení environmentálních problémů se územní celek může dostávat do střetu s ostatními prioritními oblastmi. Stránka životního prostředí může přijít do střetu s ekonomickou a sociální rovinou. Navzdory tomu mají menší města výhodu v menších byrokratických překážkách, což dělá spolupráci mezi jednotlivými subjekty jednodušší (Knox a Mayer, 2013, s. 52–53).

Existuje několik možností, jak zhodnotit úroveň regionálního rozvoje. Cílem je porovnat aktuální vývoj se stanovenými cíli. K tomu slouží výkonové indikátory (performance

indicators), které zobrazují přehled naplnění stanovených cílů. K reflektování společenských priorit slouží referenční hodnoty udržitelnosti (sustainable reference values). Referenční hodnoty jsou v souladu s principy udržitelného rozvoje. Další způsob hodnocení je hodnocení v čase (výpočty trendů), jelikož regionálnímu rozvoji nelze upřít dlouhodobé dopady. Nesmíme opomenout rovněž komparaci (na vertikální i horizontální úrovni) (Pavlík, 2020, s. 34–36).

2.2 Strategické plánování

Strategické plánování je možno chápat jako záměrnou činnost, proces, který vede k naplňování cílů a rozvoje organizace či územního celku. Rozlišuje se plánování územní, strategické a finanční. Předmětem strategického plánování mohou být i dílčí oblasti, na které se může daný subjekt zaměřit. Samotná tvorba strategií je klíčovým aspektem ke správnému rozhodování nejrůznějších subjektů. Strategické plánování v soukromých podnicích se datuje do 70. let 20. století. Se strategickým plánováním v oblasti rozvoje regionů se veřejnost mohla setkat až v 80. letech 20. století. Strategické plánování územních celků s sebou přináší větší obstrukce než plánování v oblasti soukromého sektoru. Hlavní důvody spočívají v samotné složitosti obce a častých názorových rozepřích ve vedení obce (Půček, Šilhánková, 2014, s. 12–13).

2.2.1 Strategické dokumenty

Jedním z nástrojů řízení ve veřejném sektoru je strategické řízení. Strategické plánování je součástí strategického řízení. Výstupem strategického řízení územně samosprávných celků bývá obvykle strategický plán obce či kraje. Zákon o obcích využívá pojem program rozvoje obce. Samotný program rozvoje obce je pro obec nepovinný, na rozdíl od územního plánu, jež je právně zakotven ve stavebním zákonu. V souvislosti s touto problematikou se veřejnost často setkává s pojmy jako střednědobý strategický dokument, tematický strategický dokument, strategický plán, popřípadě akční plán. Dané pojmy mají obdobný charakter a schvalování daných dokumentů je v kompetenci zastupitelstva (Půček a Koppitz, 2012, s. 16).

Portál strategických dokumentů ČR obsahuje databázi strategických dokumentů v ČR. Jedná se o nástroj, který se využívá k aktualizaci, vyhodnocování a tvorbě strategických dokumentů. Gestorem databáze je Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR). Uživatel může procházet dokumenty na těchto úrovních: mezinárodní, národní, krajské a NUTS 2, oblastí

aglomerací a mikroregionů, obcí a měst nebo dle deskriptoru (Databáze strategií: Portál strategických dokumentů ČR, © 2021).

Současnost vyžaduje, aby daná koncepce byla v souladu s principy udržitelného rozvoje, se zapojením veřejnosti a s postupy, které jsou stanoveny EU (Rozvoj lidských zdrojů program, 2008, s. 12). Některé literatury uvádí za vhodné při formulování cílů respektovat pravidlo SMART(E). *Tabulka 2* specifikuje pravidlo SMART(E).

Tabulka 2 – Pravidlo SMART(E) (Rozvoj lidských zdrojů program, 2008, s. 13)

Cíl by měl být:	
Určitý	Specific
Měřitelný (pomocí indikátorů)	Measurable
Přijatelný	Acceptable, agreed
Realistický (z hlediska času, kapacit, možností)	Realistic
Časově ohraničený	Time aspects
Ekonomicky proveditelný	Economically feasible

2.2.2 Fáze tvorby strategického plánu

Tvorba strategického plánu je v režii expertů nebo občanů. Obě možnosti je možné kombinovat. V případě expertní metody vypracovává strategický plán skupina externích expertů. Výstupem jsou kvalitní projekty, které jsou vytvářeny skupinou odborníků. Slabina je mnohdy absence znalosti prostředí, na které se plán vztahuje, a malá interakce s veřejností. Výstup tak nemusí být v souladu s veřejným míněním. Komunální metoda pracuje s větší znalostí místní problematiky a mezi hlavní aktéry patří zainteresované osoby v podobě úředníků, spolků nebo například učitelů na místní škole. Nevýhoda je občasná absence znalosti teoretických náležitostí plánování a s tím spojené prosazování projektů, které jsou v zájmu některé skupiny či jednotlivce, nebo upřednostňování projektů, které nejsou z určitých důvodů uskutečnitelné (Půček, Šilhánková, 2014, s. 17–18). Nejčastěji se používá kombinace odborníků s konzultací veřejností.

Obce mohou využít odborné asistence při tvorbě strategických plánů pomocí aplikace www.obcepro.cz (Program rozvoje obcí), která je provozována MMR. Obce tak mohou využít služeb v podobě konzultace s odborníky, vytvářet akční plány a hodnotící zprávy nebo využívat souhrnných dat pro jednotlivé obce z ČSÚ.

Z dosavadních poznatků vyplývá, že je žádoucí, aby se plán skládal ze tří úrovní s rozdílnými časovými horizonty. Nejdélší částí je dlouhodobá vize, která deklaruje zásadní směry a cíle. Zpravidla počítá s návrhovým obdobím 20 let. Prostřední část se nazývá střednědobá strategie (návrhové období 10–15 let), jež determinuje stanovení priorit a získání zdrojů. Nejkratší úrovní je akční úroveň, která je většinou rovna volebnímu období (Půček, Šilhánková, 2014, s. 29–30).

Jednotlivé literatury se v ohledu fází strategického plánu lehce liší. Někteří autoři uvádí fáze čtyři, jiní rozčlení jednotlivé kroky do více mezikroků. Půček a Koppitz (2012, s. 53–55) rozdělili tvorbu koncepce do sedmi dílčích fází:

- Správná komunikace, sdílení strategie a respektování principů řízení. Zahrnuje nastavení způsobu komunikace, definování aktérů, sdílení vize a cílů.
- Přijetí rozhodnutí o uplatnění strategického řízení a vytvoření podmínek pro realizaci. Součástí je i rozhodnutí o druhu strategického dokumentu (dlouhodobý dokument, akční plán, střednědobý výhled). Rovněž se vytváří podmínky pro zavedení strategického řízení.
- Analytická část. V této fázi aktéři shromažďují všechny platné dokumenty (územní plán, předchozí strategie, dílčí koncepce), řadíme zde vyhledávání a shromažďování informací a souvislostí, provedení analýz. Nejčastěji se provádí analýza SWOT, popřípadě analýza cílových skupin či benchmarking (srovnávací analýza). Výsledkem je vyhodnocení situace a nalezení východiska.
- Plánovací strategie, jejímž výstupem je návrhová část strategického plánu, jejíž součástí je například vize, cíle a indikátory cílů, finanční rámec a expertní hodnocení.
- Zavedení implementačních pravidel. Výstupem páté části je schválený strategický dokument, který je nastaven, aby naplnil vizi a cíle koncepce.
- Realizační část. Zahrnuje naplňování cílů, zavádění potřebných opatření, monitoring indikátorů, hodnocení realizace plánu.
- Poslední část závisí na charakteru plánu. Jedná se zejména o schvalování úprav, opatření, popřípadě realizace všech částí znovu.

2.2.3 SWOT analýza

Analýza SWOT je strategický nástroj, který se využívá ve strategickém plánování. Analýza SWOT se často vyskytuje ve druhém úseku analytické části strategického dokumentu.

První zmínky SWOT analýzy pochází z 60. let minulého století (Gürel, Tat, 2017, s. 994, 1001). Akronym SWOT vyjadřuje zkratku pocházející z anglického jazyka. Písmeno S značí silné stránky (strengths), W – slabé stránky (weaknesses), O – příležitosti (opportunities) a T – hrozby (threats). SWOT analýza je rozčleněna do čtyř částí, ty jsou rozděleny na kvadranty. Levá strana tabulky značí pozitivní vlivy, pravá strana ukazuje negativní důsledky. *Tabulka 3* ilustruje podobu analýzy SWOT.

Tabulka 3 – SWOT analýza (Ochrana, Půček, Špaček, 2015, s. 525)

	Klady	Zápory
Současnost (vnitřní vlivy)	Silné stránky projektu	Slabé stránky projektu
Budoucnost (budoucí vlivy)	Příležitosti projektu	Rizika projektu

Silné a slabé stránky zaujímají místo v horní části tabulky. Jedná se o interní faktory, které jsou ovlivnitelné. Silné stránky nám poskytují přehled v tom, v čem daná oblast vyniká. Mezi faktory ovlivňující silné stránky regionu může patřit geografická poloha, dobré silniční napojení na klíčová centra. Slabé stránky nám identifikují oblasti, v čem si (například územní celek) nevede příliš dobře. Může se jednat například o vysokou nezaměstnanost či nevyužívané budovy (Petrůj, Mendelova univerzita, 2014, s. 47–49). Dolní část tabulky náleží příležitostem a hrozbám, které územní celek jen stěží ovlivňuje. Příležitosti mohou být pro dané území žádoucí a snažíme se maximalizovat jejich využití. Může se jednat o ekonomickou situaci či externí dotační zdroje. Naopak hrozby mohou způsobit negativní následky, a to například v podobě emigrace z regionu. Hrozby mohou reprezentovat legislativní překážky a odchod investorů, kteří jsou pro daný region důležití.

Vzájemná interakce silných a slabých stránek proti příležitostem a hrozbám determinují a hodnotí kvalitativní informace (Petrůj, Mendelova univerzita, 2014, s. 47). SWOT analýza je součástí strategického plánu obce. Podklady, ze kterých SWOT analýza vychází, by měly být založeny na vysoké informovanosti problematiky.

3 ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ VE VZTAHU K REGIONÁLNÍMU ROZVOJI

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí (ZoŽP) definuje životní prostředí jako „*vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie*“ (§ 2 ZoŽP). Definice týkající se životního prostředí obecně jsou mnohdy velice diferencované. Otázkou je, zda životní prostředí je pojem, který obsahuje jen přírodní, člověkem nedotčenou část, nebo jestli se jedná i o část uměle člověkem vytvořenou. Nejednotu v názoru lze spatřit i v pohledech, zda součástí životního prostředí je jen hmotná část, či i nehmotná, sociální (Jančářová, 2016, s. 18, In: Pekárek, Průchová, Dudová, s. 13–14). Problematika a náhled na životní prostředí se liší i v souvislosti s vývojem civilizace. Přejít ze zemědělské civilizace, přes civilizaci průmyslovou, až na dnešní globální civilizaci ovlivnil náhled na danou problematiku (Damohorský a kol., 2010, s. 4).

Životní prostředí se neustále přetváří v důsledku přírodních jevů i činností člověka. Ovlivnit právními normami přírodní procesy je nemožné, proto je objektem právní regulace lidská činnost (Jančářová, 2016, s. 20). Priorita ochrany životního prostředí se rovněž měnila v čase. Od první klimatické světové konference v Ženevě uplynulo již 42 let a náhled na problematiku ochrany životního prostředí se značně změnil. EU, jako jedna ze signatářských stran Pařížské dohody, bude usilovat o omezení globálního oteplování výrazně pod 2 °C oproti předindustriálnímu období. V reakci na dohodu vydala Evropská komise opatření Zelená dohoda pro Evropu (tzv. Green Deal), kdy cílem opatření je dosáhnout uhlíkové neutrality do roku 2050 a snížit emise CO₂ do roku 2030 alespoň o polovinu (European Commission, 2020, s. 1–2). Aby bylo možné dané cíle a mnoho dalších cílů dodržet, popřípadě se jim alespoň co nejvíce přiblížit, je třeba nadále udržovat efektivní synergii nejen mezi jednotlivými státy, ale i regiony a jednotlivci. Základním a nejefektivnějším nástrojem je právo životního prostředí.

3.1 Právo životního prostředí

Důležitost ochrany životního prostředí lze vyčíst již z ústavních základů. Preambule Ústavy ČR odkazuje na národní bohatství, nicméně se konkrétně o ochraně životního prostředí přímo nezmiňuje. Naproti tomu ústavní zákon 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod (LZPS) se věnuje problematice životního prostředí v článku 35:

- *(1) Každý má právo na příznivé životní prostředí.*
- *(2) Každý má právo na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů.*
- *(3) Při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.*

Z článku 35 LZPS tedy vyplývá, že Listina počítá se zákonnou úpravou ochrany přírody. Vztah mezi vlastnictvím a životním prostředím upravuje článek 11 odst. 3 LZPS. Ustanovení Ústavy a LZPS jsou jednoznačným důkazem, že v případě sporu má ochrana životního prostředí přednost. Stát je hlavním garantem práv a povinností, které uplatňuje mocensky. Právo na příznivé životního prostředí může být díky těmto nejvyšším materiálům vymáháno i prostřednictvím Ústavního soudu (Damohorský a kol., 2010, s. 47–49).

3.1.1 Principy ochrany životního prostředí

Právní principy či zásady jsou charakterizovány vysokou mírou obecnosti. Adresátům nevyplývají jednoznačná práva nebo povinnosti, svým charakterem mají blízko k právním obyčejům. Mnohdy je patrnější morální rozměr namísto právního (Jančářová, 2016, s. 127, cit. podle: Gerloch, 2004, s. 34). V mezinárodních dokumentech (základní oporu nalézáme v Deklaraci konference OSN o životním prostředí a rozvoji) a právních systémech se začala objevovat celá řada zásad, jež se později dostaly do podvědomí široké veřejnosti. Mezi principy ochrany životního prostředí patří takové, které mají význam při tvorbě práva a nalézají oporu v českém i unijním právu (Damohorský, 2010, s. 49–50).

Jančářová (2016, s. 130–145, cit. podle: Tuháček a kol., 2015, s. 20) vymezuje sedm právních principů ochrany životního prostředí, avšak některé literatury mohou uvádět více či méně zásad:

- Princip nejvyšší hodnoty. Jedná se o nejvíce obecný princip, který determinuje mnoho dalších. Princip proklamuje důležitost ochrany přírody, její nenahraditelnosti, jež představuje nejvyšší hodnotu. Princip nejvyšší hodnoty má zajistit prostředí, které člověku zajistí kvalitní zabezpečování základních lidských potřeb. Vyjádření této zásady lze přímo spatřit v již zmíněném článku 35 LZPS a dále nepřímo v jednotlivých zákonech na ochranu životního prostředí.

- Princip trvale udržitelného rozvoje, princip TUR. Problematika TUR je v současnosti velice aktuální téma. Největší překážka spočívá v samotné právní závaznosti, respektive, zda má princip TUR povahu sensu stricto, tedy normativní charakter, nebo zda představuje princip environmentální, s politickým rozměrem. Princip se skládá ze dvou částí – rozvoj a trvalá udržitelnost. Pojem TUR (sustainable development) byl poprvé užit v unijním právu ve Smlouvě o založení Evropského společenství. Definován je rovněž v ZoŽP. Poprvé byl tento princip vymezen ve studii z roku 1987 Naše společná budoucnost (Brundtland report) vydanou Světovou komisí pro OSN pro životní prostředí a rozvoj (Klarin, 2018, s. 74). Aplikace TUR spočívá v důsledném zohledňování kontroly při veškerých lidských činnostech. TUR se zohledňuje pomocí kvantitativních měřítek tzv. indikátorů trvale udržitelného rozvoje. Daný princip se stal předmětem mnoha programů, například Agenda 2030 publikovaná OSN.
- Princip předběžné opatrnosti. Podstata této zásady spočívá v předcházení rizik pomocí opatření, a to i pokud je riziko nejisté. ZoŽP vymezuje princip předběžné opatrnosti v § 13: *Lze-li se zřetelem ke všem okolnostem předpokládat, že hrozí nebezpečí nevratného nebo závažného poškození životního prostředí, nesmí být pochybnost o tom, že k takovému poškození skutečně dojde, důvodem pro odklad opatření, jež mají poškození zabránit.*
- Princip prevence. Princip prevence je několikrát vyjádřen v ZoŽP. Mezi nástroje zásady prevence se řadí zejména stavební zákon a zákon o posuzování vlivů na životní prostředí, který pomocí koncepcí EIA (z anglického environmental impact assessment) a SEA (z anglického strategic environmental assessment) vyhodnocuje vlivy a záměry na životní prostředí a veřejné zdraví.
- Princip odpovědnosti státu. Odpovědnost za ochranu životního prostředí může zaručit pouze stát jakožto tvůrce a zajišťovatel právní ochrany životního prostředí. Stát působí mocensky a je garantem práv a povinností. Princip odpovědnosti státu je vyjádřen ve zmíněném čl. 7 Ústavy.
- Princip znečišťovatel platí. Zásada pojednává o původci, který je povinen nést náklady za újmu, kterou způsobí.
- Princip informovanosti a účasti veřejnosti. Veřejnost musí mít úplné a dostupné informace, aby se mohla účastnit veřejného rozhodování. LZPS upravuje právo

petiční, shromažďovací, spolčovací a právo na informace. Daný princip je rovněž vyjádřený v Evropské směrnici o přístupu k informacím o životním prostředí. Průlomový dokument v této problematice je Aarhuská úmluva OSN.

3.1.2 Nástroje právní regulace

Nástroje ochrany se dělí do dvou základních skupin. Jedná se o nástroje přímé právní regulace a nepřímé nástroje právní regulace. Pro první skupinu jsou charakteristické metody právní regulace ve formě zákazů, příkazů a pro skupinu nepřímých nástrojů regulace je specifická mimoprávní ochrana životního prostředí, která je ale právem vynutitelná (Damohorský, 2010, s. 37).

Dle Jančářové (2016, s. 23–28) dělíme nástroje přímé regulace do několika skupin.

Řadí se zde všeobecné nástroje prevence mající preventivní charakter. Jedná se o územní plánování, posuzování vlivů na životní prostředí (koncepce EIA a SEA), bezpečnostní a havarijní programy a koncepční nástroje.

Dalšími přímými nástroji jsou limity znečištění, které reprezentují zejména emisní, imisní a depoziční limity, omezující škodlivé látky se škodlivým dopadem pro životní prostředí. Limity stanoví maximální přípustnou hranici vypouštění škodlivých látek.

Přímé nástroje rovněž mohou reprezentovat požadované technologie, které specifikují technologie splňující parametry stanovené v právních předpisech.

Mezi přímé nástroje řadíme i instrumenty reprezentující administrativní nástroje (zejména ze strany správních úřadů), zákazy a příkazy, plošné mechanismy ochrany (vymezení území za účelem ochrany), licence, sankční nástroje a vztahy odpovědnosti (působící proti subjektům, které nesplnily povinnost) či kategorizace subjektů (dle dopadů jejich činností na životní prostředí).

Damohorský (2010, s. 42–47) řadí mezi nepřímé nástroje ochrany působení ekonomických nástrojů. Nepřímé nástroje přináší subjektům možnost volby. Záměrem nepřímé regulace je nalézt soulad mezi zájmy subjektů (ekonomická výhodnost) a zájmy společnosti (ekologie). *Tabulka 4* zobrazuje alternativy chování subjektů a střed ekonomické a ekologické roviny.

Tabulka 4 – Alternativy chování usměrňované skupiny (Damohorský, 2010, s. 43)

CHOVÁNÍ	Ekonomicky výhodné	Ekonomicky nevýhodné
Ekologicky vhodné	+/+	+/-
Ekologicky nevhodné	-/+	-/-

Mezi ekonomické nástroje jsou zařaditelné různé poplatky, daně, úlevy, dotace, daňová zvýhodnění nebo obchodovatelná emisní povolení, která jsou efektivním nástrojem působícím na snižování exhalací skleníkových plynů do ovzduší na úrovni EU.

3.2 Role orgánů veřejné správy při ochraně životního prostředí

Oblast ochrany životního prostředí se dotýká zákonodárné, výkonné i soudní moci. Orgány státní správy při ochraně životního prostředí reprezentuje vláda jako vrcholný orgán výkonné moci, jednotlivé resorty ministerstev (primárně Ministerstvo životního prostředí), ostatní ústřední orgány a jim podřízené subjekty. Orgány územní samosprávy jsou obce, kraje a příspěvkové organizace nebo obchodní korporace jimi zřízené.

3.2.1 Orgány státní správy v oblasti ochrany životního prostředí

Mezi nejvýznamnější role vlády patří tvorba vládních návrhů zákonů, dále strategické koncepce přijímané vládou a v neposlední řadě i pravomoc vyhlášení nouzového stavu (Jančářová, 2016, s. 200).

Nejdůležitějším ústředním orgánem státní správy v této problematice je Ministerstvo životního prostředí (MŽP). Jedná se o vrcholný orgán státní správy pro dozor ve věcech životního prostředí. MŽP bylo zřízeno v roce 1990 a rozsah jeho pravomocí upravuje kompetenční zákon č. 2/1969 Sb. (§ 19) a další právní předpisy týkající se ochrany jednotlivých složek životního prostředí (Damohorský, 2010, s. 63). MŽP jsou podřízeny následující subjekty:

- Česká inspekce životního prostředí (ČIŽP). Jedná se o organizační složku státu, zřízenou zákonem 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa. ČIŽP je orgánem s celostátní působností. Hlavní činností ČIŽP je dozor nad dodržováním právních předpisů a následné ukládání sankcí a opatření k nápravě. Pokud existují činnosti, které ohrožují životní prostředí ČIŽP je oprávněna zastavit její provoz (Jančářová, 2016, s. 203).

- Český hydrometeorologický ústav (ČHMÚ). ČHMÚ je příspěvkovou organizací, která poskytuje služby zejména pro státní správu. Jedná se o oblasti meteorologie, jakosti vody, kvality ovzduší a další.
- Česká informační agentura životního prostředí (CENIA). Je příspěvkovou organizací MŽP. Její právní základ upravuje zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích. Hlavním úkolem CENIA je práce s informacemi a správa integrovaných a informačních systémů (Jančářová, 2016, s. 204). CENIA každoročně vydává pro veřejnost Zprávy o životním prostředí a Statistické ročenky.
- Agentura ochrany přírody a krajiny (AOPK). Jedná se o organizační složku státu, jejíž právní úprava je rovněž k nalezení v zákoně o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích. Jako správní úřad je zřízena zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Územní působností je celá ČR. Do kompetencí AOPK se řadí například vykonávání státní správy v oblastech většiny chráněných krajinných oblastí, národních přírodních rezervací a výkonu státní správy v oblasti ochrany přírody a krajiny (AOPK, ©2021).
- Státní fond životního prostředí (SFŽP). Příjmy SFŽP jsou poplatky za znečištění nebo poškozování jednotlivých složek životního prostředí (Jančářová, 2016, s. 204–205). Ze získaných příjmů SFŽP poskytuje dotace a půjčky pro zajištění ochrany a zlepšení životního prostředí pro obyvatele ČR. Operační program Životní prostředí (OPŽP) 2014–2020 vyčlenil z EFRR (Evropský fond pro regionální rozvoj) a FS (Fond soudržnosti) 2,506 mld. eur. OPŽP bude poskytovat dotace na ochranu životního prostředí i v období 2021–2027. V OPŽP 2021–2027 se výrazněji zapojí i soukromý sektor. SFŽP svým působením pomáhá realizovat rozmanité množství projektů i na obecní úrovni.
- Česká geologická služba, Správa Národního parku Podyjí a další.

Problematika životního prostředí je komplexní téma, které se přímo dotýká více ministerstev. Další kompetence při ochraně životního prostředí má i Ministerstvo zemědělství (ústřední orgán státní správy pro vodní hospodářství, zemědělství, lesy, rybářství a myslivost). Ministerstvo zemědělství řídí i Státní veterinární správu, Státní zemědělskou a potravinářskou inspekci a další správní úřady. MMR je ústředním orgánem

státní správy pro stavební řízení a územní plánování. Ministerstvo vnitra má úlohu například ve správním trestání a řízení či při krizových stavech.

Rovněž i Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo zdravotnictví (MZ) a Ministerstvo kultury se dotýká problematiky ochrany životního prostředí (Damohorský, 2010, s. 63–65).

Význam při ochraně životního prostředí mají i ostatní ústřední orgány státní správy. Jedná se o Státní úřad pro jadernou bezpečnost a ČÚZK, který je významným zdrojem údajů o nemovitostech v ČR. Stát rovněž svěřuje výkon státní správy specializovaným územním orgánům, jako například krajské hygienické stanici, krajské veterinární správě a správě národních parků (Jančářová, 2016, s. 209–210).

3.2.2 Role samosprávy při ochraně životního prostředí

Krajská a místní úroveň ochrany životního prostředí sehrává v dané problematice podstatnou roli, protože jsou elementárními rozhodovacími místy, jelikož mají v dané oblasti místně i věcně blízko (Damohorský, 2010, s. 65). Roli při ochraně životního prostředí sehrála i reforma územní veřejné správy a s ní spojené zrušení okresních úřadů a vznik obcí s rozšířenou působností.

Působnost pravomocí kraje upravuje zákon č. 129/2000 Sb., o krajích. Jejich působnost dále stanovují jednotlivé zákony z oblasti práva životního prostředí. Kraje získaly podstatnou část pravomocí v dané problematice v důsledku zrušení okresních úřadů při reformě veřejné správy. Významným orgánem jsou krajské úřady, které provozují odbory životního prostředí. Zastupitelstvo kraje vydává v samostatné působnosti OZV a rada kraje nařízení kraje. OZV tak může kraj ovlivnit například odpadové hospodářství. V přenesené působnosti přísluší krajům například vydávání opatření obecné povahy, vyjádření, osvědčení či rozhodování ve správním řízení. Mohou tak rozhodovat o přítomnosti stacionárních zdrojů na daném území (Damohorský, 2010, s. 65–66).

Nižší územně samosprávné celky mají svěřenou působnost v oblasti životního prostředí v samostatné i přenesené působnosti. Zákony z oblasti životního prostředí udávají obci kompetence, které obec plní pomocí svých orgánů. Zákony z oblasti životního prostředí, jež svěřují výkon veřejné správy, jsou v kompetenci obecních úřadů, a to vzhledem ke komplikovanosti merita věci. Obtížnost této problematiky determinuje soustředění výkonu přenesené působnosti u obcí III. stupně.

Zákon o obcích zdůrazňuje důležitost všestranného rozvoje obce. Obec využívá normotvorné funkce (Jančářová, 2016, s. 214). V samostatné působnosti může vydávat OZV, kterými může ukládat povinnosti osobám a ovlivnit například čistotu a ochranu zeleně v daném území či regulovat hluk z kulturních akcí. V přenesené působnosti vydává rada obce nařízení obce (Damohorský, 2010, s. 66). Při výkonu veřejné správy je uplatňován správní řád. Podstatným institutem, kterého obec v rámci samostatné působnosti využívá, je správní řízení.

V přenesené působnosti rovněž vykonávají státní správu odbory životního prostředí. Figurují v například v oblastech ochrany přírody a krajiny, vod, lesů a podobně. Působnost odborů životního prostředí upravují jednotlivé organizační řady úřadů.

Významným nástrojem, kterým může obec ovlivňovat kvalitu životního prostředí, je územní plán. Územní plánování se řadí mezi horizontální nástroje práva životního prostředí. Při schvalování územního plánu rozhoduje zastupitelstvo, které má zpravidla zřízeno fakultativní výbor zastupitelstva pro územní plán. Pomocí územního plánu obec může rozhodovat v oblasti schvalování staveb, regulovat rozsah využívání přírodních zdrojů, vyhodnocovat vlivy na životní prostředí a další. O územním plánu pojednává zákon č. 183/2006 o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). V roce 2021 je připraven nový stavební zákon, který ale ještě čeká proces legislativního schvalování (ČTK, ©2021).

Obec může také vstupovat či vytvářet dobrovolný svazek obcí, jehož předmětem může být mimo jiné i oblast ochrany životního prostředí – zásobování vodou, udržování čistoty na daném území, nakládání s komunálními odpady či úkoly v oblasti ochrany ovzduší (Jančářová, 2016, s. 212–214).

Rovněž obec může být členem různorodých iniciativ. Příkladem iniciativy na místní úrovni je například místní Agenda 21 (MA21) či Zdravé město. Dané iniciativy aplikují principy udržitelného rozvoje i na té nejnižší úrovni, a naplňují tak princip subsidiarity.

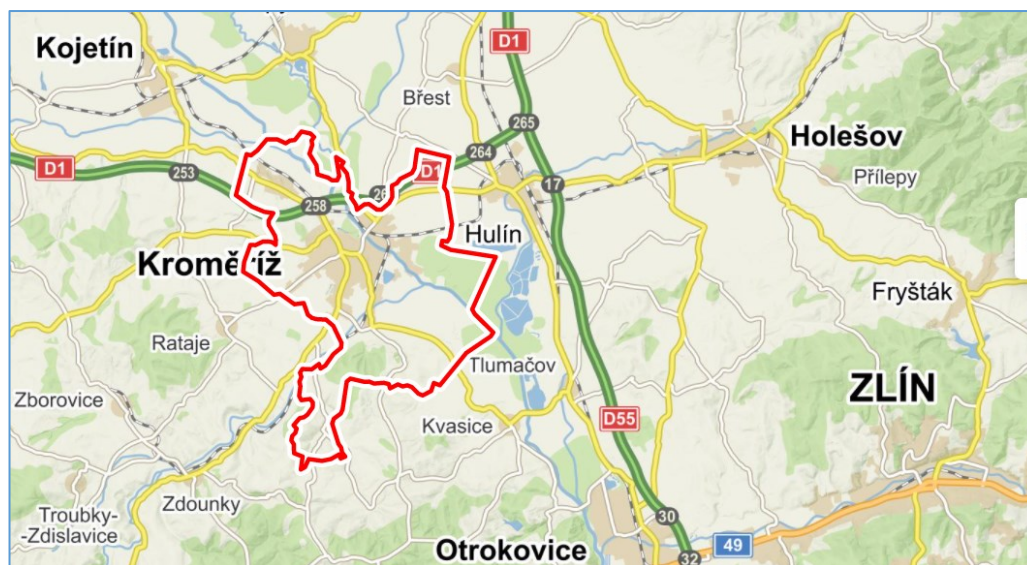
II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA MĚSTA KROMĚŘÍŽ

4.1 Poloha

Město Kroměříž, které si vysloužilo přezdívku Hanácké Athény, se nachází ve východní části ČR, konkrétně ve střední části Moravy. Jedná se o druhé největší město ve Zlínském kraji. K 31. 12. 2019 činí katastrální výměra města 5 097,5 ha. Samotná Kroměříž je vystavěna na 1 775 hektarech. K městu je připojeno dalších deset částí, které dříve figurovaly jako samostatné zemědělské vesnice. Jedná se o Bílany, Drahlov, Hradisko, Kotojedy, Miňůvky, Postoupky, Těšnovice, Trávník, Vážany a Zlámanku (EDPP, ©2021a). Město Kroměříž je okresní město, do kterého spadá 79 obcí (ČSÚ, 2021) a zároveň se jedná i o obec s rozšířenou působností spravující 46 obcí (ČSÚ, 2014).

Obrázek 1 – Poloha města Kroměříž (Mapy.cz)

Katastrální území se nachází mezi dvěma geomorfologickými soustavami. Východní část spadá do soustavy Vněkarpatských sníženin, která se dělí na Západní Vněkarpatskou sníženinu a Hornomoravský úval. Západní část území je součástí geomorfologické soustavy Vnější Západní Karpaty a rovněž podsoustavy Středomoravské Karpaty, jež se dělí na Chříby a Litenčickou pahorkatinu. Obě soustavy jsou součástí provincie Západní Karpaty (EDPP, ©2021a).

Intravilán města se nachází v nadmořské výšce 201 m. n. v údolní nivě řeky Moravy, která v západní části katastrálního území vytvořila nánosy říčních a nivních sedimentů. Západní část je rovněž místem výskytu úrodné černozemě spolu s černicemi. Zastavěná část města je tvořena z velké části jílovcí a pískovci (Město Kroměříž, ©2021a).

Poloha města Kroměříž je považována jako strategicky výhodná z důvodu příznivosti dopravního spojení do statutárních měst Olomouce, Zlína a Brna, kdy Kroměříž se nachází v domnělém trojúhelníku mezi těmito městy. Poloha města determinuje výhody například v oblasti cestovního ruchu s dobrou dopravní dostupností, nicméně veřejnost považuje za slabou stránku kupříkladu migraci z města Kroměříže za prací do větších měst. Severem města prochází dálnice D1 s exitem 258 a silnice I/47 vedoucí přes Bezměrov, Kroměříž a Hulín. Katastrálním územím města prochází rovněž silnice II. třídy. Intravilánem prochází silnice 22/367, vedoucí z Prostějova do Tlumačova. Od jihozápadu prochází Kroměříží silnice II/432 a ze západu od Morkovic-Slížan vede silnice II/428. Kroměříž s Chropyní propojuje silnice II/435, která vede z Olomouce do Polkovic (Ředitelství silnic Zlínského kraje, ©2021). Městem rovněž prochází dva železniční uzly. Železniční trať č. 303, která začíná v Kojetíně a končí ve Valašském Meziříčí, a trať č. 305, jež vede z Kroměříže do Zborovic.

4.2 Historie

Vývoj minulého tisíciletí s sebou přinesl jedinečná architektonická díla historických památek. Nepříliš rušivé zásahy do urbanismu zanechaly Kroměříži neobyčejnou historickou esenci dodnes. Člověk se zde usadil dávno před vznikem města, důkazem jsou štedré archeologické nálezy, které jsou k vidění v Muzeu Kroměřížska. Území Kroměříže bývalo součástí Jantarové stezky, historicky významné obchodní osy, jež vedla od Baltského moře až na jih Evropy (Chybová, 2009, s. 9). Strategická poloha vytyčila městu významnou roli historického jádra Moravy.

První historicky zjištěná zpráva o Kroměříži pochází ze začátku 12. století. Jednalo se o pouhou ves, kterou koupil Jan II. zvaný břichatý za 300 hřiven od olomouckého knížete Otty Černého (Peřinka, 1913, s. 7). Jedná se o důležitý mezník, jelikož město bylo spravováno olomouckými biskupy, kteří provázeli vývoj města po celá další staletí.

Ve druhé polovině 13. století založil z osady gotické město Kroměříž Bruno ze Schauenburgu, který se zasloužil o vybudování hradeb města ještě dávno před koncem století (Peřinka, 1948, s. 11). Pod Brunem a jeho nástupci město vzkvétalo. Rozvoj města byl ale výrazně narušen v roce 1643, kdy bylo město dobyto a vypleněno švédským generálem Torstensonem. Uklidnění v těžkých chvílích, které provázela válka, požáry a morová epidemie, přinesl Karel II. z Liechtensteinu-Castelcornu. Z města se stala perla Moravy. Karel II. z Liechtensteinu-Castelcornu se zasloužil mimo jiné o vybudování

mincovny, rekonstrukci zámku, přestavbu zámecké zahrady a vybudování barokního Libosadu, dnešní Květné zahrady (Město Kroměříž, ©2021b). Karel II. z Liechtensteinu-Castelcornu se rovněž zasloužil o důkladnou opravu významného chrámu sv. Mořice, který založil biskup Bruno pravděpodobně roku 1290. Biskup Bruno, jenž byl považován za zakladatele města, byl v chrámu pochován (Peřinka, 1948, s. 28).

Revoluční rok 1848 znamenal důležitý historický milník nejen pro město Kroměříž, ale i pro habsburskou monarchii, jelikož zde zasedal ústavodárný Říšský sněm. Pillersdorfova (dubnová) ústava zakotvila vznik Říšského sněmu habsburské monarchie (Urban, 1998, s. 14). Sněm původně zasedal ve Vídni, která byla považovaná za centrum pozornosti celé Evropy, neboť zde nastal rozklad absolutistického systému a počátek krize habsburské monarchie (Urban, 1998, s.11). Říšský sněm zasedal v arcibiskupském zámku od listopadu roku 1848 do března roku 1849, kdy byl sněm rozeznán a v platnost vstoupila oktrojovaná ústava. Arcibiskupský zámek byl narychlo upravený a oproti vídeňské Zimní jízdárně byl jednací sál téměř o polovinu menší (Urban, 1998, s. 49). Období národního obrození představuje pro Kroměříž kulturní i hospodářský rozvoj. Kroměříž patřila mezi nejbohatší města na Moravě (Krčál, 2010).

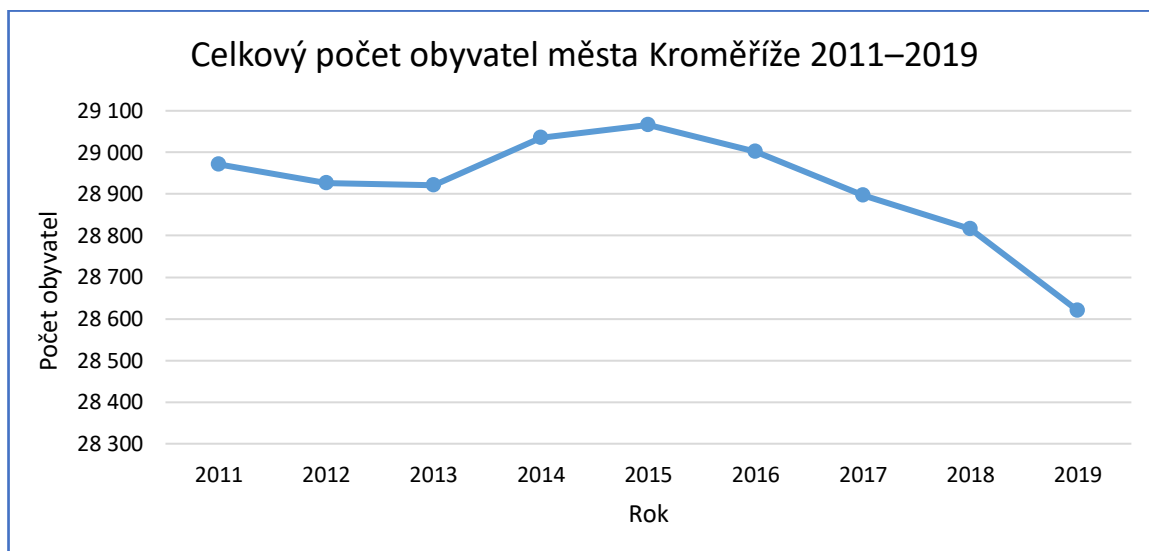
Kroměříž byla osvobozena od nacistické armády několik dní před koncem druhé světové války Královskou rumunskou armádou. Poslední boje utichly 4. až 6. května 1945. Ještě při ústupu však Němci zapálili věž kroměřížského zámku. Nebýt včasné reakce občanů a hasičského sboru, památka by byla nejspíš zničena (Pařenica, 2015).

Historické centrum města (Velké náměstí a Jánská ulice) je městskou památkovou rezervací. Arcibiskupský zámek spolu se zahradami byly zapsány na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO v roce 1998 (České dědictví UNESCO, ©2021).

4.3 Obyvatelstvo

K 31. 12. 2019 mělo město Kroměříž 28 971 obyvatel. Trend znázorněný v *grafu 1* níže vykazuje pozvolný pokles počtu obyvatel, nejvýrazněji od roku 2015. Počet obyvatel ovlivňují faktory migrace, přirozený přírůstek obyvatelstva a ekonomické faktory, mezi které se může řadit přítomnost průmyslové zóny v nedalekém Holešově, jež ovlivňuje investice a rozvoj podnikání v regionu a obyvatelům přináší nová pracovní místa. Lehký nárůst počtu obyvatel mezi lety 2013–2015 je zapříčiněn důsledkem kladného migračního salda a procesu urbanizace. Vývoj migračního salda zobrazuje *tabulka 5* níže.

Graf 1 – Vývoj počtu obyvatel města Kroměříž mezi lety 2011–2019 (Veřejná databáze, ©2021a)

Tabulka 5 – Vývoj migračního salda mezi lety 2013–2019 ve městě Kroměříž (Veřejná databáze, ©2021b)

Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Přistěhovalí	611	654	673	611	603	589	580
Vystěhovalí	507	623	597	624	619	589	705
Migrační saldo	104	31	76	-13	-16	0	-125

Klesající počet obyvatel se přisuzuje migraci převážně mladších obyvatel za pracovními příležitostmi do větších měst. Za rok 2019 činil úbytek stěhováním obyvatel 125 osob. Přirozený úbytek obyvatel za stejné období byl 71 osob (Veřejná databáze, ©2021a). Podobný trend úbytku obyvatel je pozorovatelný i ve většině měst Zlínského kraje, potažmo i v podstatné části municipalit celé ČR (ČSÚ, 2017).

4.4 Orgány města

Kroměříž spadá do intervalu 10 000 až 50 000 obyvatel, tudíž dle zákona o obcích může mít zastupitelstvo 15–35 členů (§ 68). Ustanoveno je zastupitelstvo se 27 členy. Součástí zastupitelstva je samozřejmě starosta, t. č. Mgr. Jaroslav Němec. Je zřízen výbor pro územní plán, obligatorní finanční a kontrolní výbor a dále osadní výbory jednotlivých místních částí. Figuruje zde devítičlenná rada a s ní spojené komise jako poradní orgány, kterých je celkem 15 (Rada a zastupitelstvo, ©2021).

Městský úřad Kroměříž tvoří 13 odborů, včetně nejnovějšího právního odboru, dále úsekem tajemnice a útvarem interního auditu a vnitřní kontroly (Pařenica, 2018).

4.5 Zapojení města do iniciativ

Město Kroměříž je součástí dobrovolného svazku obcí Mikroregion Kroměřížsko. Součástí svazku je 11 měst a obcí, včetně Kroměříže a přidružených místních částí města Kroměříže. Město Kroměříž má vzhledem ke své vybavenosti a kapacitám dominantní postavení v rámci svazku. Předmětem činnosti jsou rozmanitá plnění úkolů v různých oblastech. Jedná se například o oblast kultury, sociální péče a životního prostředí (Mikroregion Kroměřížsko, 2020).

Město Kroměříž je součástí iniciativy Zdravé město a MA21. Dané projekty vedou k naplňování cílů, které byly stanoveny mezinárodními smlouvami. Kroměříž je rovněž součástí Národní sítě zdravých měst ČR, jejíž členové se programově hlásí k principům TUR (Zdravé město Kroměříž, ©2021).

5 ANALÝZA VYBRANÝCH OBLASTÍ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Na teoretické poznatky navazuje analýza vybraných oblastí životního prostředí. Vybrané oblasti byly selektovány, aby byla následně podána co možná nejvíce komplexní analýza životního prostředí. Z hlediska systému práva životního prostředí analýza pojednává o ochraně složek – vody, ovzduší, půdy a přírody, dále se jedná o ochranu před vybranými zdroji ohrožení – odpady a hlukem.

5.1 Půda

Na území Kroměříže a okolí převažují půdní typy fluvizem, vyskytující se v blízkosti nivy řeky Moravy, dále hnědozem, černozem, černice a v zastavěné oblasti antrozem (Ministerstvo životního prostředí, ©2020a).

5.1.1 Půdní charakteristika

Okres Kroměříž se vyznačuje vysokým podílem zemědělské půdy na celkové ploše. V roce 2019 tvořila zemědělská půda podíl 60,3 %, což je o téměř 12 % více než kolik tvoří podíl zemědělské půdy ve Zlínském kraji (CENIA, 2020, s. 21). Dle ČÚZK se Kroměříž řadí z hlediska výrobních oblastí do řepařské podoblasti Ř1 (ČÚZK, ©2021). *Tabulka 6* zobrazuje využití pozemků v Kroměříži za rok 2020.

Tabulka 6 – Využití pozemků v Kroměříži k 31. 12. 2020 (Veřejná databáze, ©2021c, vlastní zpracování)

Druh pozemku		Plocha (ha) ke dni 31. 12. 2020	Procentuální zastoupení
Celkem		5 097,5	100
Zemědělská půda	Celkem	3 103,1	60,87
	Orná půda	2 657	52,12
	Chmelnice	–	–
	Vinice	–	–
	Zahrada	289,8	5,69
	Ovocný sad	40,3	0,79
	Trvalý travní porost	116,1	2,28
Nezemědělská půda	Celkem	1 994,4	39,13
	Lesní pozemek	661,9	12,98
	Vodní plocha	117,5	2,31
	Zastavěná plocha a nádvoří	255,5	5,01
	Ostatní plocha	959,5	18,82

Intenzitu využití půdy reprezentuje environmentální indikátor koeficient ekologické stability. K 31. 12. 2020 se eviduje hodnota koeficientu ekologické stability 0,3. Jedná se o poměrové číslo, které stanovuje poměr ploch stabilních a nestabilních prvků krajiny. Mezi stabilní prvky patří například trvalé travní porosty, lesy, zahrady a vinice. Území s hodnotami 0,10–0,30 značí, že území je nadprůměrně využívané a přírodní struktury jsou zřetelně narušeny. Hodnoty od 0,30 do 1 značí, že území je využíváno intenzivně, zejména zemědělstvím. Koeficient odráží schopnost půdy odolávat změnám (Veřejná databáze, ©2021d).

Ve městě sídlí rovněž výzkumné pracoviště – Zemědělský výzkumný ústav Kroměříž, s. r. o., které poskytuje školení na práci s přípravky na ochranu rostlin, technologické poradenství a monitoruje kvalitu obilovin. Každoročně se v Kroměříži koná konference, na které se vyhodnocuje technologická jakost obilovin a obsah mykotoxinů za daný rok sklizně (Zemědělský výzkumný ústav Kroměříž, s. r. o., ©2021).

V Kroměříži se konají oblíbené farmářské trhy, jež probíhají obvykle jednou měsíčně. Veřejnost si tak může zakoupit od soukromých pěstitelů a chovatelů produkty z místních ekofare, kterých každým rokem přibývá. Farmářské trhy jsou dotovány z městského rozpočtu a podporují rozvoj a ekonomiku na daném území. Jejich obnovení podpořila Poštovní spořitelna (Kroměřížské farmářské trhy, ©2021).

5.1.2 Kvalita půdy

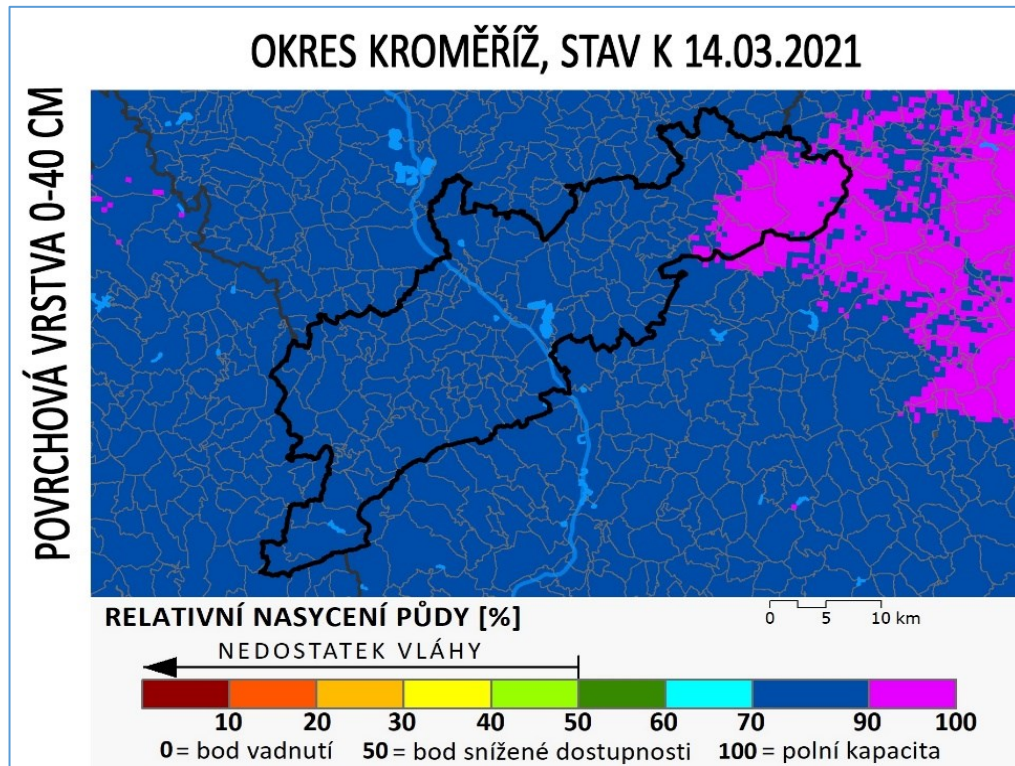
Půda v Kroměříži, stejně jako v podstatné části ČR, bývá náchylná na ohrožení suchem. Kroměřížsko se s významným nedostatkem vláhy potýkalo naposledy v roce 2018. V květnu roku 2018 spadlo v Kroměříži pouze 32 milimetrů srážek, zatímco v sousedním okresním městě Vsetíně téměř 80 milimetrů. Západní část Zlínského kraje bývá totiž dlouhodobě ohrožena suchem více než východní část kraje (Libiger, 2018). O suchu v roce 2018 se hovoří jako o největším suchu za posledních 10 let.

Naproti tomu rok 2020, zejména jeho závěr, s sebou přinesl výrazné nasycení půdy v důsledku výrazného nárůstu úhrnu srážek. Kvalita půdy tak dostala možnost alespoň částečné obnovy nasycením svrchní půdy vodou a hladiny podzemních vod se tak mohly vrátit do normálu (ČHMÚ, ©2021).

První dva měsíce roku 2021 jsou srážkově podobné roku 2020. Dle hlášení expertů pověřených Agrární Komorou ČR je půda v Kroměříži a okolí k 14. 3. 2021 nasycená od 70 do 90 % v povrchové vrstvě 0–40 cm, nicméně v důsledku silných vysušných větrů došlo

k vysušení vrchní vrstvy ornice (Intersucho, ©2021a). *Obrázek 2* zobrazuje stav nasycení půdy v okrese Kroměříž k 14. 03. 2020.

Obrázek 2 – Stav nasycení půdy v okrese Kroměříž k 14. 03. 2020 (Intersucho, ©2021b, vlastní úprava)

Výrazně dešťový rok 2020 s sebou přinesl i škody v podobě půdní eroze. Zasažena byla půda v oblasti místní části Těšnovic. Postupující bahno při přívalovém dešti obecně způsobuje škody. V roce 2020 se pracuje na eliminaci následků v podobě protierozních opatření. Na téměř osmihektarové ploše nechá město vysadit stovky stromů. Daná opatření přispějí k udržování vody v krajině (NAŠE VODA, ©2021b).

Zároveň je žádoucí zmínit, že stav ohrožení půdy suchem se v ČR v roce 2021 podstatně zlepšil, a to i oproti roku 2020, jež byl srážkově bohatý, zejména ke konci roku. Duben roku 2020 s sebou přinesl do mnoha krajů, včetně Zlínského kraje, extrémní situaci sucha, která se následně týkala snížené úrody mnoha plodin. Při srovnání půdního profilu 0–100 cm daného měsíce roku 2020 a 2021 lze pozorovat ohromný rozdíl. K 26. 4. 2021 je půdní profil 0–100 cm bez rizika sucha (Intersucho, 2021).

Stejně jako většinu krajů střední Moravy a východních Čech trápí v roce 2021 oblast Kroměřížska relativní zhoršení vegetačního stavu. Vlivem chladnějšího počasí je vegetace zpožděna v některých místech i o tři týdny. V okrese Kroměříž existují zemědělské plochy se zhoršenou kondicí vegetace. K 29. 4. 2021 se v okrese Kroměříž odhaduje ztráta výnosů

na 10–30 %. Zasaženy budou zejména plodiny ječmen, pšenice, řepa cukrovka a brambory (Intersucho, 2021c).

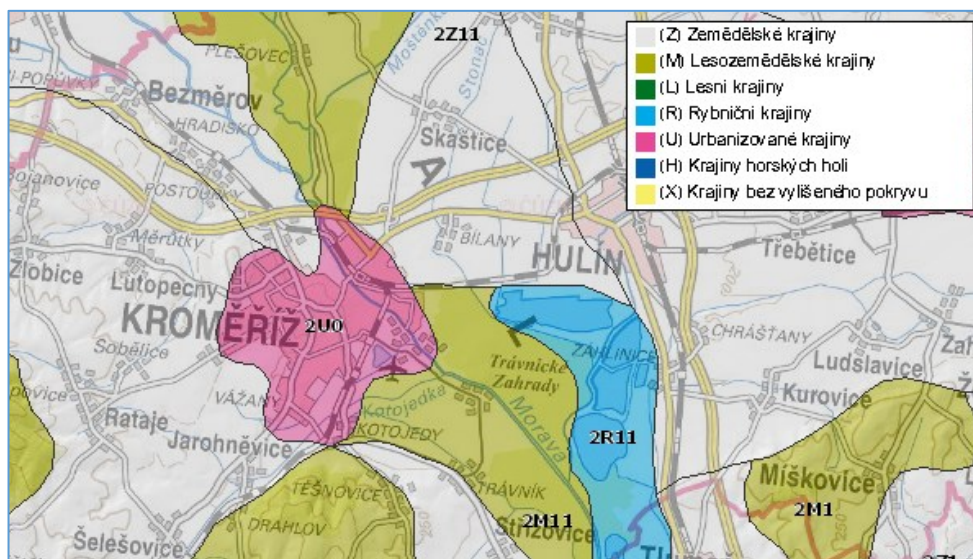
5.1.3 Souhrnné hodnocení

Oblast půdy bývá obecně v Kroměříži hodnocena velice kladně. Podíl zemědělské půdy tvoří nadprůměr vzhledem ke Zlínskému kraji. Občané oceňují stále rostoucí počet ekofarem. V posledních letech, zejména v roce 2018, se Kroměřížsko potýkalo s nižším úhrnem srážek, nicméně v roce 2021 zemědělské plochy v Kroměříži sucho příliš netrápí. Daleko větší potíže pro oblast půdy může v první polovině roku 2021 znamenat zhoršená vegetační situace, kterou způsobila delší zima, a potencionální škoda na plodinách v důsledku působení vysušných větrů. V některých místech je vegetace zpožděna až o tři týdny. Koeficient ekologické stability činil v roce 2020 hodnotu 0,3, což znamená intenzivní využívání půdy. Půda v dané oblasti bývá ohrožena dále erozí v důsledku srážek. Eroze degraduje zejména ornici a projevuje se i v zanášení vodních toků. V budoucnu bude nutné ještě zvýšit důraz na protierozní opatření v některých lokalitách.

5.2 Příroda a krajina

Z obrázku 3 je patrné, že v katastrálním území Kroměříže převažuje urbanizovaný a lesozemědělský typ krajiny. Centrum a některé příměstské části spadají samozřejmě pod urbanizovaný typ krajiny. Lesozemědělská a zemědělská krajina převažuje v okolí města. Z hlediska produkce převažují kulturní plodiny na orné půdě (Strategický plán města Kroměříže Aktualizace na léta 2013–2023, s. 76).

Obrázek 3 – Základní typy krajiny v Kroměříži (INSPIRE, 2021)

Elementárním právním předpisem pro ochranu přírody a krajiny je zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Zákon mimo jiné upravuje obecnou a zvláštní úpravu ochrany přírody. Do základních povinností při obecné ochraně přírody (§ 4) se řadí například: nástroje územní systém ekologické stability, významné krajinné prvky a přírodní park. § 14 definuje kategorie zvláštních chráněných území, do kterých patří: národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky a přírodní památky.

5.2.1 Významné přírodní lokality v Kroměříži

Z hlediska přírodních prvků je žádoucí zmínit biokoridory Územního systému ekologické stability, jež prochází Kroměříží. Dané lokality mají jistý turistický význam a význam udržitelnosti životního prostředí. Nedaleko Kroměříže prochází dva nadregionální biokoridory (NRBC) spojující NRBC 104 Chropyšský luh na severu a na jihu regionální biokoridor (RBC) 334 Filena. Rozhraní Kroměříže, Bařic a Jarohněvic je místem výskytu RBC 120 Hvězda (Strategický plán města Kroměříže Aktualizace na léta 2013–2023, s. 78).

Významné přírodní lokality v Kroměříži a okolí (Vychodni–morava.cz, ©2021):

- Národní přírodní památka Chropyšský rybník severně od Kroměříže. Památka je chráněná díky výskytu kriticky ohrožené rostliny kotvice plovoucí.
- Přírodní památka dubohabrový les Obora, který se rozkládá mezi Kroměříží a Drahlovem.
- Přírodní park Záhlinické rybníky – oblast rybníčních krajín a významná tahová zastávka vodního a mokřadního ptactva. Záhlinické rybníky se nachází východně od intravilánu města.
- Přírodní památka Rameno Moravy. Jedná se o jedinou lokalitu výskytu stulíku žlutého na Kroměřížsku. Lokaci obývá i vzácná škeble rybníční. Rameno Moravy se nachází nedaleko Postoupek a Miňůvek.
- Přírodní památka Stonáč, představující mokřadní stanoviště s tůněmi. Stonáč se nachází severovýchodně od intravilánu města mezi Kroměříží a Hulínem. V lokalitě Stonáč se vyskytuje chráněná kuňka ohnivá. AOPK ČR se v roce 2019 zasloužila o zvelebení tůní, které byly zanesené a zarostlé náletovými stromy a keři. Obnova přispěje k udržení velmi cenného mokřadního biotopu (NAŠE VODA, ©2021a).

Veřejnost kritizuje časté znečištění památky odpadky. Stonáč je rovněž zařazen mezi evropsky významné lokality soustavy Natura 2000.

Do soustavy Natura 2000 se řadí chráněná území ptačích oblastí a evropsky významné lokality. Na území Kroměřížska se nachází lokality Chropyňský luh a Stonáč, jež jsou zařazeny mezi evropsky významné lokality Natura 2000 (CENIA, 2019b).

5.2.2 Souhrnné hodnocení

Občané města mají možnost pozorovat v okolí několik významných lokalit. Městem prochází NRBC a RBC, jež jsou součástí Územního systému ekologické stability. Dále je zde k nalezení národní přírodní památka, tři přírodní památky a přírodní park. Dané lokality jsou místem výskytu vzácných rostlin a ohrožených živočichů. Dvě lokality jsou zařazeny do soustavy Natura 2000. Některé lokality jsou však i přes svou vzácnost ohrožovány činností člověka. Jedná se například o přírodní lokalitu Stonáč, jež se stává terčem nelegálního ukládání odpadků. Zákon o ochraně přírody a krajiny zakazuje poškozování přírodních památek. Daná lokality by si zasloužila častější a důslednější úklid.

5.3 Voda

Oblast Kroměříže bývá často ohrožena povodněmi. Proto je vhodné se v následující části věnovat zejména této problematice, jelikož škody, jež způsobily povodně v minulosti, měly značný dopad na městský rozpočet a život stovek až tisíců obyvatel.

5.3.1 Hydrologické poměry

Nejdůležitější vodní tok ve městě Kroměříž a okolí je vodní tok řeky Moravy. Protéká ze severu přes intravilán města k jihovýchodu. Průměrný průtok se pohybuje okolo 120 m³/s. Délka toku přes katastrální území činí 11,4 km. 15 km od intravilánu města se vlévá do Moravy Bečva. Dále na hranici katastrálního území Kroměříže a Hulína se vlévá do Moravy Moštěnka a Rusava. Mezi pravé vodní toky v blízkosti města patří Valová, Haná, Kotojedka a Věžecký potok (EDPP, ©2021b). Nařízení ČSR č. 85/1981 upravuje zákaz činností v Kvartéru řeky Moravy.

Dle ČSN 75 (norem vodního hospodářství) patří úsek řeky Moravy procházející Kroměříží do 3. třídy jakosti povrchových vod (Strategie města Kroměříže Aktualizace na léta 2013–2023, s. 78). Jakost vod ovlivňuje v území zejména zemědělství a čistírny komunálních odpadních vod (CENIA, 2019b).

V daném území se nachází rovněž následující vodní díla:

- Vodní elektrárna na Strži na řece Moravě.
- Vodní plocha Šlajza, kde je připravován běžecký a odpočinkový okruh.
- Hrubý rybník.
- Vodní plocha Stráž u Postoupek.

Poloha města (široká říční niva Moravy) determinuje zvýšené riziko výskytu povodní. Město Kroměříž zasáhly v roce 1997 ničivé povodně. Zničeno bylo 12 domů, zatopeno 18 kilometrů cest, celková škoda přesáhla 900 milionů korun. Povodně zasáhly Kroměřížsko i v letech 2006 a 2010, avšak nenapáchaly větší škody (ZLIN.cz, 2017). V roce 2020 zase hladina řeky dosahovala téměř třetího stupně povodňové aktivity – stavu ohrožení. Naštěstí nebyly způsobené žádné větší škody.

Obrázek 4 zobrazuje záplavová území při průtoku pětileté, dvacetileté a stoleté vody. Ohrožen je zejména východní břeh řeky Moravy při průtoku dvacetileté vody. Při stoleté vodě, která nastala v roce 1997, byl ohrožen i západní břeh řeky a hrozilo, že voda pronikne hlouběji do intravilánu města.

Obrázek 4 – Mapa vodních toků se záplavovými oblastmi na území Kroměříže (EDPP, ©2021c, vlastní úprava)

Ohrožení východního břehu řeky může způsobit únik nebezpečných látek do vodních toků. Při záplavách Q20 se jedná o soustavu průmyslových areálů na Kaplanově ulici a Hulínské ulici. Při záplavách Q100 hrozí ohrožení vod ze strany sběrného dvoru BIOPAS, s. r. o., čerpací stanice OMV, AUTOSHOP Paulus a čerpací stanice DUBA. Při povodních je rovněž ohroženo 2 984 budov, které obývá 5 873 obyvatel (EDPP, ©2021c).

Úskalí, jež s sebou přináší poloha na široké říční nivě řeky Moravy, si žádá aktivní a dlouhodobou koncepci protipovodňové strategie. Město Kroměříž v návaznosti na zvýšené riziko povodní na daném území podniká jisté kroky, které v případě povodní povedou k alespoň částečné eliminaci škod. V roce 2018 byl představen elektronický digitální povodňový plán (EDPP) města od brněnské společnosti Envipartner. Občané na webové stránce naleznou nejruznější hydrologické údaje, zevrubné mapy a grafy nebo například informace o varovném systému. Digitální plán rovněž usnadní komunikaci mezi úřady, obcemi a obyvateli v případě povodní. Náklady činily téměř 470 tisíc korun, z toho 440 tisíc korun získalo město ve formě dotace z OPŽP 2014–2020. Zastupitelstvo města rovněž schválilo smlouvu o spolupráci s městy Chropyně, Hulín, Břest a Skaštice. Na daných katastrálních územích by se měl postavit systém ochranných hrází. V Období sucha budou hráze vodu zadržovat a při záplavách ji budou odvádět pryč. Se začátkem stavebních prací se počítá v roce 2026, do té doby je třeba vyhodnotit vliv staveb na životní prostředí a skoupit pozemky. Systém protipovodňových hrází bude stát okolo půl miliardy korun a stavět by se měl 10 let do roku 2035 (Město Kroměříž, 2018).

5.3.2 Srážková situace

Z hlediska úhrnu srážek je markantní rok 2018 s celkovým úhrnem 563 mm srážek za rok. Úhrn srážek k dlouhodobému normálu (1981–2010) činil pouhých 73 %. Celá ČR byla v daném roce zasažena suchem a vedrem. Průměrná roční teplota byla o 1,7 °C vyšší, než je dlouhodobý normál (1981–2010) (ČHMÚ, 2019).

Z *tabulky 7* lze pozorovat, že výrazný je rovněž rok 2020, kdy vlivem dešťů činil úhrn srážek 1059 mm a úhrn k dlouhodobému normálu činil 122 %. První dva měsíce roku 2021 jsou srážkově podobné prvním měsícům roku 2020.

Tabulka 7 – Roční územní úhrny srážek ve Zlínském kraji v letech 2015–2020 (ČHMÚ, ©2021)

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Úhrn srážek (mm)	580	738	721	563	818	1059

5.3.3 Zásobování vodou

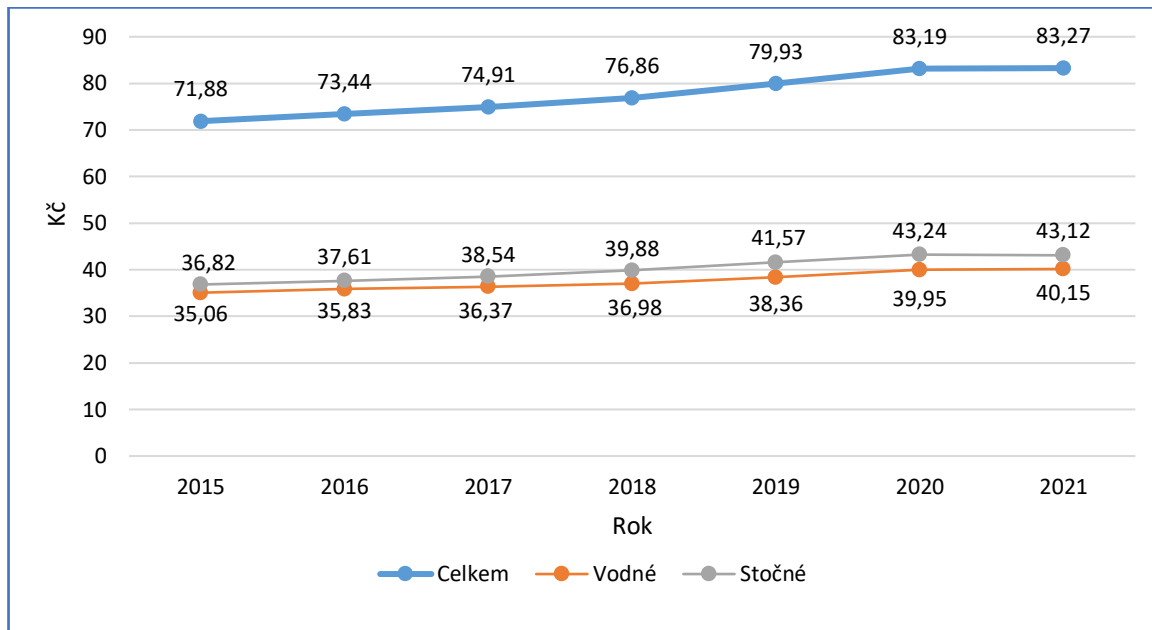
Provoz vodovodů a kanalizací je zajišťován společností Vodovody a kanalizace Kroměříž, a. s. K 31. 12. 2019 činí podíl měst a obcí na základním kapitálu společnosti 94,07 %. Město Kroměříž se podílí vlastnictvím celkem 360 698 kusů akcií na 46,20 % základního kapitálu (Vodovody a kanalizace Kroměříž, a.s., ©2020).

V roce 2018 společnost VaK vyhotovila 255 nových vodovodních přípojek a vyrobila 5 714 tis. m³ vody. V roce 2018 se obyvatelé podíleli na celkovém objemu prodané vody 65,75 % (CENIA, 2019b).

Hodnoty všech parametrů kvality vody jsou v souladu s limitem jak mezní hodnoty, jejíž překročení obvykle nepředstavuje zdravotní riziko, tak nejvyšší mezní hodnoty, jejíž překročení je zdraví škodlivé a voda by neměla být určena k pití (Vodovody a kanalizace Kroměříž, a. s., ©2021).

Cena vodného a stočného se na Kroměřížsku na rok 2020 zvýšila o 4,08 %. Podle ředitele společnosti Vodovody a kanalizace Kroměříž Ladislava Lejsala se přisuzuje zvýšení cen v roce 2020 růstu mezd zaměstnanců, výši ceny energií a nákladům na zpracování kalů z čistíren odpadních vod. Kroměřížsko patří stále mezi levnější regiony z hlediska vodného a stočného. Průměrné vodné a stočné činí v ČR 88 až 90 korun za metr krychlový (NAŠE VODA, ©2021c). Vývoj cen vodného stočného zobrazuje *graf 2*.

Graf 2 – Vývoj cen vodného a stočného na Kroměřížsku v letech 2015–2021 (Kč/m³)
(PRAVDA O VODĚ, ©2021c)

5.3.4 Souhrnné hodnocení

Na území Kroměříže se nachází 19 evidovaných vodních toků. Nejvýznamnějším vodním tokem na území města Kroměříže je řeka Morava. Široká říční niva determinuje riziko povodní. Město Kroměříž bylo rovněž v minulosti svědkem ničivých povodní, které budou pravděpodobně hrozit i do budoucna. V současnosti mají obyvatelé města možnost pozorovat aktuální povodňovou situaci prostřednictvím EDP. Portál občané využijí i v situacích, kdy povodně nehrozí, jelikož se zde nachází mnoho užitečných informací. Povodně Q20 a Q100 by mohly způsobit únik nebezpečných látek do vodních toků. V současnosti se chystá projekt, který bude stát více než půl miliardy korun a zásadně přispěje ke snížení rizika vzniku povodní a jejich následků.

Kvalita pitné vody splňuje všechny parametry. Cena vodného a stočného se každým rokem postupně zvyšuje, nicméně občané města Kroměříže stále platí za vodné a stočné v průměru podstatně méně než zbytek ČR.

5.4 Ovzduší

Problematika kvality ovzduší ve městě Kroměříž závisí na mnoha faktorech. Kvalita ovzduší nezáleží pouze na výskytu zdrojů znečištění ve městě, ale i v okolí. Z pohledu Kroměříže se jedná o průmyslové znečišťovatele samozřejmě na území Kroměřížska a Zlínského kraje a dále i o průmyslové znečišťovatele na území Olomouckého a Moravskoslezského kraje,

kteří také ovlivňují kvalitu ovzduší v daném městě (Strategický plán města Kroměříže, 2013, s. 85).

Na základě novely zákona 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, zanikla povinnost provozovatelů malých (v současnosti nevyjmenovaných) zdrojů znečišťování ovzduší se hlásit na Odbor životního prostředí Městského úřadu Kroměříž. Změna se týkala i středních zdrojů (v současnosti vyjmenované zdroje), jež hlásí evidenci do Integrovaného systému plnění oznamovacích povinností, který spravuje CENIA. Ze strany Odboru životního prostředí města Kroměříž byla poskytnuta data malých a středních zdrojů znečištění k roku 2012. K roku 2012 je tedy evidováno 43 malých zdrojů znečištění a 212 středních zdrojů znečištění. Je velice pravděpodobné, že podstatná část malých a středních zdrojů znečištění působí na ovzduší v dané oblasti dodnes, nicméně někteří provozovatelé již zanikli nebo by v současnosti byli evidováni v jiné kategorii (Odbor životního prostředí MÚ Kroměříž, 2021a).

5.4.1 Stav kvality ovzduší v letech 2018–2019

Od ledna 2018 do prosince 2019 město Kroměříž realizovalo projekt Analýza kvality ovzduší a měření hluku v Kroměříži. Náklady projektu činily 1 150 000 Kč, z toho 920 000 Kč šlo v podobě transferu ze SFŽP ČR. Analýza by měla vést ke konkrétním opatřením vedoucím ke zlepšení kvality ovzduší ve městě. S výsledky analýzy bylo zastupitelstvo seznámeno na zasedání zastupitelstva 25. 6. 2020. Analýzu prováděl Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě (Město Kroměříž, ©2021).

K měření imisí byla vybrána strategicky umístěná lokace u Základní školy 1. máje v Kroměříži. Dle rozptylové studie se jedná o lokaci s největším zatížením zdrojů, které znečišťují ovzduší (zatížení dopravou, průmyslem a lokálními topeništi). Nedaleko místa měření se nachází silnice II. třídy č. 367 a dálnice D1 (vzdálená 1,8km). Místo je vzdáleno 1–1,6 km od průmyslové zóny Kroměříž (Analýza kvality ovzduší a měření hluku v Kroměříži, 2020, s. 11).

Zákonné limity jednotlivých imisí stanovuje zmíněný zákon o ochraně ovzduší. Charakteristika jednotlivých měřených škodlivin:

- Prachové částice PM_{10} , $PM_{2,5}$, PM_1 . PM znamená zkratku z angličtiny „particulate matter“. Čísla za PM charakterizují nevyšší možný aerodynamický průměr polétavého prachu. Mezi antropogenní zdroje prachu zcela jistě patří doprava, těžba, spalovací procesy či tavení kovů a zemědělská činnost. Menší částice jsou po delší

dobu usazeny v ovzduší a zároveň znamenají větší ohrožení na zdraví, jelikož nejsou zachycovány nosní sliznicí. Rozdělovat prachové částice se nemusí jen dle velikosti, často totiž mohou na sebe nabalovat chemické látky (těžké kovy, karcinogeny), které mohou způsobit zdravotní potíže. Lokace s nadměrným znečištěním způsobují obyvatelům respirační potíže a způsobují smogové situace (Analýza kvality ovzduší a měření hluku v Kroměříži, 2020, s. 32–33).

- NO₂ (oxid dusičitý). Oxid dusičitý působí negativně na dýchací ústrojí a způsobuje nádorová onemocnění. Váže se na hemoglobin a zhoršuje přenos kyslíku do krve (tzv. nízká saturace krve). Primárním zdrojem oxidu dusíku jsou motorová vozidla a emise spalovacích procesů. NO₂ je součástí kyselých dešťů (Obroučka, 2003, s. 33).
- Benzo[a]pyren (BaP). Nejvíce látku BaP exhalují domácnosti. Látky totiž pochází primárně z lokálního vytápění. Jedná se o silně karcinogenní látku, kterou lze rovněž najít v automobilových výfucích a obecně při spalování fosilních paliv. V boji proti uvolňování BaP přispívají kotlíkové dotace (Analýza kvality ovzduší a měření hluku v Kroměříži, 2020, s. 34).
- Těžké kovy. Jedná se o jakýkoli kov či polokov, který škodí životnímu prostředí. Pro účely analýzy stavu ovzduší byly měřeny těžké kovy: olovo, kadmium, nikl, hliník a arsen. Jedná se o toxické prvky, jež při delší expozici způsobují otravu či závažné zdravotní problémy (Analýza kvality ovzduší a měření hluku v Kroměříži, 2020, s. 35–38).

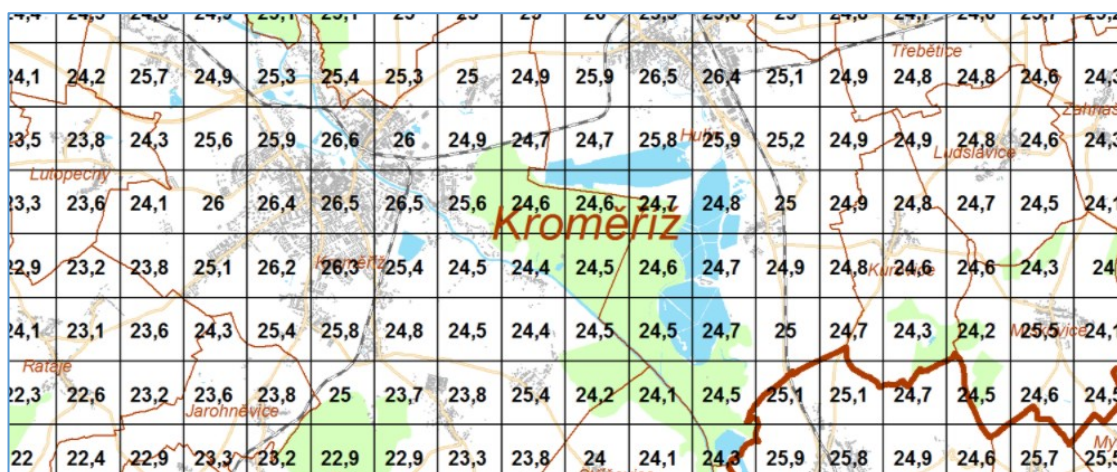
Tabulka 8 podává přehled o naměřených hodnotách v daném období a limitu, který stanovuje zákon. Denní limit suspendovaných částic PM₁₀ byl splněn, jelikož imisní limit byl překročen pouze v 17 dnech. Největší znečištění prachovými částicemi bylo zpozorováno zejména při vyhlášení smogové situace v lednu roku 2019. Současně je vhodné upozornit, že frakce PM_{2,5} ani NO₂ nejsou zákonem limitovány pro denní limit. Hodnota NO₂ nepřekročila ani hodinový limit. Dodržen byl i roční imisní limit frakce PM₁₀, splněn byl z 60 %. Z 80 % byl splněn i imisní limit PM_{2,5}. Rovněž tak roční limit NO₂ byl naplněn, a to z 57 %.

Tabulka 8 – Vybrané imise měřené od 28. 11. 2018 do 31. 10. 2019 (Analýza kvality ovzduší v Kroměříži, 2020, s. 14–17, vlastní úprava)

Znečišťující látka	Časový interval	Hodnota ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Zákonný imisní limit
PM ₁₀	24 hod	8–111; ročně překročeno 17krát	50 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$); nesmí být překročen 35krát za rok
	Rok \emptyset	24	40 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)
PM _{2,5}	Rok \emptyset	20	25 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)
NO ₂	24 hod	4 – 118,8	200 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$); nesmí být překročen 18krát za rok
	1 hod	22,6	40 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

Z hlediska delšího časového období byl zákonný limit prachových částic dodržen i v letech 2015–2019. Obrázek 5 zobrazuje pětiletý průměr (za období 2015–2019) částic PM₁₀ v Kroměříži a okolí.

Obrázek 5 – Pětiletý průměr (2015–2019) prachových částic PM₁₀ ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) v Kroměříži a okolí v síti 1x1 km (ČHMÚ, ©2020)

Koncentrace benzo(a)pyrenu (tabulka 9) byla překročena v pěti případech z 15. Jednalo se o topnou sezónu, kdy se dané koncentrace vyskytují ve větší míře. Analýza upozorňuje, že dané naměřené hodnoty benzo(a)pyrenu mají informativní charakter, protože naměřené hodnoty se vzhledem k počtu vzorků nedají srovnávat s ročním limitem. Platí, že $1 \text{ ng}/\text{m}^3$ se rovná $0,001 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Tabulka 9 – Benzo[a]pyren v ovzduší měřený od 28. 11. 2018 do 31. 10. 2019 (Analýza kvality ovzduší v Kroměříži, 2020, s.18, vlastní úprava)

Znečišťující látka	Časový interval	Hodnota	Zákonný imisní limit
benzo[a]pyren (BaP)	Rok	<0,03 – 8 (ng/m ³)	1 (ng/m ³)

Naměřené koncentrace olova, arsenu, kadmia a niklu (*tabulka 10*) se pohybovaly hluboko pod zákonným limitem. Pro hliník není v současnosti platný limit, nicméně i dle předchozího platného limitu se koncentrace hliníku pohybovaly pod zákonným limitem.

Tabulka 10 – Těžké kovy v ovzduší měřené od 28. 11. 2018 do 31. 10. 2019 (Analýza kvality ovzduší v Kroměříži, 2020, s.21, vlastní úprava)

Znečišťující látka	Časový interval	Hodnota	Zákonný imisní limit (μg/m ³)
olovo Pb	Rok	0,0019 – 0,0444 (μg/m ³)	0,5
kadmium Cd	Rok	0,2 – 4,3 (ng/m ³)	0,005
arsen As	Rok	0,1 – 3 (ng/m ³)	0,006
nikl Ni	Rok	<0,8 – 6,3 (ng/m ³)	0,020

Z výsledků analýz vyplývá, že stav ovzduší v Kroměříži byl v analyzovaných vcelku dobrý. Koncentrace imisí byly souladu se zákonnými limity. Kroměříž se výrazně nepotýkala se zhoršenou kvalitou ovzduší, nicméně prostor pro zlepšení se nabízí u částic PM₁₀ a látky BaP.

Nejblíže k zákonnému limitu měly prachové částice PM₁₀ a látka BaP. Nejvyšší naměřená hodnota PM₁₀, jež byla naměřena při vyhlášení smogové situace, činila 111 μg/m³. Studie (2020, s. 27) zdůrazňuje hlavní činitele, mezi které patří množství prachových částic na vozovce.

5.4.2 Sledování aktuální kvality ovzduší

Občané mohou sledovat aktuální stav ovzduší na webových stránkách ČHMÚ. V sekci ovzduší lze nalézt aktuální data z měřicí stanice v nedalekých Těšnovicích. Měřicí stanice podává aktuální přehled o koncentraci znečišťujících látek v ovzduší. Jedná se o látky: SO₂ (oxid siřičitý), NO₂ (oxidy dusíku), O₃ (troposférický ozon) a prachové částice.

Automatický měřicí program v Těšnovicích zprostředkovává občanům přehled kvality ovzduší za posledních 24 hodin. Občané mohou rovněž využít práva na informace

o životním prostředí, které vyplývají ze zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí. ČHMÚ, jakožto zprostředkovatel měřicí stanice, poskytuje aktuální přehled dat o dané měřicí stanici ve formátu CSV. Občané tak mohou sledovat historii měření kvality ovzduší. Nicméně data na internetových stránkách měřicí stanice se zveřejňují jako operativní, které je třeba verifikovat. Data, jež jsou naměřená, prochází kontrolou kvality a následně se zpřesňují a opravují. Naměřená data po následné verifikaci se publikují na internetových stránkách ČHMÚ. K roku 2021 jsou k dispozici data z roku 2019, při kterých lze pozorovat odlišnosti s daty naměřenými Zdravotním ústavem se sídlem v Ostravě (ČHMÚ, 2021b).

Zlepšit kvalitu ovzduší v daném území by zcela jistě pomohlo vybudování jihovýchodního obchvatu. V minulosti se o vybudování obchvatu uvažovalo, dokonce proběhly i územní studie, nicméně zastupitelé města se v roce 2013 usnesli o vymazání plánované trasy z územního plánu Zlínského kraje. Obchvat byl zamítnut zejména z důvodu nízké efektivity. Jihovýchodní obchvat by dle odhadů přispěl ke snížení zátěže o sedm až osm procent (Szabó, 2019, s. 65–66).

Ke snížení emisí z dopravy zcela jistě přispěla i koupě hybridního autobusu pro MHD, jež je v gesci Kroměřížských technických služeb. Autobus byl zakoupen za 6,5 mil. Kč a hlavním přínosem bude ekologický provoz, jelikož při rozjezdu, kdy je emisí spalováno nejvíce, autobus využívá baterii. Lze očekávat další změny ve vozovém parku MHD, které povedou k ekologičtější dopravě, nicméně je třeba vyčkat na vhodný dotační titul, bez kterého je nákup většího počtu hybridních autobusů nerealizovatelný (Vondrášek, 2021).

5.4.3 Souhrnné hodnocení

Mezi hlavní determinanty, které ovlivňují kvalitu ovzduší ve městě patří průmyslová zóna za východním břehem řeky Moravy, dále domácí vytápění v topné sezóně, nedokončený obchvat, se kterým souvisí zvýšená intenzita dopravy v intravilánu města, a znečištění z průmyslových měst ve Zlínském, Olomouckém a Moravskoslezském kraji. Závěry analýzy kvality ovzduší, kterou provedl Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě, naznačují, že obyvatele města netrápí nízká kvalita ovzduší. Nicméně veřejnost kvalitu ovzduší mnohdy kritizuje, zejména v zimním období. Měřicí stanice v Těšnovicích podává občanům města obraz o přibližné kvalitě ovzduší, nicméně při porovnání dat je patrné, že výsledky jsou odlišné vzhledem ke geografické poloze měřicí stanice a dalším determinantům, jakými jsou například intenzita dopravy, prašnost komunikací a městská zeleň.

Vlivem pandemické situace a útlumu průmyslu v prvním pololetí roku 2020 se částečně snížila intenzita dopravy a utlumil se průmysl, což mělo pozitivní vliv na kvalitu ovzduší. V dlouhodobém horizontu má město Kroměříž nejspíše konstantní kvalitu ovzduší. Zakoupením stálé měřicí stanice by město Kroměříž poskytlo občanům detailní přehled o dané problematice.

5.5 Hluk

Znečištění hlukem významně ovlivňuje kvalitu života obyvatel. Většina veřejnosti si při představě pojmu hlukové znečištění obvykle představí jako hlavní faktor zdroje znečištění silniční dopravy. Hlukové znečištění ale ovlivňuje i železniční a letecká doprava či kulturní akce. Znečištění hlukem představuje stále rostoucí problém, který je třeba efektivně regulovat. Více než 100 milionů Evropanů se potýká s dlouhodobým vystavením hluku. Právě dlouhodobé vystavení hluku způsobuje závažné zdravotní problémy. Kromě snižování kvality spánku může způsobit kardiovaskulární onemocnění a u dětí kognitivní poruchy (European Environmental Agency, 2020).

Agentura CENIA (2020, s. 34) vyhodnotila hlukovou zátěž pro Zlínský kraj za rok 2019 jako mírně nadprůměrnou vzhledem k celé ČR. Nad mezní hodnotu 70 dB bylo dle CENIA exponováno v celém kraji 5,4 tisíc obyvatel. Noční hluk nad hodnotu 60 dB omezoval 7,2 tisíce obyvatel. Největší hluková zátěž pramení ze silniční dopravy z důvodu krátkých dálničních úseku. Řidiči tak často využívají silnice I. třídy, které přímo procházejí sídly měst.

5.5.1 Silniční zatížení

Nejnovější data ohledně zvukové zátěže ve městě Kroměříž poskytl Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě společně s analýzou kvality ovzduší. Zdravotní ústav ve své studii (2020, s. 7–10) doplnil data dopravního sčítání z roku 2016 o intenzitu dopravy.

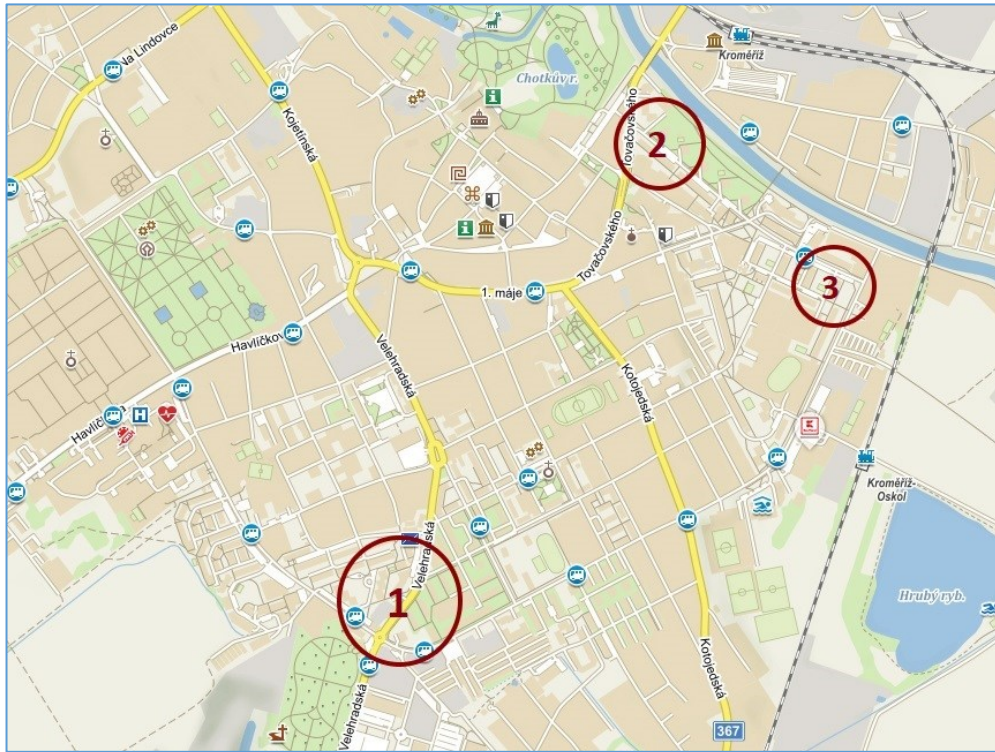
Obrázek 6 zobrazuje nejzatíženější úseky ve vztahu k hygienickým limitům ve městě Kroměříž v denní i noční době. Jedná se o devět úseků procházejících intravilánem města. Z pohledu silničních komunikací se jedná o vybrané úseky silnice II/367, na kterou se napojuje exit z dálnice D1, dále silnice II/432 a silnici první třídy č. 47. Stanovený hygienický limit maximální hladiny akustického tlaku pro silniční dopravu jsou 70 dB pro denní dobu a 60 dB pro noční dobu. Hygienické limity stanovuje nařízení vlády č. 272/2011 Sb. o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací.

Obrázek 6 – Nejvíce zatížené úseky komunikací v centru města Kroměříž (Analýza kvality ovzduší a měření hluku v Kroměříži, 2020, s. 18, Mapy.cz, vlastní úprava)

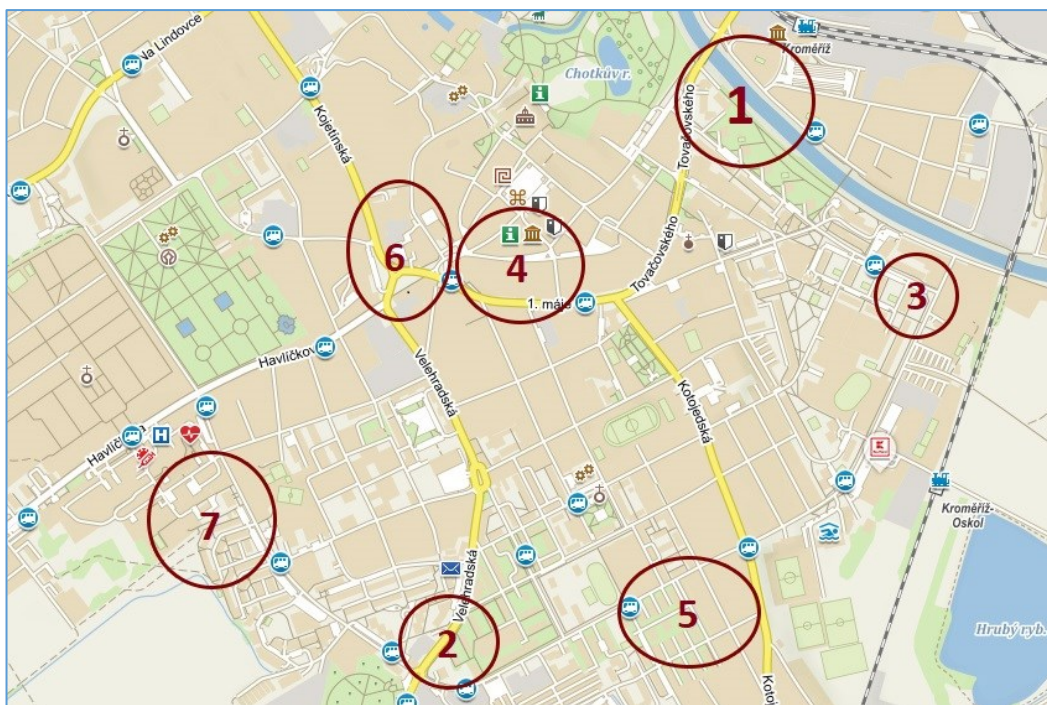
Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě vyznamenal (2020, s. 21) potenciálně rušivé lokality pro měření hluku v noční době. Tyto lokality představují vyšší hlukovou zátěž pro přibližně 3 500 obyvatel. Jedná se zejména o ulici Velehradskou, Moravskou, Albertovu, Tovačovského, Spáčilovu a ulici Obvodovou. Průměrné akustické zatížení se pohybovalo v rozmezí 48,5 – 52,8 dB, v závislosti na vybraných lokalitách. Průměrné hodnoty nepřekračují hygienický limit, nicméně v daných lokalitách může docházet k rušení spánku hlukem. Dané oblasti jsou vyobrazeny v *obrázku 7*. V oblasti 1 byla průměrná naměřená akustická hodnota zatížení 51,4 dB, lokalita 2 činila zatížení o hodnotě 52,8 dB a lokalita 3 vykazovala průměrnou hodnotu 48,5 dB.

Obrázek 7 – Oblasti s vyšším nočním zatížením ve městě Kroměříž (Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě, 2020, s. 21, Mapy.cz, vlastní úprava)

Z hlediska vysokého obtěžování hlukem bylo vybráno 10 potenciálně rušivých lokalit. Výběr sedmi nejvíce zatížených lokalit zobrazuje *obrázek 8*. Výběr lokalit byl determinován akustickým zatížením a počtem obyvatel. *Tabulka 11* dále specifikuje vybrané lokality.

Obrázek 8 – Vybrané lokality s vysokým obtěžováním hlukem v denní době (Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě, 2020, s. 25, Mapy.cz, vlastní úprava)

Tabulka 11 – Vybrané charakteristiky lokalit s velkým obtěžováním hlukem (Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě, 2020, s. 25, vlastní úprava)

Lokalita	Průměrné akustické zatížení (dB)	Odhadovaný počet obyvatel, žijící v dané lokalitě	Hlavní zdroj hlukové zátěže
1	61,1	1 000	ul. Tovačovského, ul. Spáčilova
2	59,1	1 400	ul. Velehradská, ul. Moravská, ul. Albertova
3	57,2	1 100	ul. Spáčilova, ul. Obvodová
4	63,4	600	ul. 1. máje
5	60,0	1 100	ul. Moravská, ul. Gorkého, ul. Třasoňova, ul. Kotojedská, ul. Talichova
6	65,8	400	ul. přivádějící dopravu na kruhový objezd na náměstí Míru
7	60,7	1 300	ul. Albertova

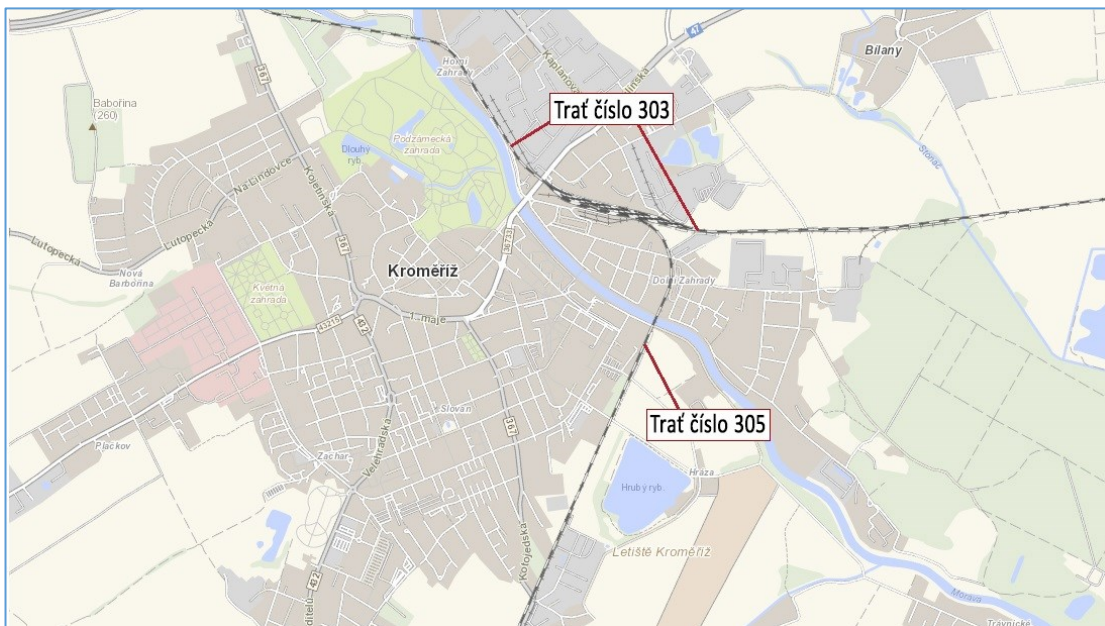
Vybudování zmíněného jihovýchodního obchvatu by dopomohlo k částečné eliminaci znečištění silničním hlukem v centru města, včetně oblastí se zvýšenou hladinou hluku, která sužuje značnou část občanů města.

5.5.2 Železniční zatížení

Územím Kroměříže procházejí dvě železniční tratě (*obrázek 9*). Trať č. 305 (Kroměříž – Zborovice) a Trať č. 303 (Kojetín – Valašské Meziříčí). Správa železnic uvádí rekonstrukci tratě číslo 303, která proběhne od roku 2026. Cílem je rekonstrukce a elektrizace tratě.

Stanovený hygienický limit pro železniční dopravu činí pro denní dobu maximální hladinu akustického tlaku 70 dB a pro noční dobu 60 dB.

Obrázek 9 – Železniční trať procházející územím města Kroměříže (SŽDC, ©2020, vlastní úprava)

Železniční zatížení ohrožuje pouze několik budov nacházejících se blízko železničních drah. Při denní době se jedná o objekt v místní části Hradisko, dále se jedná o několik objektů v ulici Chropyňská a objekt v Kojetínské ulici. Noční hluk vzhledem k hygienickým limitům sužuje dva objekty v Chropyňské ulici, jeden objekt v místní části Hradisko a dále lokalitu U Strže (Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě, 2020, s. 17–18).

Zatížení hluku železniční dopravou je v Kroměříži stejně jako v celém Zlínském kraji obecně spíše minoritní. Ohroženo hlukem z hlediska hygienických limitů je pouze několik budov, které se nacházejí blízko osy železniční tratě č. 303. Dle výsledků analýzy trať č. 305 neporušuje stanovené hygienické limity, neboť neprochází větším počtem obydlených budov. Železniční doprava představuje ohrožení pouze pro několik desítek obyvatel, které využívají budovy blízko železniční tratě k bydlení.

5.5.3 Hluk způsobený kulturními venkovními událostmi

Nařízení vlády o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací stanovuje i limity v chráněných vnitřních prostorech stavby. Konkrétně § 11, odst. 5 stanovuje limit pro zvuk elektronicky zesilované hudby ve vnitřních prostorech maximální hladinu akustického tlaku 100 dB.

Nicméně zvuk ve venkovním prostoru není právně ošetřen. Pro účely regulace obtěžování obyvatel hlukem mohou města a obce využít jako pomůcku odborné doporučení MZ.

Doporučení MZ uvádí tabulku obtěžování expozice hlukem z venkovních akcí pro interiér i exteriér (Ministerstvo zdravotnictví, 2016, s. 9).

V průběhu hudebního festivalu Rock in Kroměříž, který probíhal 25. 05. 2019, proběhlo měření hluku přímo v areálu výstaviště Floria Kroměříž, a to v době 21:00–23:30. První místo měření, jež se nacházelo 25 m od rodinného domu, bylo vyhodnoceno dle odborného doporučení MZ jako „Ještě přijatelné – Již nepřijatelné“, tedy v rozsahu 60–74 dB. Druhá měřicí lokace naměřila hodnoty v rozsahu „Jasně přijatelné – Již nepřijatelné“, tedy 47–74 dB. Na žádném z měřených míst nebyla naměřena hodnota „Zcela nepřijatelné“ (Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě, 2020, s. 28–29).

Výstaviště Floria, jakožto největší producent kulturních akcí na daném území, se v minulosti často stávalo terčem kritiky týkající se rušení nočního klidu. Stěžovali si občané zejména z místní části Vážany, která se nachází blízko areálu (Omelka, 2020).

5.5.4 Souhrnné hodnocení

Ze všech oblastí patří oblast hluku mezi veřejností nejvíce kritizované oblasti. Značná část občanů je vystavena hlukovému zatížení nad 60 dB. Jedná se zejména o oblasti v centru města. Přes 3 500 obyvatel je vystaveno nočními hluku, který pramení ze silniční dopravy. Dokončení jihovýchodního obchvatu by přispělo ke snížení intenzity dopravy, tudíž i emisní a hlukové zátěže.

Naopak hluk z železniční dopravy ohrožuje pouze několik desítek obyvatel, kteří mají bydliště poblíž tratě č. 303 a tratě č. 305.

Veřejnost mnohdy kritizuje hluk způsobený kulturními a venkovními akcemi. Jedná se zejména o oblast Vážan. Nicméně korigovat hluk pramenící z kulturních akcí je velice obtížné, neboť město musí nalézt schodu mezi kulturními, politickými a občanskými zájmy.

5.6 Odpady

CENIA (2020, s. 36) eviduje za rok 2019 ve Zlínském kraji meziroční nárůst produkce odpadů o 6,4 %. Celková produkce směsného komunálního odpadu na obyvatele se dlouhodobě snižuje, nyní je evidována nejnižší hodnota v rámci celé ČR. Podíl produkce směsného komunálního odpadu na celkové produkci odpadu za stejné období na jednoho obyvatele klesl z 58,9 % na 43,6 %.

5.6.1 Základní charakteristika odpadového hospodářství města Kroměříže

Odpadové hospodářství města Kroměříže se i v roce 2021 řídí OZV města Kroměříže č. 6/2020, o stanovení systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů a nakládání se stavebním odpadem na území města Kroměříže.

Odpadové hospodářství města Kroměříže je v gesci firmy BIOPAS, spol., s r. o.

Zařízení pro nakládání s odpady ve městě Kroměříž (ISOH, ©2021):

- RESTA DAKON, s. r. o. – recyklace odpadu (cihly, tašky, zemina a kamení, sklo, směsi, stavební materiály a další).
- BIOTREND MORAVA, s. r. o. – využití odpadu k rekultivaci (zemina a kamení).
- BELL – METAL, s. r. o. – sběr a výkup odpadů (měď, mosaz, železné kovy, piliny, směsné kovy a další).
- BIOPAS, s. r. o. – sběr a výkup odpadů (sklo, plasty, dřevo, obaly, pneumatiky, filtry, oděvy, kyseliny a další), sběrný dvůr Zachar.
- WIKIUM, s. r. o. – sběr a výkup odpadů (jedlý olej a tuk).
- ŠROT GEBESHUBER, s. r. o. – třídění odpadu, dotřídění odpadu, demontáž autovraku, recyklace odpadu.
- SAKER, s. r. o. – recyklace odpadu, sběr a výkup odpadů (měď, hliník, piliny a další).
- Kromexim, a. s. Kroměříž – sběr a výkup odpadů (plastové obaly, kompozitní obaly, papír, směsné obaly a podobně).
- ESOKOM, s. r. o. – drcení odpadu (papír, plasty, plastové obaly a další).
- Rovina, a. s. – recyklace odpadu (cihly, beton, směsi, zemina a další).

Občané mohou tříděný odpad ukládat mimo sběrného dvora i do sběrných nádob, které jsou umístěny po celém městě. Separovaný odpad se dále předává oprávněným subjektům jako například Kromexim, a.s. Nebezpečný a objemný odpad lze rovněž odevzdávat na sběrném dvoře. Mimo to je nebezpečný a objemný odpad svážen mobilním svozem. Bioodpad se zpracovává na kompostárně Depoz, spol. s r. o., a je rovněž svážen mobilním sběrem (ENVIprojekt, 2018, s. 11).

Obecně závazná vyhláška města Kroměříže 6/2020 (2020, s. 5–10) vymezuje umístění sběrných nádob. Ve městě je umístěno 125 sběrných nádob na papír, nápojové kartony, plasty, sklo bílé a sklo barevné. Občané mohou biologické odpady rostlinného původu odkládat na celkem 82 místech. Rovněž se zde nachází sedm nádob na kovy.

Kroměříž se potýká s problematikou zakládání černých skládek. Jedním z důvodů bývá každoroční odpad ze zahrádek, který je umístěn na veřejná prostranství. Společnost Biopas odpad samozřejmě pravidelně sváží, nicméně lidé jej na daná místa ukládají opakovaně (Omelka, 2019). S dalšími skládkami se veřejnost může setkat na různých místech města. Jen za rok 2017 město Kroměříž vynaložilo 132 000 Kč na likvidaci černých skládek (Malá, 2018). Problematika černých skládek je nyní v zákoně č. 541/2020 Sb., o odpadech řešena komplexněji, neboť v § 14 upravuje povinnosti vlastníka nemovitosti, na jehož pozemku se nachází černá skládka a přiznává kompetence obcím s rozšířenou působností.

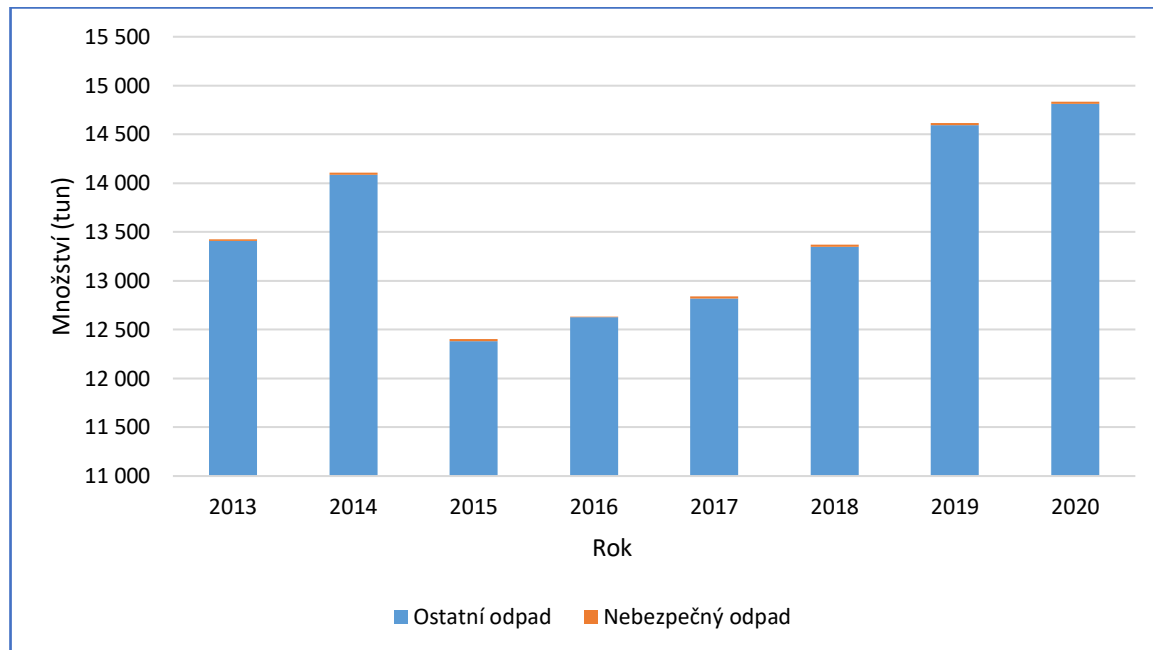
V roce 2021 počítá s investičním záměrem instalací podzemních a polopodzemních kontejnerů. Výdaje na investiční záměr se odhadují na 25 mil. Kč. Podzemní a polopodzemní kontejnery pomohou snížit přibližně na 150 stanovišť s kontejnery a objem se přitom zvětší na 350 m³. S novými podzemními a polopodzemními kontejnery se počítá v oblastech Milíčova a Komenského náměstí a u koupaliště Bajda (Vondrášek, 2019). S realizací daného záměru se počítalo již v roce 2020, nicméně projekt ještě nebyl k začátku roku 2021 realizován.

5.6.2 Vývoj produkce odpadů

Největší část celkové produkce odpadů tvoří kategorie ostatní odpady. Pouze minoritní zastoupení má kategorie nebezpečné odpady. V roce 2020 tvořila kategorie ostatních odpadů 99,87 % a nebezpečných odpadů 0,13 %. Největší položku nebezpečných odpadů tvoří zejména obaly obsahující zbytky nebezpečných látek nebo obaly těmito látkami znečištěné (obaly znečištěné chemickými látkami) s celkovým podílem 82,43 %. *Graf 3* zobrazuje vývoj produkce odpadů v letech 2013–2020. K roku 2020 se produkce odpadů dostává k 15 000 tun ročně a graf má mírně stoupající trend. Tento trend se však nevymyká krajské či republikové produkci.

Mezi lety 2016–2017 došlo ke změnám ohledně elektrických zařízení v kategorii nebezpečné odpady. Elektrické odpady byly odkloněny do zpětného odběru a evidují se tedy mimo režim odpadů. Navzdory této změně je produkce nebezpečných odpadů víceméně konstantní (ENVIprojekt, 2018, s. 19).

Graf 3 – Vývoj produkce odpadů v letech 2013–2020 (Odbor životního prostředí MÚ Kroměříže, 2021b, vlastní úprava)

Stejně jako ve většině měst lze i v Kroměříži pozorovat víceméně podobnou strukturu kategorie ostatních odpadů.

Informace o struktuře podává *tabulka 12*. Největšími položkami jsou tedy směsný komunální odpad, cihly (někdy zahrnutý společně se zeminou, izolačními a stavebními materiály, dřevem, sklem a betonem do kategorie stavebních a demoličních odpadů), biologicky rozložitelný odpad a objemný odpad.

Směsný komunální odpad je takový odpad, který vzniká na území obce činností fyzických osob. Přibližně v polovině případů se směsný komunální odpad skládá. V současnosti se klade důraz na recyklaci, která má více než čtvrtinový podíl v nakládání s komunálními odpady. Dále se komunální odpad spaluje či využívá ke kompostování.

Biologické odpady jsou odpady, které vznikají činností člověka, avšak jsou schopny aerobnímu nebo anaerobnímu rozkladu. Jedná se tedy například o kaly, piliny, odpady z lesnictví a živočišných tkání (Grusman, Vitmajerová, ©2021).

Objemný odpad je odpad, který vzhledem ke svému objemu nelze třídit v běžných sběrných nádobách. Největší podíl dle *tabulky 12* má směsný komunální odpad s podílem 29,6 %. Podíl od roku 2017 postupně klesá, nicméně množství kolísá. Podobný trend má většina položek, kdy nelze přesně určit budoucí vývoj, jelikož z hlediska množství roviny dané položky kolísají v daném období.

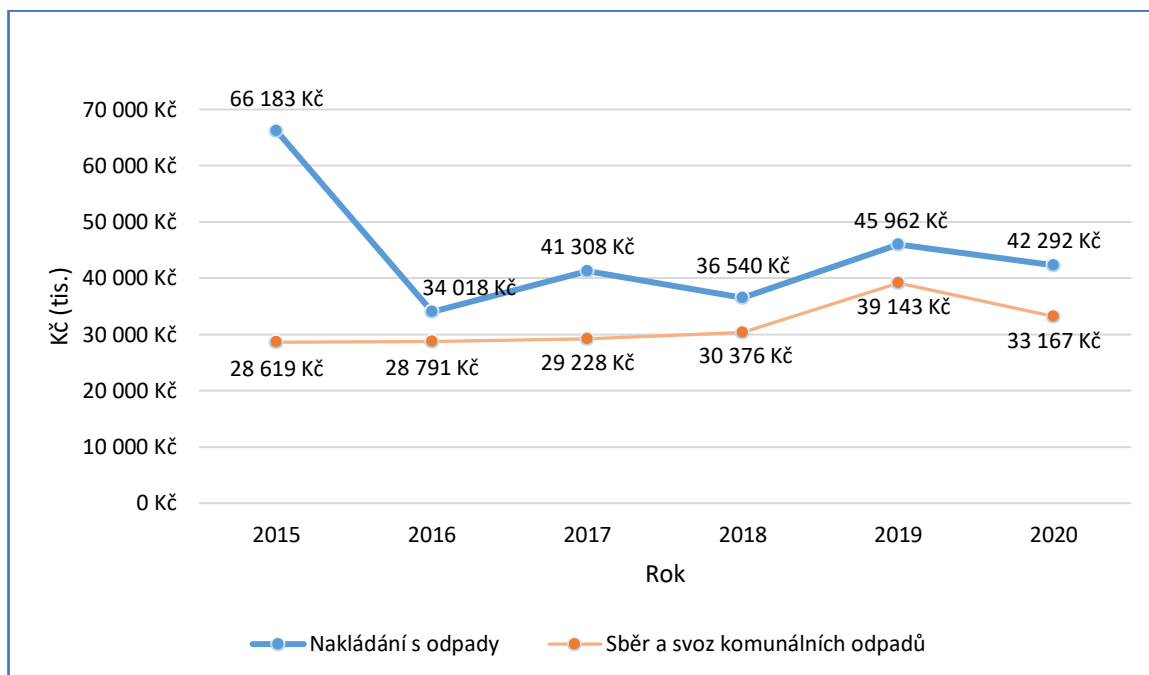
Tabulka 12 – Nejvýznamnější položky ostatních odpadů a jejich podíl na celku v letech 2017–2020 (Odbor životního prostředí, 2021b, vlastní úprava)

Název odpadu	Množství (tun)				Podíl na celku (%)			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Směsný komunální odpad	4281,6	4314,4	4443,7	4396,3	33	32	30,4	29,6
Cihly	3021,2	3357,7	3431	3634,8	24	25	23,5	25
Biologicky rozložitelný odpad	2311,1	2221,5	2663,1	2683,5	18	17	18,2	18
Objemný odpad	1267,9	1399,7	1658,6	1727,4	12	10,4	11,3	12
Papírové a lepenkové obaly	364,4	427,9	487,8	631,7	3	3,2	3,3	4,2
Skleněné obaly	326,92	427,9	347,7	388,3	2,5	2,3	2,4	2,6
Plastové obaly	254,97	284,5	366,7	360	2	2,1	2,3	2

5.6.3 Výdaje na nakládání s odpady

Výdaje na sběr a svoz komunálních odpadů jsou charakteristické svou stálostí, popřípadě mírným nárůstem v čase. Lze předpokládat, že tyto běžné výdaje v budoucnu mírně porostou vzhledem k potřebám obyvatel. *Graf 4* podává přehled o výdajích na nakládání s odpady ve městě Kroměříž v období roku 2015 až roku 2020. Dané údaje lze nalézt z hlediska odvětvového členění výdajů v kategorii služby pro obyvatelstvo. V roce 2015, kdy byly výdaje na nakládání s odpady zcela nejvyšší, došlo k projektu, který se týkal rekultivace skládky v nedalekých Lutopecnách. V období 2014–2015, kdy k projektu došlo, se vynaložily prostředky v celkové výši 65,761 mil. Kč. Mezi lety 2017–2018 je rovněž žádoucí zmínit projekt Zkvalitnění nakládání s bioodpady v Kroměříži, jehož výstupem bylo poskytnutí kompostéru více než dvěma tisícům domácnostem. Výdaje na nakládání s odpady tvoří každoročně nejvýznamnější položku výdajů na ochranu životního prostředí.

Graf 4 – Výdaje na nakládání s odpady ve městě Kroměříž za roky 2015–2020 (Monitor, ©2021, vlastní úprava)

5.6.4 Souhrnné hodnocení

Produkce odpadů se neustále zvyšuje. Tento trend provází víceméně celou republiku. Největší položkou ostatních odpadů tvoří v Kroměříži směsný komunální odpad a stavební odpad. Nicméně mezi lety 2017–2020 se snížil podíl směsného komunálního odpadu z 33 % na 29,6 %. Růst produkce odpadů, zejména kategorie ostatních odpadů, vyžaduje nároky na vyšší výdaje na nakládání s odpady. Téměř každoročně se zvyšují výdaje na sběr a svoz komunálních odpadů. Papír, nápojové kartony, plasty a sklo mohou občané třídit na jednom ze 125 stanovišť se sběrnými nádobami.

V posledních letech vznikají na území Kroměříže další černé skládky. Jedná se například o odložený odpad ze zahrádek nebo o nelegální ukládání odpadků u přírodní památky Stonáč.

Město Kroměříž rovněž realizovalo projekty, které se týkaly rekultivací skládek či zkvalitnění nakládání s bioodpady.

5.7 Výdaje na ochranu životního prostředí

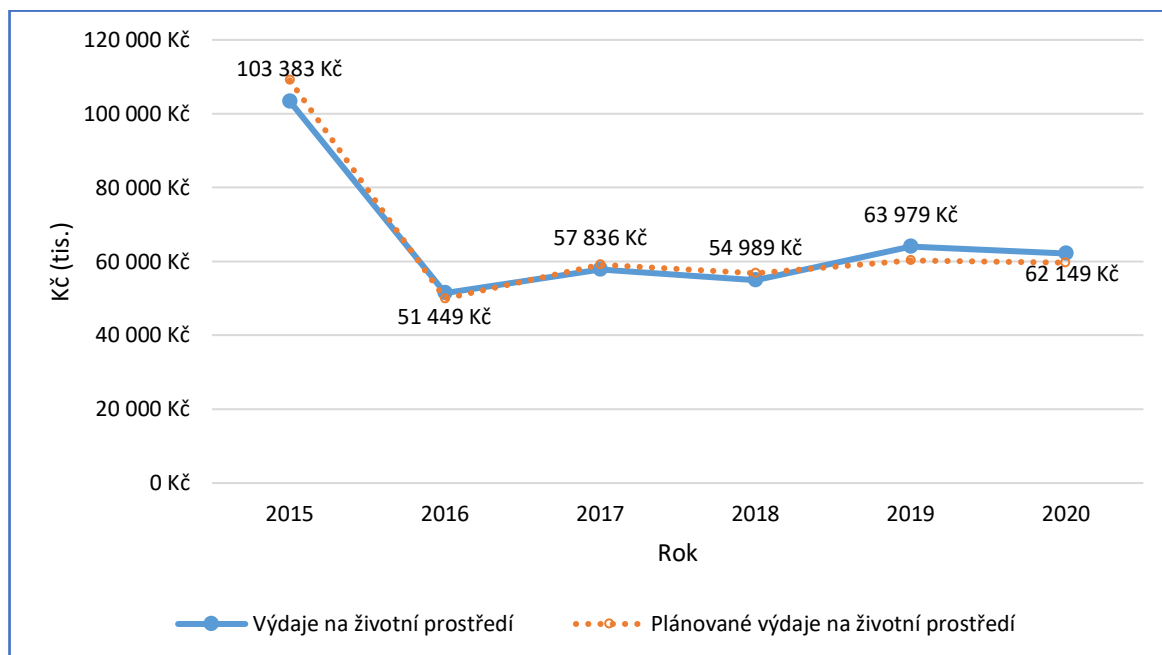
Celkové výdaje městského rozpočtu na rok 2020 byly schváleny ve výši 834,07 mil. Kč. Katalyzátorem veškerého dění ohledně výdajů v průběhu roku 2020 se stala pandemie covidu-19. V důsledku pandemie se město zcela logicky rozhodlo šetřit, což se projevilo na

skutečných výdajích, které činily 713,66 mil. Kč. Snižování výdajů, ať už z důsledků vnějších událostí či rozhodnutí ze stran městských představitelů, se týkalo značné části oblastí. Snižování výdajů se projevilo i na výsledném hospodaření města. Namísto plánovaného schodku skončil rozpočet města v přebytku 44,69 mil. Kč. Schválený rozpočet města na rok 2020 počítal s transfery ve výši 49,37 mil. Pandemie covidu-19 způsobila nižší výnosnost daní a celkově příjmová stránka byla hluboce zasažena. Příjmová stránka rozpočtu nakonec nebyla natolik zasažena, jelikož obcím byly alespoň zčásti kompenzovány nižší příjmy pomocí vertikálních transferů z ústředního rozpočtu i rozpočtů krajů. Transfery přijaté městem Kroměříž činily 283,17 mil. Kč, o 473,57 % více, než kolik bylo schváleno k 1. 1. 2020 (© GORDIC, 2021).

Výdaje na ochranu životního prostředí jsou zahrnuty z hlediska odvětvových výdajů v kategorii služby pro obyvatelstvo. Majoritní podíl ve výdajích na životní prostředí má povětšinou sběr a svoz komunálních odpadů.

V roce 2015, kdy byly výdaje nejvyšší ve stanoveném období, tvořila druhý největší výdajový podíl dané kategorie péče o vzhled obcí a veřejnou zeleň ve výši 36,729 mil. Kč. Značná část putovala na investice a rekultivaci půdy. V roce 2015 dosahovaly výdaje na životní prostředí více než jednu pětinu celkových výdajů. Výdaje na ochranu životního prostředí dle odvětvového členění se mezi lety 2016–2020 držely v rozmezí 51–64 mil. Kč, kdy největší část každoročně spadala pod sběr a svoz komunálního odpadu. V tomto období město realizovalo několik projektů, které se týkaly monitoringu půdy, ekologické osvěty či obnovy zeleně, se kterou souvisela výsadba stovek stromů (Monitor, ©2021). *Graf 5* zobrazuje přehled výdajů na ochranu životního prostředí v letech 2015–2020 ve městě Kroměříž.

Graf 5 – Výdaje na životní prostředí od roku 2015 do roku 2020 (Monitor, ©2021, vlastní úprava)

Z významnějších projektů je vhodné zmínit investici do rekultivace skládky Lutopecný, která probíhala v letech 2014–2015. Celkový rozpočet projektu činil 65,761 mil. Kč a výsledkem projektu bylo snížení rizika ohrožení životního prostředí ve formě kontaminace podzemních a povrchových vod. Rekultivovaný povrch byl zatravněn a v současnosti slouží jako biocentrum (Město Kroměříž, ©2021a). V roce 2015 došlo rovněž k revitalizaci sídliště Oskol a Zachar (Město Kroměříž, ©2021b). Značnou část výdajů roku 2015 tvoří kapitálové výdaje na zmíněné projekty. V roce 2017 až 2018 byl realizován projekt Zkvalitnění nakládání s bioodpady v Kroměříži. Více než 2000 domácnostem byl v rámci projektu poskytnut kompostér (Město Kroměříž, ©2021c). Další významnou položkou ve výdajích na ochranu životního prostředí bude komplex staveb, které vytvoří systém protipovodňových hrází s přibližnou cenou půl miliardy Kč. Stavba by měla probíhat dle předpokladů 10 let.

5.8 Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření proběhlo formou online a využita byla služba Survio.com. Šetření se zúčastnilo celkem 100 respondentů z města Kroměříže a okolí. Občané města Kroměříže se denně setkávají s problematikou životního prostředí. Cílem dotazníkového šetření bylo zjištění spojitosti mezi provedenou analýzou a odpověďmi respondentů. Dílčím cílem bylo získání názorů občanů na úroveň rozvoje životního prostředí, tedy zjištění jejich celkového pohledu na životního prostředí, jelikož s danou problematikou přicházejí denně do kontaktu.

Komunikace s veřejností by měla být elementární součástí každého rozvojového dokumentu místního charakteru. Výsledky šetření jsou k nalezení v *Příloze P1: Dotazníkové šetření*.

Dotazník vyplnilo celkem 53 žen a 47 mužů. Z hlediska věkové struktury bylo do šetření zapojeno nejvíce obyvatel ve věkovém rozmezí 26–49 let (43 respondentů) a následně rozmezí 15–25 let (33 respondentů). Nejvíce respondentů bylo z města Kroměříže (71) a 18 respondentů žije v místní části města Kroměříže. 11 respondentů žije v okolních obcích. Následovala otázka, která se týkala zájmu obyvatel o životní prostředí v daném městě. Celkem 86 % obyvatel, kteří odpověděli na dotazník, se zajímá o stav životního prostředí ve městě Kroměříž.

Druhá část se týkala zdrojů, ze kterých dotázaní získávají informace. Na výběr byla jedna nebo více možností. Informace respondenti získávají nejčastěji od kamarádů a známých (61 hlasů), z internetových stránek města (56 hlasů) a regionálních zpravodajství (52 hlasů). V menší míře dotázaní obyvatelé využívají informace o stavu životního prostředí ze strategických dokumentů města (20 hlasů), z veřejných zasedání (18 hlasů) nebo z Městského úřadu Kroměříž (14 hlasů).

Informovanost ze strany města hodnotí dle Likertovy škály nejvíce respondentů jako neutrální (38), dále převládá spokojenost u 30 respondentů a 25 odpovídajících není spokojeno s informováním ze strany města o stavu životního prostředí. Dle výsledků tedy převládá u 68 % obyvatel neutrální postoj či spokojenost.

Další otázkou v dotazníku byla matice s jednou možnou odpovědí se známkováním 1–5 stavu jednotlivých složek ochrany a vybraných zdrojů ohrožení životního prostředí. Nejlépe dotyční občané vnímají oblast vody, půdy a ovzduší. Dané složky získaly nejvíce hodnocení 1–2. Naopak nejvíce kritičtí byli občané k hluku a odpadům. Obě složky hodnotí přibližně 40 % dotázaných známkou 3 a horší.

91 % procent dotázaných třídí odpad, což je výrazně nad celorepublikovým průměrem. V Česku aktivně třídí odpad k roku 2019 přibližně 73 % obyvatel, což řadí ČR mezi první příčky v rámci EU (Hosnedlová, 2021).

Následující část se zaměřila na vývoj životního prostředí za posledních 10 let. 51 % respondentů souhlasí s tvrzením, že životní prostředí se za posledních 10 let částečně zlepšilo. 32 % dotázaných nepozoruje žádné rozdíly ve vývoji a 11 % souhlasí s tvrzením, že úroveň životního prostředí se částečně zhoršila. Následně měli dotázaní možnost odůvodnit předchozí odpověď.

V následující otázce byli občané stručně seznámeni s výsledky analýzy kvality ovzduší, kterou zpracoval Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě. Bylo žádoucí zjistit, zda výsledky analýzy korelují s názory obyvatel. Jednalo se o otevřenou otázku, kdy někteří respondenti souhlasili s výsledky měření, nicméně podstatná část odpovídajících zmínila špatnou kvalitu v topné sezóně a neefektivní regulaci průmyslové zóny, která určitou část města dle odpovídajících znečišťuje.

Po seznámení občanů s analýzou kvality ovzduší následovala otázka, která se týkala hluku. Jednalo se rovněž o otevřenou otázku, tudíž občané mohli zmínit problémové oblasti. Podstatná část odpovídajících zmínila nedostatek v souvislosti s nedokončeným obchvatem města, který by alespoň částečně redukoval silniční dopravu v centru města. Dále se ve výsledcích objevovaly problémové části, zejména ul. Moravská, Velehradská, Milíčovo náměstí a Riegrovo náměstí. Dané výsledky naprosto korelují s výsledky analýzy hluku. Několik dotázaných občanů zmínilo i hluk z areálu Floria v souvislosti s kulturními akcemi.

V jedné z předchozích otevřených otázek, která se týkala odůvodnění zlepšení či zhoršení životního prostředí za posledních 10 let, se často objevovalo, že město aktivně zlepšilo péči o zeleň. Jedna ze závěrečných otázek se tedy týkala množství zeleně ve městě. 76 dotázaných zastává názor, že ve městě je dostatek zeleně. Následující otázka se týkala pandemické situace. Konkrétně se jednalo o otázku snížení investic na ochranu životního prostředí ze strany města v důsledku pandemie. 72 % dotázaných občanů odpovědělo, že důsledky pandemie ovlivní strukturu investic do životního prostředí. 28 % respondentů uvedlo, že investice do životního prostředí v důsledku pandemie nebudou ohroženy.

Poslední otázka, která směřovala na občany, se týkala subjektivních návrhů na zlepšení životního prostředí v daném území. Mezi nejčastěji se objevujícími odpověďmi byly zaznamenány návrhy na zlepšení osvěty a informovanosti občanů o stavu životního prostředí ze strany města. Dále se jednalo o návrhy na likvidaci černých skládek, dokončení obchvatu, důrazu na revitalizaci a péči o zeleň, přidání více sběrných nádob a častější úklid parku, například parku Zachar.

Dotázání občané potvrdili některé výsledky zpracované analýzy stavu životního prostředí. Dále respondenti přispěli podnětnými návrhy ke zlepšení města v oblasti životního prostředí. Rovněž lze pozorovat spojitost mezi výsledky analýzy hluku a kvality ovzduší s výsledky dotazníkového šetření.

5.9 SWOT analýza

Na základně provedené analýzy vybraných oblastí životního prostředí, získaných informací z ní a výsledků z dotazníkového šetření je provedena analýza SWOT, jež určí silné stránky, slabé stránky, příležitosti a hrozby rozvoje životního prostředí v daném území. Cílem analýzy je zejména identifikace slabých stránek, na které budou následně reagovat návrhy v následující kapitole.

Tabulka 13 – SWOT analýza životního prostředí ve městě Kroměříž (vlastní zpracování na základě analýzy)

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Nezhoršující se celková kvalita ovzduší • Unikátní přírodní lokality • Přítomnost biokoridorů • Přítomnost značného počtu ekofarek a pravidelné farmářské trhy • Biodiverzita v okolí města • Existence dostatečného množství zařízení pro nakládání s odpady • Podpora domácností v nakládání s bioodpady • Zapojování města do iniciativ (MA21, Zdravé město) • Protipovodňová opatření • Dostatek zeleně v centru města • Podpora ekologické dopravy v MHD 	<ul style="list-style-type: none"> • Lokální topeniště znečišťující ovzduší • Neefektivní regulace lokálních topenišť • Vysoká dopravní zátěž silnic zejména I. třídy • Vysoká prašnost některých úseků komunikací • Nedůraz na osvětu občanů zejména v produktivním věku • Nedostatečné informování veřejnosti o životním prostředí • Vysoké zatížení hlukem v místní části Vážany při kulturních akcích v areálu Floria • Nedokončený obchvat města • Vysoká míra skládkování • Zakládání černých skládek

Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Obnova mokřadů • Příspěvky na rekultivaci krajiny • Kvalitní úroveň životního prostředí ve městě • Příspěvky na revitalizace objektů • Umístění města (přírodní a krajinné prvky) • Podpora budování protipovodňové ochrany města • Příspěvky na projekty monitorující kvalitu ovzduší a hluku • Součinnost obcí v oblasti rozvoje v rámci mikroregionu Kroměřížsko • Kvalitní zdroje pitné vody • Snížení dopravní intenzity v důsledku pandemie covid-19 • Nasycenost půdy v roce 2021 	<ul style="list-style-type: none"> • Hrozby záplav, zejména na západním břehu řeky Moravy • Při záplavách Q20 a Q100 hrozící únik nebezpečných látek • Zemědělská krajina v okolí, která se hojně využívá • Relativně vysoká hladina hluku vlivem dopravy • Pandemická krize a s ní spojené pravděpodobné krácení kapitálových výdajů na ochranu ŽP ze strany města • Ohrožení půdy suchem • Zatížené silnice vedoucí intravilánem města a související zvýšená prašnost na komunikacích • Půdní eroze v důsledku srážek • Vznik černých skládek

6 NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ VE VYBRANÝCH OBLASTECH ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Na základě provedené analýzy stavu vybraných složek a zdrojů ohrožení životního prostředí, dotazníkového šetření a zejména identifikace slabých stránek v analýze SWOT se nabízí následující návrhy na zlepšení kvality životního prostředí.

6.1 Návrhy na zlepšení kvality ovzduší

Kvalitu ovzduší ovlivňují v daném území různorodé faktory. Lze konstatovat, že celková kvalita ovzduší je ve stavu dobrém, nicméně z provedené analýzy vyplývá, že prostor pro zlepšení se nachází v oblasti prachových částic PM_{10} a látky BaP, jejímž hlavním determinanem je exhalace ze stacionárních zdrojů. Rovněž se v roce 2021 nabízí využití transferu na tvorbu Akčního plánu v oblasti ochrany ovzduší, který by přispěl k informovanosti občanů.

Zakoupení stálé měřicí stanice kvality ovzduší

Pořízení stálé měřicí stanice kvality ovzduší by pomohlo k informovanosti občanů. V současné době má veřejnost možnost pozorovat online data naměřená měřicí stanicí v nedalekých Těšnovicích. Data z Těšnovic jsou sice částečně podobná těm, která byla analyzována v Kroměříži, nicméně lze pozorovat významné odlišnosti, a to zejména v topné sezóně. Navíc poloha měřicí stanice v Těšnovicích je determinována odlišnými faktory.

Měřicí stanici by bylo vhodné umístit do lokality, která se nachází v centru města blízko frekventovaných cest první třídy a průmyslové zóny. Z Analýzy vybraných oblastí životního prostředí (*Kapitola 5.4*) je patrné, že by bylo vhodné sledovat hodnoty některých imisí, jelikož například prachové částice PM_{10} překročily imisní limit v 17 případech.

Zároveň je žádoucí zmínit, že 86 ze 100 dotázaných respondentů se zajímá o životní prostředí. Hlavním přínosem by bylo tedy informování občanů o stavu a kvalitě ovzduší. 25 % respondentů dotazníkového šetření totiž není spokojeno s informováním ze strany města o životním prostředí. 38 % respondentů má neutrální postoj.

Mezi přínosy lze zařadit:

- Komplexní přehled o aktuální kvalitě ovzduší občanům.
- Zlepšení komunikace mezi městem Kroměříž a občany.
- Možná opatření v souvislosti s naměřenými hodnotami.

Za rizika lze považovat:

- Finanční náročnost na pořízení měřicí stanice.
- Roční náklady na údržbu stanice.
- V současnosti není vypsána dotace, která by alespoň částečně pokryla náklady.

Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě uvádí možnou cenu měřicí stanice v hodnotě přibližně 2,5 mil. Kč a roční náklady v hodnotě 800 tisíc až 1 mil. Kč (2020, s. 31). Dané služby provádí například společnost ENVitech Bohemia, s. r. o. (ENVitech Bohemia, 2021).

Cenu měřicí stanice kvality ovzduší lze pozorovat i ve veřejných zakázkách. Například Rožnov pod Radhoštěm zakoupil měřicí stanici za 3,85 mil. Kč. V ceně jsou i náklady na pětiletý provoz stanice (Hlídač státu, 2021).

Kontroly lokálních topenišť pomocí Ringelmannovy stupnice

V topné sezóně se Kroměříž potýká se zhoršenou kvalitou ovzduší. Z 15 měření, jež proběhla v letech 2018 a 2019, byla koncentrace BaP překročena pětkrát. Majoritním zdrojem látky BaP je lokální vytápění. Emise BaP vznikají při nedokonalém spalování v menších kotlích.

Zákon o ochraně ovzduší stanovuje přípustnou úroveň znečištění, kterou mimo jiné reprezentuje i přípustná tmavost kouře (§ 4). Tmavost kouře se dá zjistit pomocí Ringelmannovy stupnice, která je upravena v § 10 vyhlášky č. 415/2012 Sb., o přípustné úrovni znečišťování a jejím zjišťování a o provedení některých dalších ustanovení zákona o ochraně ovzduší. Zákon o ochraně ovzduší rovněž definuje (§ 22) opatření ke zjednání nápravy a zastavení provozu stacionárního zdroje. Správní orgán, v tomto případě obecní úřad obce s rozšířenou působností, může zjednat opatření vůči provozovateli. Pokud provozovatel opatření k nápravě neprovede, může úřad vydat rozhodnutí o zastavení provozu. Následující paragraf (§ 23) definuje přestupek v dané problematice a následnou pokutu, kterou lze uložit do výše až 50 tisíc Kč. Provozovatelé kotlů na pevná paliva mají rovněž povinnost pravidelně kontrolovat technický stav kotle. Provozovatelé mají též povinnost uchovat doklad o provedení kontroly pro případ, kdy o něj požádá obecní úřad obce s rozšířenou působností.

Mezi přínosy lze bezpochyby zařadit:

- Regulace lokálních topenišť ze strany Městského úřadu Kroměříž.

- Snížení koncentrace látky BaP v ovzduší v topné sezóně.
- Kontrolu tmavosti kouře pomocí BaP může použít i majitel kotle či sousedé, pokud se domnívají, že je kouř ohrožuje.
- Nízké náklady.

Mezi rizika patří:

- Administrativní a časová náročnost (po měření se sepisuje protokol, regulace topeniště má zpravidla více fází).
- Měření lze provádět pouze přes den.

Sdělení MŽP k provozování a ke kontrole spalovacích stacionárních zdrojů uvádí (2019, s. 33) zanedbatelné náklady na pořízení Ringelmannovy stupnice, nicméně ke kontrole se započítávají mzdové náklady na pracovníka, který kontrolu provádí.

Využití výzvy č. 2/2021 na tvorbu Akčního plánu v oblasti ochrany ovzduší

MŽP a SFŽP rozdělí dotaci na zlepšení kvality ovzduší a jeho ochranu prostředky v celkové alokaci 100 mil. Kč. Dotaci mohou využít kraje a obce s rozšířenou působností. Cílem je vytvoření Akčního plánu a zřízení jednoho pracovního místa (Národní program Životní prostředí, ©2021a). Jedná se o jednokolovou nesoutěžní výzvu.

Dle textu výzvy se mohou o pracovní místo ucházet i zaměstnanci žadatele (Národní program Životní prostředí, ©2021b).

Přínosy by byly:

- Opatření, která by vyplývala z vytvořeného Akčního plánu.
- Zřízení jedné pracovní pozice, kterou mohou využít i zaměstnanci města Kroměříže.
- Akční plán by mohl sloužit také jako zdroj informací pro veřejnost.

Rizikem by v tomto případě bylo:

- Nerealizování projektu z důvodu maximální výše podpory způsobilých výdajů, které činí 50 %.

6.2 Návrhy na snížení hlukové zátěže

Z provedené analýzy vyplývá, že zatížení hlukem trápí v Kroměříži značnou část obyvatel v denní i noční době. Jedná se zejména o hluk způsobený automobilovou dopravou jakožto

největším determinantem. Výsledky analýzy byly následně potvrzeny v dotazníkovém šetření, kdy oblast hluku byla jednou z nejhůře hodnocených oblastí. Občané rovněž jmenovali oblasti zatížené hlukem, které naprosto korelovaly s oblastmi, jež stanovil Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě. Rovněž nelze opomenout hluk způsobený kulturními událostmi z areálu Floria, který obtěžuje některé občany z místní části Vážany.

Využití nízkohlučného asfaltového povrchu v oblastech ohrožených hlukem z automobilové dopravy

Analýza vybraných oblastí životního prostředí (*Kapitola 5*) potvrdila, že automobilová doprava je hlavním determinantem hlukového znečištění, jelikož vystavuje značnou část občanů zvýšené hladině zvuku v denní i noční době. Nespokojenost související s hlukem ze silniční dopravy vyjádřila rovněž podstatná část respondentů v dotazníkovém šetření.

Nejvíce efektivní snížení hlukové hladiny v centru města, zároveň i finančně nejnáročnější, by byla výstavba obchvatu, který by procházel jihovýchodní částí města. Daný projekt byl v minulosti v řešení, avšak se od něj v roce 2013 upustilo, jelikož by se dle odhadů dopravní zátěž v centru města snížila o sedm až osm procent, což se v kombinaci s finanční náročností a obstrukcím při územním plánování dalo očekávat.

Aplikování nízkohlučného asfaltu je jednou z metod snižování dopravního hluku na pozemních komunikacích. Nízkohlučný asfalt je aplikován již na stovkách kilometrů českých silnic. Jeho hlavní výhodou je snížení hluku o několik decibelů, což dává občanům pocit výrazně menší intenzity dopravy. Pokud by byl tichý asfalt aplikován v oblastech, jež zobrazuje analýza oblasti hluku v kapitole *Analýza vybraných oblastí životního prostředí*, hluk ze silniční dopravy by pravděpodobně nepřesahoval hygienické limity. Jednalo by se tedy o úseky v celkové vzdálenosti přibližně dva a půl kilometrů vozovky.

Studie provedená Zdravotním ústavem zdůrazňuje (2020, s. 31–32) možná rizika tichého asfaltu. Mezi ně se řadí například postupné snižování účinnosti, nutnost častého čištění úseku pokrytého tichým asfaltem a nutnost sanace spodní vrstvy vozovky.

Přínosy aplikování tichého asfaltu ve vybraných úsecích komunikací:

- Částečné snížení hluku.
- Dodržení hygienických limitů v daných oblastech.

Hlavní rizika lze spatřit v:

- Cena za asfalt, která zahrnuje i sanaci spodní vrstvy vozovky.

- Snižující se efekt asfaltu v čase a nutnost častého čištění vozovky.

Výrobou nízkohlučného asfaltu se zabývá například společnost Obalovna Boskovice, s. r. o. Je patrné, že by se jednalo o významnou položku v rozpočtu města. Výměna asfaltu ve vybraných úsecích komunikace by vyžadovala prostředky ve výši desítek milionů korun.

Eliminace hluku z kulturních událostí pomocí OZV

Největším zdrojem hlukového znečištění je automobilová doprava, nicméně hluk z kulturních akcí, zejména z oblasti výstaviště Floria, obtěžuje některé občany v místní části Vážany, kteří si na hluk v minulosti stěžovali. V roce 2019 byly naměřeny hodnoty v okolí konání kulturní akce Rock in Kroměříž na výstavišti Floria v rozmezí 47–74 dB. Dle odborné pomůcky MZ se jedná o hodnoty v rozmezí „Ještě přijatelné – Již nepřijatelné“.

Venkovní hluk, který způsobují kulturní akce, má město možnost korigovat pomocí OZV. Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, konkrétně v § 5, odst. 6, definuje dobu nočního klidu. Doba nočního klidu je stanovena od dvacáté druhé do šesté hodiny mimo výjimky pro vybrané kulturní akce.

OZV města Kroměříže č. 1/2020 taxativně definuje výjimečné případy, při nichž doba nočního klidu nemusí být dodržována nebo je zkrácena (Zastupitelstvo města Kroměříže, 2020, s. 3–4). Podstatná část událostí se koná právě na výstavišti Floria, kde se koná většina společenských venkovních akcí.

Hlavním přínosem vymezení podstatně menšího počtu výjimečných případů, při nichž je doba nočního klidu stanovena dobou kratší, by mohla být:

- Částečná eliminace hluku z kulturních událostí v oblasti Vážan.
- Vyslyšení stížnostem občanů, kteří žijí v dané oblasti.

Rizika:

- Nenalezení konsensu mezi politickými, kulturními, ekonomickými a občanskými zájmy.
- Ušlé příjmy města v podobě poplatků za užívání veřejného prostranství či nedaňových příjmů z vlastní činnosti.
- Utlumení kulturního života občanů.

6.3 Environmentální vzdělávání a osvěta veřejnosti

Vzdělávání nejen dětí, ale i občanů v produktivním a postproduktivním věku pomůže předcházet rizikům, a naplňovat tak princip předběžné opatrnosti ochrany životního prostředí.

Pro tyto účely by mohla být využita školská zařízení, místní seniorské kluby a prostory města Kroměříže.

Z dotazníkového šetření vyplývá, že 90 % respondentů třídí odpad, což je výrazně nad celorepublikovým průměrem. V tomto ohledu lze velice kladně hodnotit předchozí projekty, jež se týkaly osvěty.

Nicméně problematika osvěty v oblasti ochrany životního prostředí vyžaduje různé typy prezentací pro různé věkové skupiny. Z analýzy vyplývá, že Kroměříž se často potýká s nelegálním ukládáním odpadů, a to i na veřejných prostranstvích, proto by bylo vhodné informovat občany zejména v produktivním a postproduktivním věku například o legislativě, jež se k odpadům váže. Jednat se může o zákon o odpadech, který v § 14 nově ukládá povinnosti vlastníkovu nemovitosti, na jehož pozemku se nachází černá skládka a rovněž přiznává nové pravomoci obcím s rozšířenou působností.

Připojení města k Paktu starostů a primátorů by dalo Kroměříži možnost využít dotaci až dva miliony korun na akci Místní dny pro klima a energii. Daná iniciativa má rovněž osvětový charakter.

Mezi přínosy environmentálního vzdělávání a osvěty lze zařadit:

- Prevenci, která povede ke zvýšení informovanosti občanů.
- Potencionální výdaje, kterých bude město v důsledku osvěty v budoucnu ušetřeno.

Rizikem může být:

- Nepříliš dostatečný zájem veřejnosti, a to zejména u občanů v produktivním věku.

Finanční náklady závisí na formě osvěty. Pokud se město rozhodne uspořádat přednášky pro veřejnost, přednášky do škol a podobně, tak se náklady budou pohybovat v řádech desetitisíců korun. Pokud by se organizovala společenská akce osvětového charakteru například na náměstí, tak lze počítat s náklady v řádu několika sta tisíců korun. V posledních letech se výdaje města na osvětu pohybují v rozmezí 40–400 tisíc Kč (Monitor, ©2021). V případě realizace několika přednášek navíc, jež budou zaměřeny například na

problematiku černých skládek, lze předpokládat zvýšení výdajů na osvětu veřejnosti o 10–30 tisíc Kč.

6.4 Protierozní opatření u zemědělských ploch v místních částech města

Tabulka 6, jež se nachází v kapitole *Analýza vybraných oblastí životního prostředí (Kapitola 5)*, zobrazuje využití pozemků v Kroměříži. Přes 60 % pozemků tvoří na území Kroměříže zemědělská půda, z toho přes 50 % se nachází v kategorii orná půda. Jedná se o nadprůměr zemědělské plochy v rámci kraje i ČR. Daná část kapitoly rovněž zmiňuje i ohrožení půdy erozí v důsledku srážek, což degraduje zejména nejúrodnější ornici a ve finále snižuje produkci některých plodin.

Ohrožení půdy erozí již město v minulosti řešilo projekty, které se týkaly protierozních opatření. Například v současnosti se pracuje na protierozních opatření v místní části Těšnovice, jak již zmiňuje předchozí kapitola.

Půdní eroze bude zcela jistě půdu ohrožovat i v budoucnu. Podobně bude třeba provádět opatření i na dalších plochách, zejména místních částech, kde převažuje zemědělská plocha. Jak bylo zmíněno v kapitole *Základní charakteristika města Kroměříž (Kapitola 4)*, ke Kroměříži je připojeno 10 místních částí, jež byly v minulosti samostatné zemědělské vesnice. Zemědělství zde převažuje dodnes. Proto by bylo vhodné zvolit některá z protierozních opatření právě do místní části Trávník či Zlámanka, kde je půda ohrožena.

Hlavními přínosy by byly:

- Snížení škodlivých účinků větrů.
- Ochrana zemědělských ploch před vodní erozí.
- Udržování vody v krajině.
- Zamezení degradace půdy, zejména nejúrodnější ornice.

Rizikem je zejména:

- V současnosti je ukončen příjem žádostí o podporu na protierozních opatření.

V závislosti na předchozích projektech lze odhadovat i náklady na dané opatření, jež by se mohly pohybovat v rozmezí 3–5 milionů korun, v závislosti na formě opatření a velikosti projektu. Protierozní opatření bude následně podporovat i OPŽP v programovém období 2021–2027, jelikož adaptace na změnu klimatu je jedna z oblastí, která bude podporována

i nadále (OPŽP, ©2021). Následující OPŽP bude rovněž čerpat z EFRR a FS. V budoucnu by bylo tedy vhodné využít dotační prostředky na podporu protierozních opatření.

6.5 Připojení města Kroměříž k Paktu starostů a primátorů

Jednou z možností, jak může obec reagovat na nedostatky v některých oblastech životního prostředí, je připojení k Paktu starostů a primátorů. Jedná se o iniciativu Evropské komise, ke které se připojilo již přes 20 českých měst. Pakt představuje možnost, jak být hospodárnější například v oblasti energetiky. Jedním z cílů paktu je například zvýšení odolnosti vůči změnám klimatu. Samosprávy, jež jsou součástí Paktu starostů a primátorů, mohou rovněž čerpat dotaci až dva miliony korun pro udržitelnou energii a klima a aktivně tak působit na zlepšení kvality ovzduší.

Povinnost pro členy Paktu je zpracování Akčního plánu pro udržitelnou energii a klima. Akční plán by zcela jistě přispěl ke zvýšení povědomí občanů o životním prostředí. Součástí Akčního plánu je analýza výchozího stavu a konkrétní návrhy mitigačních a adaptačních opatření. Pro vstup do Paktu starostů a primátorů je třeba město registrovat do databáze a následně je třeba rozhodnutí o účasti schválit zastupitelstvem města (SFŽP, 2021).

Obce sdružené v Paktu mohou využít dotaci v celkové alokaci až dva miliony korun. Jednou z možností využití dotace je organizace Místních dnů pro klima a energii, jejichž účelem je osvěta veřejnosti v dané problematice.

Mezi přínosy lze zařadit:

- Výsledkem zpracování Akčního plánu pro udržitelnou energii a klima budou konkrétní mitigační a adaptační opatření. Plán může rovněž sloužit veřejnosti jako zdroj informací.
- Vstup do Paktu je zdarma, stačí schválení zastupitelstvem města.
- Spolupráce zapojených měst. Pakt naplňuje princip subsidiarity na té nejnižší úrovni.
- Dotaci až dva miliony korun lze využít na: zpracování Akčního plánu pro udržitelnou energii a klima, organizaci Místních dnů pro klima, zřízení pracovního místa pro pracovníka města, jež bude mít v gesci zpracování Akčního plánu.

Rizikem je:

- Prozatím malý, nicméně stále zvyšující se počet měst ČR zapojených do iniciativy.

ZÁVĚR

Bakalářská práce pojednává o problematice rozvoje vybraných oblastí životního prostředí ve městě Kroměříž. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. První část se zabývá teoretickými poznatky, ze kterých vychází praktická část. V teoretické části byly shrnuty základní poznatky o postavení veřejné správy, zejména samosprávy na obecní úrovni, strategickém plánování a životním prostředí.

Po zpracování teoretické části následuje praktická část, která je rozdělena do kapitol *Základní charakteristika města Kroměříže*, *Analýza vybraných oblastí životního prostředí* a *Návrhy na zlepšení ve vybraných oblastech životního prostředí*. Cílem analýzy bylo zhodnocení současné situace z hlediska životního prostředí ve městě Kroměříž. V mnoha ohledech analýza navazuje na strategický dokument, který si město nechalo zpracovat v roce 2010 a následně aktualizovat v roce 2013. Daná část je rozdělena do vybraných složek ochrany a zdrojů ohrožení životního prostředí – půda, krajina a přírodní lokality, voda, ovzduší, hluk a odpady. Součástí analýzy je i vývoj a struktura výdajů na ochranu životního prostředí. Mezi hlavní problémy, které snižují kvalitu životního prostředí ve městě, se řadí například půdní eroze, v jejímž důsledku lze v budoucnu počítat se snižováním kvality půdy a tím i se snižováním produkce některých plodin. Dále se jedná o zhoršenou kvalitu ovzduší v topné sezóně pramenící zejména z lokálních vytápění a o hlukové znečištění některých oblastí města. Značná část obyvatel zejména v centru města je vystavena nadměrné hlukové zátěži, jež pramení primárně ze silniční dopravy. Dotazníkové šetření potvrdilo korelaci mezi některými analytickými zjištěními. Podstatnou část respondentů trápí zejména hluk v centru města či nedostatečná informovanost o stavu životního prostředí a většina respondentů oceňuje například dostatek městské zeleně. Silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby jsou popsány v analýze SWOT, jež vychází z analytických poznatků.

Po teoretické části, která čerpá zejména z odborné literatury, kapitole *Analýza vybraných oblastí životního prostředí*, následně zpracovaného dotazníkového šetření a navazující analýze SWOT, následuje kapitola *Návrhy na zlepšení kvality některých oblastí životního prostředí*. Vypracovány jsou návrhy na zlepšení ve vybraných oblastech životního prostředí, jež by měly pomoci k rozvoji města v dané problematice.

Jak již bylo zmíněno, daná práce v mnoha ohledech dynamicky navazuje na oblast životního prostředí ve strategickém plánu, jehož zadavatelem bylo město Kroměříž. Bakalářská práce se rovněž zaměřuje na oblast životního prostředí více do hloubky.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Aktualizovaná daňová predikce pro ÚSC – dopady COVID-19 – platná od 21.4.2020 do 9.9.2020. Ministerstvo financí České republiky [online]. Ministerstvo financí, odbor 12 - Financování územních rozpočtů, ©2020c, 24.4.2020 [cit. 2021-5-23]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocty/prijmy-kraju-a-obci/zakladni-informace/2020/aktualizovana-danova-predikce-pro-usc--d-38300>

Aktuální stav sucha v České republice. INTERSUCHO [online]. Ústav výzkumu globální změny AV ČR, ©2021a, 14.03.2021 [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <https://www.intersucho.cz/cz/?map=3&from=2021-02-21&to=2021-03-21&dt=2021-03-18>

AOPK ČR. O Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky [online]. Ministerstvo životního prostředí, ©2021 [cit. 2021-5-19]. Dostupné z: <https://www.ochranaprirody.cz/o-aopk-cr/>

AOPK zvelebují přírodní památku Stonáč na Kroměřížsku. NAŠE VODA: Informační portál o vodě [online]. ©2021a, 15.1.2019 [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: <https://www.nase-voda.cz/aopk-zvelebuj-prirodni-pamatku-stonac-na-kromerizsku/>

BALÍK, Stanislav. Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky. Grada, 2009, 256 s. ISBN 978-80-247-2908-4.

BLAŽEK, Jiří a David UHLÍŘ. Teorie regionálního rozvoje [online]. Praha: Karolinum, 2013 [cit. 2021-03-03]. ISBN 978-80-246-1974-3. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/kniha/teorie-regionalniho-rozvoje-5355/>

CERQUEIRA, M. C. Political action in machiavellian republicanism. Griot: Revista de Filosofia, [S. l.], v. 20, n. 3, p. 182-193, 2020. DOI: 10.31977/griofi.v20i3.1845. Disponível em: <https://www3.ufrb.edu.br/seer/index.php/griot/article/view/1845>. Acesso em: 16 nov. 2020.

ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 128/2000 Sb.: Zákon o obcích (obecní zřízení). In: Sběrka zákonů. Praha: Česko, 2000, ročník 2000, 128/2000, číslo 128. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>

ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 17/1992 Sb.: Zákon o životním prostředí. In: Sběrka zákonů. Praha: Česko, 1992, ročník 1992, 4/1992, číslo 17. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-17/zneni-20170701>

ČESKÉ DĚDICTVÍ UNESCO. KROMĚŘÍŽ – PŘEDSTAVENÍ. České dědictví UNESCO [online]. © České dědictví UNESCO [cit. 2021-03-16]. Dostupné z: https://www.unesco-czech.cz/kromeriz/predstaveni/#page_start

ČESKO. Nařízení vlády č. 272/2011 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2021 [cit. 30. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-272>

ČESKO. OBECNĚ ZÁVAZNÁ VYHLÁŠKA MĚSTA KROMĚŘÍŽE č. 1/2020: o nočním klidu. In: *Město Kroměříž: Zastupitelstvo města Kroměříže, 2020, ročník 2020, číslo 1.* Dostupné také z: https://www.mesto-kromeriz.cz/fileadmin/user_upload/OZV_1_2020.pdf

ČESKO. OBECNĚ ZÁVAZNÁ VYHLÁŠKA MĚSTA KROMĚŘÍŽE č. 6/2020: o stanovení systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů a nakládání se stavebním odpadem na území města Kroměříže. In: *Kroměříž: Zastupitelstvo města Kroměříže, 2020, ročník 2020, číslo 6.* Dostupné také z: https://www.mesto-kromeriz.cz/fileadmin/user_upload/dokumenty_import/vyhlasaky/OZV_6_2020.pdf

ČESKO. Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2021 [cit. 1. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>

ČESKO. Vyhláška č. 415/2012 Sb., o přípustné úrovni znečišťování a jejím zjišťování a o provedení některých dalších ustanovení zákona o ochraně ovzduší. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2021 [cit. 27. 5. 2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-415>

ČESKO. Zákon č. 114/1992 Sb., České národní rady o ochraně přírody a krajiny. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2021 [cit. 18. 5. 2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-114>

ČESKO. Zákon č. 2/1969 Sb., České národní rady o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2021 [cit. 17. 5. 2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1969-2>

ČESKO. Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2021 [cit. 27. 5. 2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-201>

ČESKO. Zákon č. 243: o rozpočtovém určení daní. In: Sbírka zákonů České republiky. Česká republika, 2000, 73/2000. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-243>

ČESKO. Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích. In: Zákony pro lidi.cz [online]. © AION CS 2010-2021 [cit. 27. 5. 2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-251>

ČESKO. Zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech. In: Zákony pro lidi.cz [online]. © AION CS 2010-2021 [cit. 27. 5. 2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2020-541>

ČESKO. Zákon č. 565/1990 Sb., České národní rady o místních poplatcích. In: Zákony pro lidi.cz [online]. © AION CS 2010-2021 [cit. 27. 5. 2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-565>

ČHMÚ. Historie měření znečištění ovzduší, Těšnovice [elektronická pošta]. Message to: jachym.brzezina@chmi.cz. 31. března 2021a 11:39 [cit. 2021-5-04]. Osobní komunikace.

ČHMÚ. Územní srážky. Český hydrometeorologický ústav [online]. Resort životního prostředí, ©2021 [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <https://www.chmi.cz/historicka-data/pocasi/uzemni-srazky#>

ČSÚ. Demografický vývoj ve městech Zlínského kraje. Český statistický úřad [online]. 2017, 24.03.2017 [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xz/demograficky-vyvoj-ve-mestech-zlinskeho-kraje>

ČSÚ. Charakteristika SO ORP Kroměříž. Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ ve Zlíně [online]. 2014, 27.02.2014 [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/charakteristika_so_orp_kromeriz

ČSÚ. Charakteristika SO ORP Kroměříž. Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ ve Zlíně [online]. 2014, 01.03.2021 [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/charakteristika_okresu_kromeriz

ČSÚ. Obce s rozšířenou působností. ČSÚ. Český statistický úřad [online]. Praha: ČSÚ, 2021, 08.06.2020 [cit. 2021-6-4]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/rso/obce_s_rozsirenou_pusobnosti

ČTK. K hlasování o novém stavebním zákoně se Sněmovna nedostala. ČTK. České noviny [online]. ČTK, ©2021, 05.05.2021 [cit. 2021-5-18]. Dostupné z:

<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/k-hlasovani-o-novem-stavebnim-zakone-se-snemovna-nedostala/2032390>

DAMOHOŘSKÝ, Milan. Právo životního prostředí. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010, xlvii, 629 s. Právnické učebnice. ISBN 9788074003387.

DAŇHELKA, Jan, Marjan SANDEV, Lenka CRHOVÁ a spol. SUCHO V ROCE 2018: Předběžné hodnocení [online]. Praha: ČHMÚ, 2019, 2018, 86 [cit. 2021-5-17]. Dostupné z: https://www.chmi.cz/files/portal/docs/tiskove_zpravy/2019/Predbezna_zprava_o_suchu_2018.pdf

Databáze strategií: Portál strategických dokumentů ČR [online]. © 2021 [cit. 2021-02-16]. Dostupné z: <https://www.databaze-strategie.cz/>

EDPP. Charakteristika zájmového území. Elektronický digitální povodňový portál: EDPP.CZ [online]. ©2021a [cit. 2021-03-17]. Dostupné z: https://www.edpp.cz/krm_charakteristika-zajmoveho-uzemi/

ELCOCK, Howard. Public Administration and the Good Life. The Political Studies Association [online]. Brighton, 2016, 2016, 7 [cit. 2020-11-16]. Dostupné z: <https://www.psa.ac.uk/sites/default/files/conference/papers/2016/PAandgoodlife2.pdf>

ENVItech Bohemia [online]. Praha: ENVItech Bohemia, 2021 [cit. 2021-5-28]. Dostupné z: <https://www.envitech-bohemia.cz/>

European Commission - Press release [online]. In: EUROPEAN COMMISSION. Brussels, 2020, 4 March 2020, s. 2 [cit. 2021-03-04]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/ip_20_335/IP_20_335_EN.pdf

GRUSMAN, Petr a Ivana VITMAJEROVÁ. Biologicky rozložitelný odpad a evidence odpadů. INISOFT [online]. Liberec: INISOFT, ©2021 [cit. 2021-04-15]. Dostupné z: <https://www.inisoft.cz/poradenstvi-a-skoleni/odborne-clanky/biologicky-rozlozitelny-odpad-a-evidence-odpadu>

GÜREL, Emet a Merba TAT. The Journal of International Social Research [online]. The journal of international social research, 2017 [cit. 2021-02-07]. ISSN 1307-9581. Dostupné z: https://sosyalarastirmalar.com/cilt10/sayi51_pdf/6iksisat_kamu_isletme/gurel_emet.pdf

Hlídač veřejných zakázek: Zakázka P20V00009716. Hlídač státu [online]. Hlídač státu, 2021, 30.11.2020 [cit. 2021-5-28]. Dostupné z:

<https://www.hlidacstatu.cz/verejnezakazky/zakazka/720D642CE1C72E91A402FE7DC0114E1A?qs=P20V00009716>

HOSNEDLOVÁ, Pavla. EURACTIV. Evropané se více zajímají o třídění odpadu. Češi na tom nejsou vůbec špatně, ukazuje průzkum. EURACTIV.CZ. EURACTIV.cz [online]. 1.2.2021 [cit. 2021-5-1]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/obehove-hospodarstvi/news/evropane-se-vice-zajimaji-o-trideni-odpadu-cesi-na-tom-nejsou-vubec-spatne-ukazuje-pruzkum/>

Hydrologické údaje. EDPP. Kroměříž povodňový plán [online]. ©2021b [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: https://www.edpp.cz/krm_hydrologicke-udaje/

Charakteristika ohrožených objektů. Povodňový plán města Kroměříž [online]. EDPP, ©2021c [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: https://www.edpp.cz/krm_charakteristika-ohrozenych-objektu/

CHYBOVÁ, Helena. Kroměříž zmizelá a znovu objevená, aneb, Historie ukrytá pod dlažbou města. Kroměříž: Muzeum Kroměřížska, 2009. ISBN 978-80-85945-52-2. Dostupné také z: <https://dnnt.mzk.cz/uuid/uuid:95b17fd0-d8ca-11e6-8010-005056827e51>

INTERSUCHO In: Twitter [online]. [cit. 2021-05-04]. Dostupné z: <https://twitter.com/Intersucho/status/1388359434058059777>

INTERSUCHO. Odhadované dopady sucha na výnos hlavních plodin [online]. Ústav výzkumu globální změny AV ČR, ©2021c [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: <https://www.intersucho.cz/cz/?map=3&from=2021-04-06&to=2021-05-04&ot=2021-04-29>

ISOH. Registr zařízení. Informační systém odpadového hospodářství [online]. Ministerstvo životního prostředí, ©2021 [cit. 2021-04-14]. Dostupné z: <https://isoh.mzp.cz/RegistrZarizeni/Main/Mapa>

JANČÁŘOVÁ, Ilona. Právo životního prostředí: obecná část. Brno: Masarykova univerzita, 2016, 715 s. Učebnice Právnické fakulty MU. ISBN 978-80-210-8366-0

JANKŮ, Martin. Základy práva pro posluchače neprávnických fakult. 5., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, xxvi, 535 s. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 9788074004940.

KADEČKA, Stanislav a Filip RIGEL. Výkon státní správy – kompetence, odpovědnost [online]. Brno, 2009, 19 [cit. 2020-11-16]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/odk2/soubor/vykon-statni-spravy-kompetence-pdf.aspx>

KLARIN, Tomislav. The Concept of Sustainable Development: From its Beginning to the Contemporary Issues [online]. Zadar: Zagreb International Review of Economics and Business, 2018, 21(1), 67-94 [cit. 2021-02-21]. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.2478/zireb-2018-0005>

KNOX, Paul L., Heike MAYER a Paul L. KNOX. Small town sustainability: economic, social, and environmental innovation. 2nd ed., rev. and expanded. Basel: Birkhäuser, c2013, 208 s. ISBN 978-3-03821-251-5

KOUDELKA, Zdeněk. Samospráva. Praha: Linde, 2007, 399 s. ISBN 9788072016655.

Krajina Zlínský kraj. Informační systém statistiky a reportingu v životním prostředí [online]. CENIA, 2020 [cit. 2021-03-20]. Dostupné z: <https://issar.cenia.cz/zlinsky-kraj/krajina/>

KRČÁL, Martin. Kroměříž – historie. Památky v České republice: internetový průvodce po hradech, zámcích, galeriích a jiných kulturních zařízeních [online]. 13.11.2010 [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: <http://www.pamatky.xf.cz/Kromeriz/historie.htm>

Kroměříž chystá protierozní opatření nad místní částí Těšnovice. NAŠE VODA: Informační portál o vodě [online]. ©2021b, 28.8.2020 [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: <https://www.nase-voda.cz/kromeriz-chysta-protierozni-opatreni-nad-mistni-casti-tesnovice/>

LIBIGER, Milan. Sucho rozdělilo Zlínský kraj, západ regionu trpí více než východ. IDNES.cz [online]. 27.08.2018 [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zlin/zpravy/sucho-zlinsky-kraj-2018-reky-potoky-podzemni-vody.A180625_410780_zlin-zpravy_ras

MAAYTOVÁ, Alena, Jan PAVEL, František OCHRANA a kolektiv. Veřejné finance: v teorii a praxi. Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5561-8.

MALÁ, Martina. Černých skládek přibývá, u popelnic se najde pohovka i lednička. IDNES.cz [online]. MAFRA, ©2021, 7.10.2018 [cit. 2021-5-5]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zlin/zpravy/cerne-skladky-odpad-zlin-uherske-hradiste-kromeriz-vsetin.A180622_410287_zlin-zpravy_ras

Mapové kompozice. 1:1000. Národní geoportál INSPIRE, 2021.

MĚSTO KROMĚŘÍŽ ©2021b. Historie [online]. [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <https://www.mesto-kromeriz.cz/o-meste/historie/>

MĚSTO KROMĚŘÍŽ. Analýza kvality ovzduší a měření hluku v Kroměříži [online]. Kroměříž, ©2021 [cit. 2021-03-23]. Dostupné z: <https://www.mesto-kromeriz.cz/urad/dokumenty-a-informace/granty-dotace-a-projekty/ostatni-projekty/ukoncene-projekty/analyza-kvality-ovzdusi-a-mereni-hluku-v-kromerizi/>

MĚSTO KROMĚŘÍŽ. Geografie: Fyzicko-geografická charakteristika území města Kroměříže [online]. ©2021a [cit. 2021-03-17]. Dostupné z: <https://www.mesto-kromeriz.cz/o-meste/demografie-mapy-a-statistiky/geografie/>

MĚSTO KROMĚŘÍŽ. Kroměříž má nový digitální povodňový plán. MĚSTO KROMĚŘÍŽ. Město Kroměříž [online]. ©2021, 16.11.2018 [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: <https://www.mesto-kromeriz.cz/aktuality/tiskove-zpravy/kromeriz-ma-novy-digitalni-povodnovy-plan/>

Mikroregion Kroměřížsko [online]. Kroměříž, 2020 [cit. 2021-5-6]. Dostupné z: <https://sites.google.com/a/mikroregion-kromerizsko.cz/mikroregion-kromerizsko/>

MINISTERSTVO FINANCÍ. Daňová predikce pro ÚSC – k 10. 9. 2020b. MINISTERSTVO FINANCÍ. Ministerstvo financí České republiky [online]. oddělení 1201, ©2021, 21. 9. 2020 [cit. 2021-5-17]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocty/prijmy-kraju-a-obci/zakladni-informace/2020/danova-predikce-pro-usc--k-10-9-2020-39467>

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. Půdní typy Zlínský kraj. Ministerstvo životního prostředí, ©2020a, 1 s. Dostupné také z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/pudni_mapy/\\$FILE/OOOPK-zlinsky_kraj-20140311.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/pudni_mapy/$FILE/OOOPK-zlinsky_kraj-20140311.pdf)

NAHODIL, František. Veřejná správa a financování veřejného sektoru. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, 366 s. ISBN 9788073805364.

NÁRODNÍ PROGRAM ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ. Výzva č. 2/2021: Programy zlepšování kvality ovzduší. Národní program Životní prostředí [online]. Praha: Ministerstvo životního prostředí, ©2021a [cit. 2021-5-24]. Dostupné z: <https://www.narodniprogramzp.cz/nabidka-dotaci/detail-vyzvy/?id=89>

NAŠE VODA. Vodné a stočné 2020: Na Kroměřížsku příští rok dočasně zdraží na 83,19 korun. NAŠE VODA: informační portál o vodě [online]. ©2021c, 9.11.2019 [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: -

Noise pollution is a major problem, both for human health and the environment. European Environment Agency [online]. ©2021, 23.03.2020 [cit. 2021-03-27]. Dostupné z: <https://www.eea.europa.eu/articles/noise-pollution-is-a-major>

O trzích. Kroměřížské farmářské trhy [online]. © 2021 [cit. 2021-03-20]. Dostupné z: <http://www.kromerizsketrhy.cz/o-trzich/>

OBROUČKA, Karel a Vysoká škola podnikání. Ochrana ovzduší I: (zdroje a látky znečišťující ovzduší). Ostrava: Vysoká škola podnikání, 2003. ISBN 80-86764-00-1. Dostupné také z: <https://dnnt.mzk.cz/uuid/uuid:03216470-28c3-11e2-a433-005056827e52>

ODBOR ŽP MÚ Kroměříž. Evidence město 2013-2020 [elektronická pošta]. Message to: josekf.pospisil@mestokromeriz.cz 10. dubna 2021b 09:53 [cit. 2021-4-11]. Osobní komunikace.

ODBOR ŽP MÚ Kroměříž. Provozovatelé zdrojů znečištění na území města Kroměříže [elektronická pošta]. Message to: danuse.nedvedova@mesto-kromeriz.cz 26. března 2021 09:08 [cit. 2021-4-05]. Osobní komunikace.

ODBORNÉ DOPORUČENÍ: pro regulaci expozice hluku z produkce hudby pořádané ve venkovním prostoru [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví, 2016, 11 s. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.khsjih.cz/soubory/HOK/doporuceni-regulace-hluku.pdf>

OECD (2018), Key data on Local and Regional Governments in the European Union (brochure), OECD, Paris, www.oecd.org/regional/regional-policy

OCHRANA, František, Milan Jan PŮČEK a David ŠPAČEK. VEŘEJNÁ SPRÁVA. Brno: Masarykova univerzita, 2015, 658 s. Dostupné také z: https://is.muni.cz/el/1456/jaro2017/MKV_VES2/um/68159517/VEREJNA.SPRAVA.OCHRANA.PUCEK.SPACEK.pdf

Okres Kroměříž - 14.3.2021. In: INTERSUCHO [online]. Ústav výzkumu globální změny AV ČR, ©2021b, 14.03.2021 [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <https://www.intersucho.cz/cz/sucho-v-okresech/?region=kromeriz>

OMELKA, Jakub. Hluk z festivalů? Hudební akce v Kroměříži budou končit nejpozději o půlnoci Zdroj: https://kromerizsky.denik.cz/zpravy_region/hluk-z-festaku-hudebni-akce-v-kromerizi-budou-koncit-nejpozdeji-o-pulnoci-80200302.html. Kroměřížský deník [online]. 03.03.2020 [cit. 2021-03-30]. Dostupné z:

https://kromerizsky.denik.cz/zpravy_region/hluk-z-festaku-hudebni-akce-v-kromerizi-budou-koncit-nejpozdeji-o-pulnoci-80200302.html

OMELKA, Jakub. Holešov a Kroměříž trápí černé skládky Zdroj: https://kromerizsky.denik.cz/zpravy_region/holesov-a-kromeriz-trapi-cerne-skladky-20190806.html. Kroměřížský deník [online]. 9.8.2019 [cit. 2021-5-5]. Dostupné z: https://kromerizsky.denik.cz/zpravy_region/holesov-a-kromeriz-trapi-cerne-skladky-20190806.html

Operační program Životní prostředí. SFZP [online]. Státní fond životního prostředí ČR [cit. 2021-02-22]. Dostupné z: <https://www.sfzp.cz/dotace-a-pujcky/operacni-program-zivotni-prostredi/>

PAŘENICA, Lukáš. Konec války v regionu: hořící věž a 17 mrtvých Zdroj: https://kromerizsky.denik.cz/zpravy_region/konec-valky-v-regionu-horici-vez-a-17-mrtvych-20150507.html. Kroměřížský deník [online]. 8.5.2015 [cit. 2021-03-16]. Dostupné z: https://kromerizsky.denik.cz/zpravy_region/konec-valky-v-regionu-horici-vez-a-17-mrtvych-20150507.html

PAŘENICA, Lukáš. Radnice v Kroměříži nově zřídila právní odbor. Úředníku ale nepřibude. Kroměřížský deník [online]. Vltava Labe Media, 11.1.2018 [cit. 2021-03-19]. Dostupné z: https://kromerizsky.denik.cz/zpravy_region/radnice-v-kromerizi-nove-zridila-pravni-odbor-uredniku-ale-nepribude-20180110.html

PAVLÍK, Marek. Regiony budoucnosti: spolupráce, bezpečí, efektivita: inspirace pro rozvoj měst a regionů s příklady dobré praxe. Praha: Grada, 2020, 221 s. ISBN 9788027113101.

PEKOVÁ, Jitka. Veřejné finance: teorie a praxe v ČR. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. s. 412. ISBN 978-80-7357-698-1. Dostupné také z: <https://dnnt.mzk.cz/uuid/uuid:dc858290-6538-11e6-b819-005056825209>.

PEŘINKA, František Václav. Dějiny města Kroměříže, Díl 1: Obsahující dobu po rok 1620. Kroměříž: Obecní rada, 1913. Dostupné také z: <https://dnnt.mzk.cz/uuid/uuid:cd5dd0f0-4862-11e4-aded-005056827e51>

PEŘINKA, František Václav. Dějiny města Kroměříže, Díl 2. Část 3. Kroměříž: Místní národní výbor, 1948. Dostupné také z: <https://dnnt.mzk.cz/uuid/uuid:2b1b7840-1e47-11e5-b642-005056827e51>

Pětiletý průměr 2015-2019. In: Český hydrometeorologický ústav [online]. Rezort životního prostředí, ©2020 [cit. 2021-03-26]. Dostupné z: https://www.chmi.cz/files/portal/docs/uoco/isko/ozko/19petileti/png/PM10/19PM10_regZ.png

PETRŮJ, Michal a Mendelova univerzita. Programy a strategie v regionálním rozvoji: studijní opora = Programs and strategy of regional development: study book. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2014. sv. 1. ISBN 978-80-7509-045-4. Dostupné také z: <https://dnnt.mzk.cz/uuid/uuid:e2808340-7d66-11e9-823d-005056827e52>

PLÁN ODPADOVÉHO HOSPODÁŘSTVÍ: MĚSTO KROMĚŘÍŽ [online]. ENVIprojekt, 2018, Září 2015, 80 [cit. 2021-04-15]. Dostupné z: https://audity.ma21.cenia.cz/DesktopModules/MA21_AudityFiles/API/FileApi/DownloadFile?souborUid=BEC048F5603D4EA99A31C28EAB26B89E

PLÁN UDRŽITELNÉ MĚSTSKÉ MOBILITY KROMĚŘÍŽ. CENIA [online]. Ministerstvo životního prostředí, RADDIT consulting, 2019b, 12/2019, 50 [cit. 2021-5-6]. Dostupné z: https://portal.cenia.cz/eiasea/download/U0VBX1pMSzAxN0tfb3puYW1lbmlfOTQzNDg0Njk0MzI4MTc5NTU2LnBkZg/ZLK017K_oznameni.pdf

Po 20 letech od ničivých povodní je Kroměříž před velkou vodou chráněna lépe. ZLIN.cz [online]. 19.6.2017 [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: <https://zlin.cz/zpravy/528671n-po-20-letech-od-nicivych-povodni-je-kromeriz-pred-velkou-vodou-chranena-lepe/>

POMAHAČ, Richard. Veřejná správa. V Praze: C.H. Beck, 2013, 315 s. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 9788074004476.

PRAVDA O VODĚ. Cena vody Kroměříž 2021. Pravda o vodě [online]. Nadační fond Pravda o vodě, ©2021 [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: <https://pravdaovode.cz/cena-vody-kromeriz/>

Programové období 2021–2027. Operační program Životní prostředí [online]. SFŽP, ©2021 [cit. 2021-5-24]. Dostupné z: <https://www.opzp.cz/opzp-2021-2027/>

PROVAZNÍKOVÁ, Romana. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2015, 280 s. Finance. ISBN 9788024756080.

Přírodní poklady Kroměříže a okolí. Vychodni-morava.cz [online]. Centrála cestovního ruchu Východní Moravy, ©2021 [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <https://www.vychodni-morava.cz/repositorynode/11658>

PŮČEK, Milan a David KOPPITZ. Strategické plánování a řízení: pro města, obce a regiony [online]. Praha: Národní síť Zdravých měst České republiky, 2012, 196 s. [cit. 2021-02-15]. ISBN 978-80-260-2789-8.

PŮČEK, Milan, Vladimíra ŠILHÁNKOVÁ a Vysoká škola regionálního rozvoje. Strategické plánování a řízení obcí a regionů. Praha: Vysoká škola regionálního rozvoje Praha, 2014. ISBN 978-80-87174-40-1. Dostupné také z: <https://dnnt.mzk.cz/uuid/uuid:412300e8-4678-440b-899f-2b98c07c1faf>

Rada a zastupitelstvo. Město Kroměříž [online]. Město Kroměříž, ©2021 [cit. 2021-03-19]. Dostupné z: <https://www.mesto-kromeriz.cz/rada-a-zastupitelstvo/starosta/>

RITCHIE, Hannah a Max ROSER. Urbanization. OurWorldData.org [online]. 2018 [cit. 2021-02-09]. Dostupné z: <https://ourworldindata.org/urbanization>.

Rozklikávací rozpočet [online]. © GORDIC, ©2021 [cit. 2021-04-09]. Dostupné z: <http://rozpocet.mesto-kromeriz.cz/>

Rozvoj lidských zdrojů (program) a Profesní vzdělávání pro rozvoj venkova (projekt). Řízení obcí. Praha: Professional Publishing, 2008. sv. 1. Dostupné také z: <https://dnnt.mzk.cz/uuid/uuid:d829add0-b605-11e5-b5dc-005056827e51>

ŘEDITELSTVÍ SILNIC ZLÍNSKÉHO KRAJE. Přehled silnic v okrese Kroměříž [online]. ©2021 [cit. 2021-03-17]. Dostupné z: <https://www.rszk.cz/vozovky/silnicekm.php>

SDĚLENÍ MINISTERSTVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ, ODBORU OCHRANY OVZDUŠÍ: k provozování a ke kontrole spalovacích stacionárních zdrojů o jmenovitém tepelném příkonu 300 kW a nižším. Ministerstvo životního prostředí [online]. Praha: Ministerstvo životního prostředí, ©2021, 17.10.2019 [cit. 2021-5-27]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/lokalni_topeniste/\\$FILE/000-Sdeleni_kontroly_kotlu_aktualizace-20190918.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/lokalni_topeniste/$FILE/000-Sdeleni_kontroly_kotlu_aktualizace-20190918.pdf)

SFŽP. Obce, které chtějí lepší klima, mohou žádat o dotaci. SFŽP. Státní fond životního prostředí [online]. ©2021, 05.01.2021 [cit. 2021-03-26]. Dostupné z: <https://www.sfzp.cz/obce-ktere-chteji-lepsi-klima-mohou-zadat-o-dotaci/>

Strategický plán města Kroměříže Aktualizace na léta 2013-2023 [online]. HaskoningDHV, 2013, 31.7.2013, (01), 279 stran [cit. 2021-03-20]. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/aktualizace_sp.pdf

SZABÓ, Natálie. Rozvoj dopravní infrastruktury města Kroměříže [online]. [cit. 2021-04-14]. Dostupné z: https://portal2.utb.cz/StagPortletsJSR168/PagesDispatcherServlet?pp_destElement=%23ssSouboryStudentuDivId_3145&pp_locale=cs&pp_reqType=render&pp_portlet=souboryStudentuPagesPortlet&pp_page=souboryStudentuDownloadPage&pp_nameSpace=G8731&ssoubidno=127696. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta managementu a ekonomiky. Ing. Markéta Slováková.

SŽDC. Interaktivní mapa Správy železnic [online]. Správa železnic [cit. 2021-03-30]. Dostupné z: <https://www.stavby.szdc.cz/>

TŘÍDĚNÍODPADU.CZ. KOMUNÁLNÍ ODPAD. TŘÍDĚNÍODPADU.CZ [online]. ©2021 [cit. 2021-04-15]. Dostupné z: <https://www.trideniodpadu.cz/komunalni-odpad>

UNITED NATIONS. Latest Human Development Index Ranking. United Nations Development Programme: Human Development Reports [online]. United Nations, 2020 [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/content/latest-human-development-index-ranking>.

URBAN, Otto. Kroměřížský sněm 1848-1849. Praha: Argo, 1998. ISBN 80-7203-190-2. Dostupné také z: <https://dnnt.mzk.cz/uuid/uuid:3d015c30-9539-11e2-9a9f-005056827e51>

VEŘEJNÁ DATABÁZE. Vlastní tabulka z VDB. Český statistický úřad [online]. ©2021a [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=uziv-dotaz#k=5&pvokc=43&uroven=70&w=>

VEŘEJNÁ DATABÁZE. Vlastní tabulka z VDB. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Český statistický úřad [online]. ©2021b [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=uziv-dotaz#k=5&pvokc=43&uroven=70&w=>

VEŘEJNÁ DATABÁZE. Vlastní tabulka z VDB. Český statistický úřad [online]. ©2021c [cit. 2021-03-19]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=uziv-dotaz#k=5&pvokc=43&uroven=70&w=>

VEŘEJNÁ DATABÁZE. Vlastní tabulka z VDB: Území: Kroměříž (okres Kroměříž). CZSO [online]. ČSÚ, 31.12.2020, ©2021d [cit. 2021-04-19]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=uziv-dotaz#k=5&pvokc=43&uroven=70&w=>

Vodovody a kanalizace Kroměříž, a.s.: Výroční zpráva 2019 [online]. Vodovody a kanalizace Kroměříž, ©2020, 2019 [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: <https://www.vak-km.cz/wcd/dokumenty/vyrocní-zpravy/2019/mobile/index.html#p=12>

VOJTÍŠKOVÁ, Miroslava, GREGUŠKA, Michal, Edita HUDÍKOVÁ a Filip ZAVŘEL, ed. Rozpočtové hospodaření obcí: pro zastupitele obcí [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2018 [cit. 2021-02-08]. ISBN 978-80-87544-98-3. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/rozpocetove-hospodareni-pro-zastupitele-obci.aspx>

VONDRÁŠEK, Jan. Kroměřížské technické služby koupily pro MHD hybridní autobus. Město Kroměříž [online]. Kroměříž: Město Kroměříž, ©2021 [cit. 2021-5-25]. Dostupné z: <https://www.mesto-kromeriz.cz/aktuality/tiskove-zpravy/kromerizske-technicke-sluzby-koupily-pro-mhd-hybridni-autobus/>

VONDRÁŠEK, Jan. Město připravuje instalaci polopodzemních a podzemních kontejnerů na odpad. Město Kroměříž [online]. Kroměříž: Město Kroměříž, ©2021, 20.05.2019 [cit. 2021-5-7]. Dostupné z: <https://www.mesto-kromeriz.cz/aktuality/tiskove-zpravy/mesto-pripravuje-instalaci-polopodzemnich-a-podzemnich-kontejneru-na-odpad/>

Výrobní oblasti a podoblasti katastrálních území [online]. In: ČÚZK. ©2021, 20.03.2021 [cit. 2021-03-20]. Dostupné z: https://www.cuzk.cz/CUZK/media/CiselnikyISKN/SC_VYR_PODOBLASTI/SC_VYR_PODOBLASTI.zip?ext=.zip

Výrobní oblasti a podoblasti katastrálních území [online]. In: ČÚZK. ©2021, 20.03.2021 [cit. 2021-03-20]. Dostupné z: https://www.cuzk.cz/CUZK/media/CiselnikyISKN/SC_VYR_PODOBLASTI/SC_VYR_PODOBLASTI.zip?ext=.zip

Vývoj daňových příjmů obcí a krajů 2005–2017. Ministerstvo financí České republiky [online]. Praha: Odbor 12, Ministerstvo financí, 2018, 22.6.2018 [cit. 2021-02-17]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/prijmy-kraju-a-obci/zakladni-informace/2018/vyvoj-danovych-prijmu-obci-a-kraju-2005-32304>

Výzva č. 2/2021 k předkládání žádostí o poskytnutí podpory v rámci Národního programu Životní prostředí. Národní program Životní prostředí [online]. Praha: Ministerstvo životního prostředí, ©2021b [cit. 2021-5-24]. Dostupné z: <https://www.narodniprogramzp.cz/dokumenty/detail/?id=2400>

ZÁKLADNÍ INFORMACE O PROJEKTU. Zdravé město Kroměříž [online]. ©2021 [cit. 2021-5-6]. Dostupné z: <http://www.zdravemestokromeriz.cz/informace-o-projektu/>

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA: Analýza kvality ovzduší a měření hluku v Kroměříži [online]. Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě, 2020, 110 [cit. 2021-03-23]. Dostupné z: https://www.mesto-kromeriz.cz/fileadmin/user_upload/obecne_dokumenty/Analyza_kvality_ovzdusi_hluku_v_KM.pdf

Zemědělský výzkumný ústav Kroměříž s.r.o. [online]. Kroměříž, ©2021 [cit. 2021-03-20]. Dostupné z: <https://www.vukrom.cz/cz/zemedelsky-vyzkumny-ustav-kromeriz-s-r-o.html>

Zpráva o vývoji rozpočtového hospodaření obcí, dobrovolných svazků obcí, krajů a Regionálních rad regionů soudržnosti k 31. 12. 2020a. Ministerstvo financí České republiky [online]. Praha: Ministerstvo financí, oddělení 1202, 2021, 3.2.2021 [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/hospodareni-obci/mesicni-zpravy-o-hospodareni-uzemnich-ro/2020/zprava-o-vyvoji-rozpocetoveho-hospodareni-41162>

Zpráva: o životním prostředí ve Zlínském kraji [online]. In: CENIA, 2020, s. 44 [cit. 2021 03- 20]. Dostupné z: https://www.cenia.cz/wpcontent/uploads/2021/02/Zlinsky_2019_final.pdf

Zpráva: o životním prostředí ve Zlínském kraji. CENIA [online]. Ministerstvo životního prostředí, 2021, 2021, 44 [cit. 2021-03-20]. Dostupné z: https://www.cenia.cz/wp-content/uploads/2021/02/Zlinsky_2019_final.pdf

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AOPK	Agentura ochrany přírody a krajiny
BaP	Benzo[a]pyren
CENIA	Česká informační agentura životního prostředí
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí
ČSÚ	Český statistický úřad
ČÚZK	Český úřad zeměměřičský a katastrální
EDPP	Elektronický digitální povodňový portál
EFRR	Evropský fond pro regionální rozvoj
EIA	Vyhodnocení vlivů na životní prostředí
FS	Fond soudržnosti
LZPS	Listina základních práv a svobod
MA21	Místní agenda 21
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NRBC	Nadregionální biokoridor
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OPŽP	Operační program Životní prostředí
OSN	Organizace spojených národů
OZV	Obecně závazná vyhláška
PM	Suspendované frakce PM ₁₀ , PM _{2,5}
Q ₅ , Q ₂₀ , Q ₁₀₀	Záplavové území 5–leté, 20–leté a 100–leté vody
RBC	Regionální biokoridor
RUD	Rozpočtové určení daní

SEA	Posuzování vlivů koncepcí na životní prostředí
SFŽP	Státní fond životního prostředí
TUR	Trvale udržitelný rozvoj
ZoŽP	Zákon o životním prostředí
ŽP	Životní prostředí

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – Poloha města Kroměříž (Mapy.cz).....	41
Obrázek 2 – Stav nasycení půdy v okrese Kroměříž k 14. 03. 2020 (Intersucho, ©2021b, vlastní úprava).....	48
Obrázek 3 – Základní typy krajiny v Kroměříži (INSPIRE, 2021)	49
Obrázek 4 – Mapa vodních toků se záplavovými oblastmi na území Kroměříže (EDPP, ©2021c, vlastní úprava).....	52
Obrázek 5 – Pětiletý průměr (2015–2019) prachových částic PM ₁₀ (µg/m ³) v Kroměříži a okolí v síti 1x1 km (ČHMÚ, ©2020).....	58
Obrázek 6 – Nejvíce zatížené úseky komunikací v centru města Kroměříž (Analýza kvality ovzduší a měření hluku v Kroměříži, 2020, s. 18, Mapy.cz, vlastní úprava)	62
Obrázek 7 – Oblasti s vyšším nočním zatížením ve městě Kroměříž (Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě, 2020, s. 21, Mapy.cz, vlastní úprava).....	63
Obrázek 8 – Vybrané lokality s vysokým obtěžováním hlukem v denní době (Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě, 2020, s. 25, Mapy.cz, vlastní úprava).....	63
Obrázek 9 – Železniční tratě procházející územím města Kroměříže (SŽDC, ©2020, vlastní úprava)	65

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Vývoj daňových příjmů obcí (mld. Kč), (Ministerstvo financí, 2018, 2020c, vlastní úprava).....	25
Tabulka 2 – Pravidlo SMART(E) (Rozvoj lidských zdrojů program, 2008, s. 13).....	29
Tabulka 3 – SWOT analýza (Ochrana, Půček, Špaček, 2015, s. 525).....	31
Tabulka 4 – Alternativy chování usměřňované skupiny (Damohorský, 2010, s. 43).....	36
Tabulka 5 – Vývoj migračního salda mezi lety 2013–2019 ve městě Kroměříž (Veřejná databáze, ©2021b).....	44
Tabulka 6 – Využití pozemků v Kroměříži k 31. 12. 2020 (Veřejná databáze, ©2021c, vlastní zpracování).....	46
Tabulka 7 – Roční územní úhrny srážek ve Zlínském kraji v letech 2015–2020 (ČHMÚ, ©2021).....	54
Tabulka 8 – Vybrané imise měřené od 28. 11. 2018 do 31. 10. 2019 (Analýza kvality ovzduší v Kroměříži, 2020, s. 14–17, vlastní úprava).....	58
Tabulka 9 – Benzo[a]pyren v ovzduší měřený od 28. 11. 2018 do 31. 10. 2019 (Analýza kvality ovzduší v Kroměříži, 2020, s.18, vlastní úprava).....	59
Tabulka 10 – Těžké kovy v ovzduší měřené od 28. 11. 2018 do 31. 10. 2019 (Analýza kvality ovzduší v Kroměříži, 2020, s.21, vlastní úprava).....	59
Tabulka 11 – Vybrané charakteristiky lokalit s velkým obtěžováním hlukem (Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě, 2020, s. 25, vlastní úprava).....	64
Tabulka 12 – Nejvýznamnější položky ostatních odpadů a jejich podíl na celku v letech 2017–2020 (Odbor životního prostředí, 2021b, vlastní úprava).....	70
Tabulka 13 – SWOT analýza životního prostředí ve městě Kroměříž (vlastní zpracování na základě analýzy).....	76

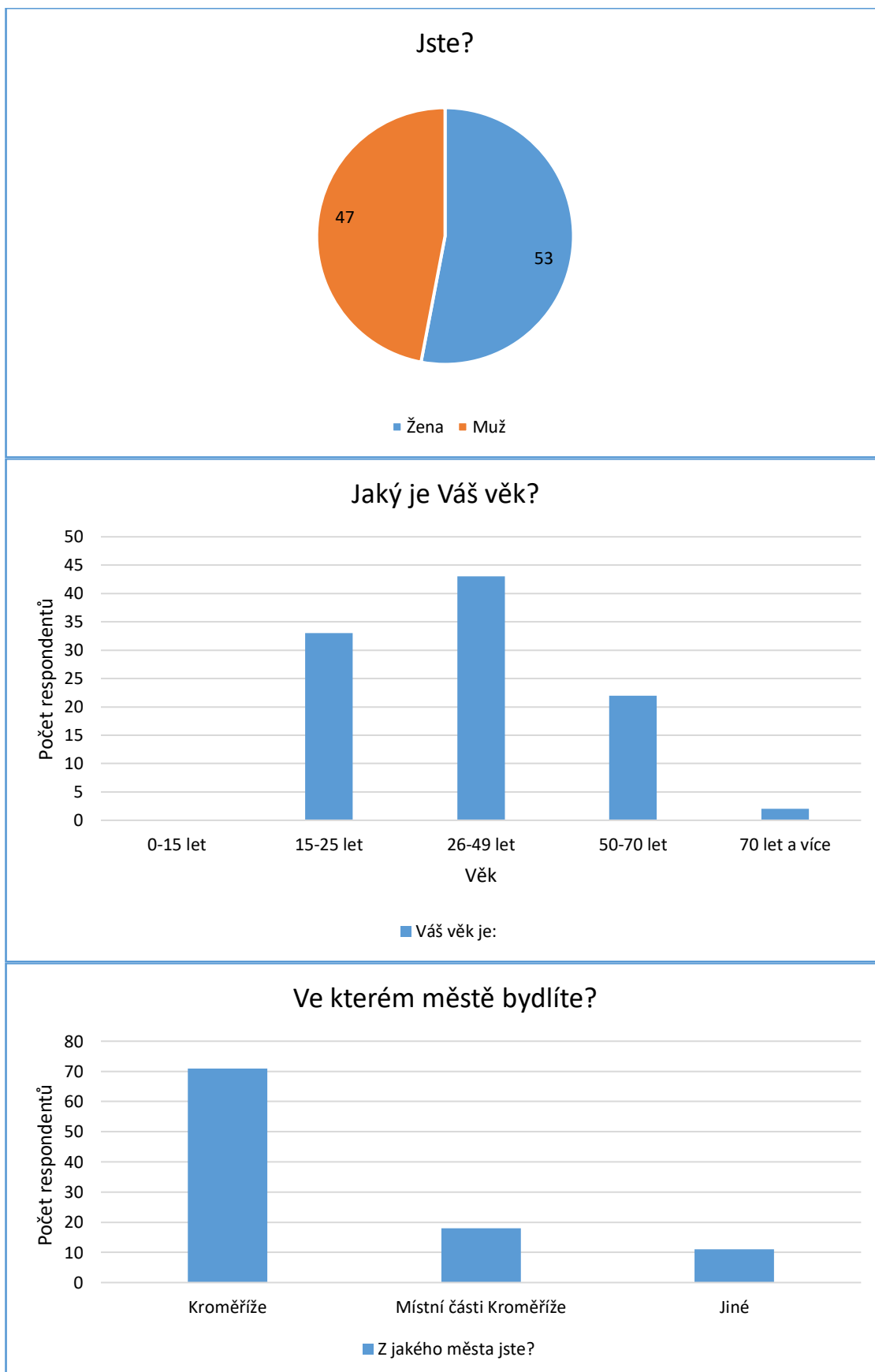
SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 – Vývoj počtu obyvatel města Kroměříž mezi lety 2011–2019 (Veřejná databáze, ©2021a).....	44
Graf 2 – Vývoj cen vodného a stočného na Kroměřížsku v letech 2015–2021 (Kč/m ³) (PRAVDA O VODĚ, ©2021c).....	55
Graf 3 – Vývoj produkce odpadů v letech 2013–2020 (Odbor životního prostředí MÚ Kroměříže, 2021b, vlastní úprava)	69
Graf 4 – Výdaje na nakládání s odpady ve městě Kroměříž za roky 2015–2020 (Monitor, ©2021, vlastní úprava).....	71
Graf 5 – Výdaje na životní prostředí od roku 2015 do roku 2020 (Monitor, ©2021, vlastní úprava).....	73

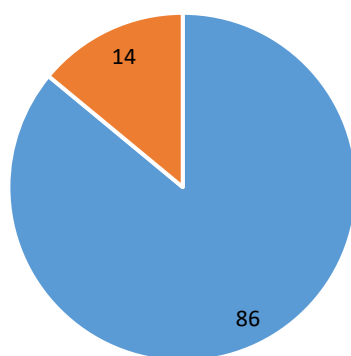
SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazníkové šetření

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

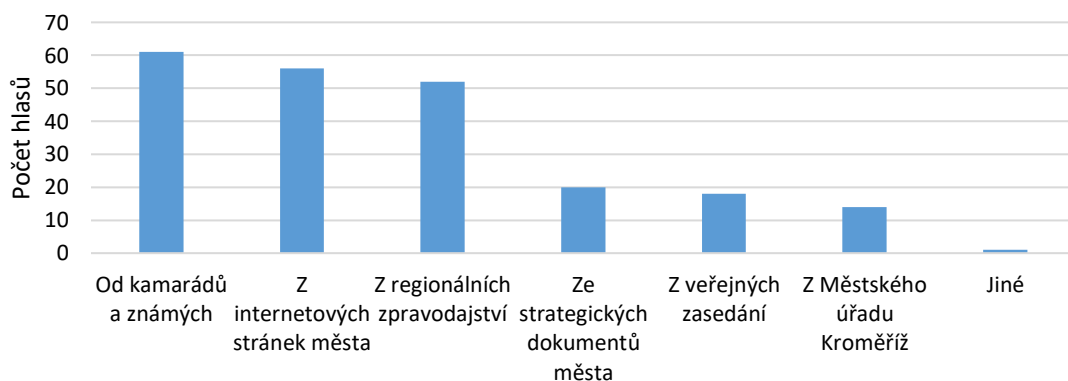

Zajímáte se o stav životního prostředí ve městě Kroměříž?

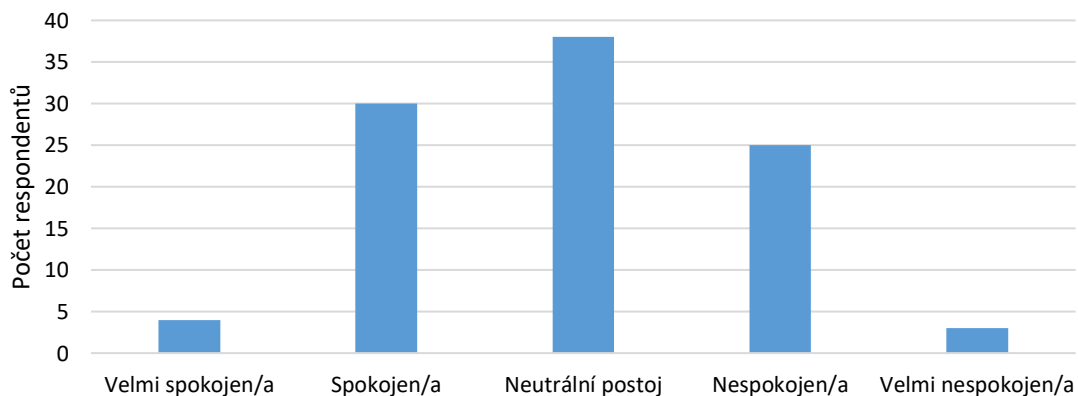
■ Ano ■ Ne

Pokud byla Vaše odpověď „Ano“, tak z jakých zdrojů získáváte informace?

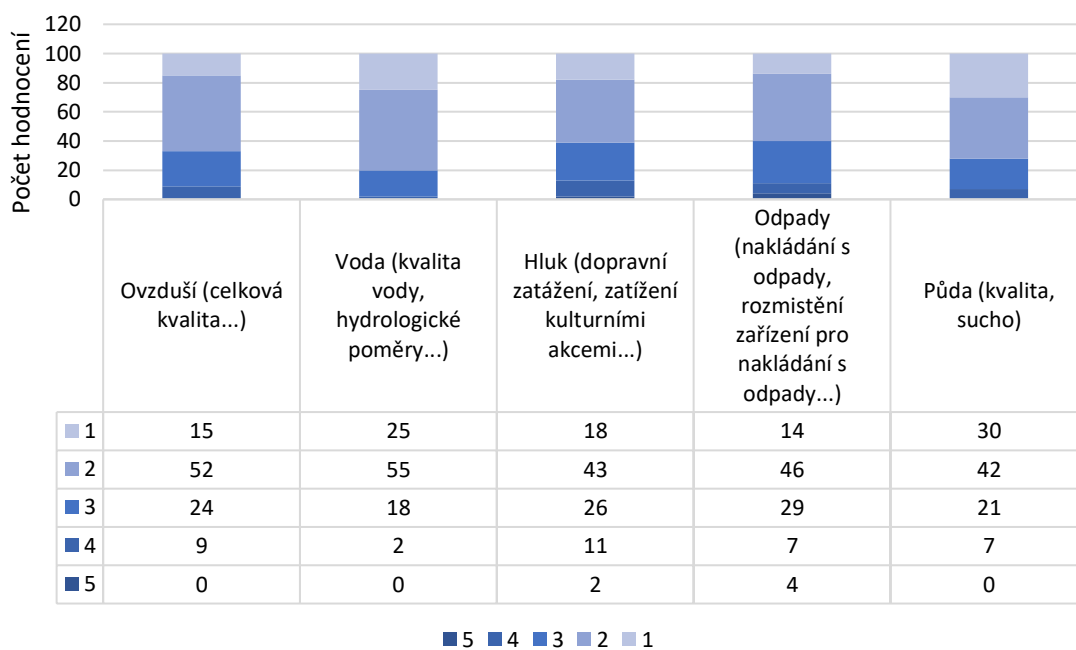
■ Pokud byla Vaše odpověď „ano“, tak z jakých zdrojů získáváte informace?

Jste spokojen/a s informováním ze strany města o stavu životního prostředí?

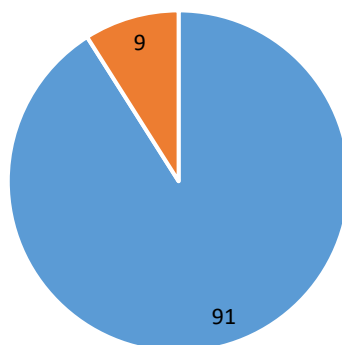
■ Jste spokojen/a s informováním ze strany města o stavu životního prostředí?

Jak hodnotíte stav životního prostředí ve městě Kroměříž? (1 – nejlepší, 5 – nejhorší)

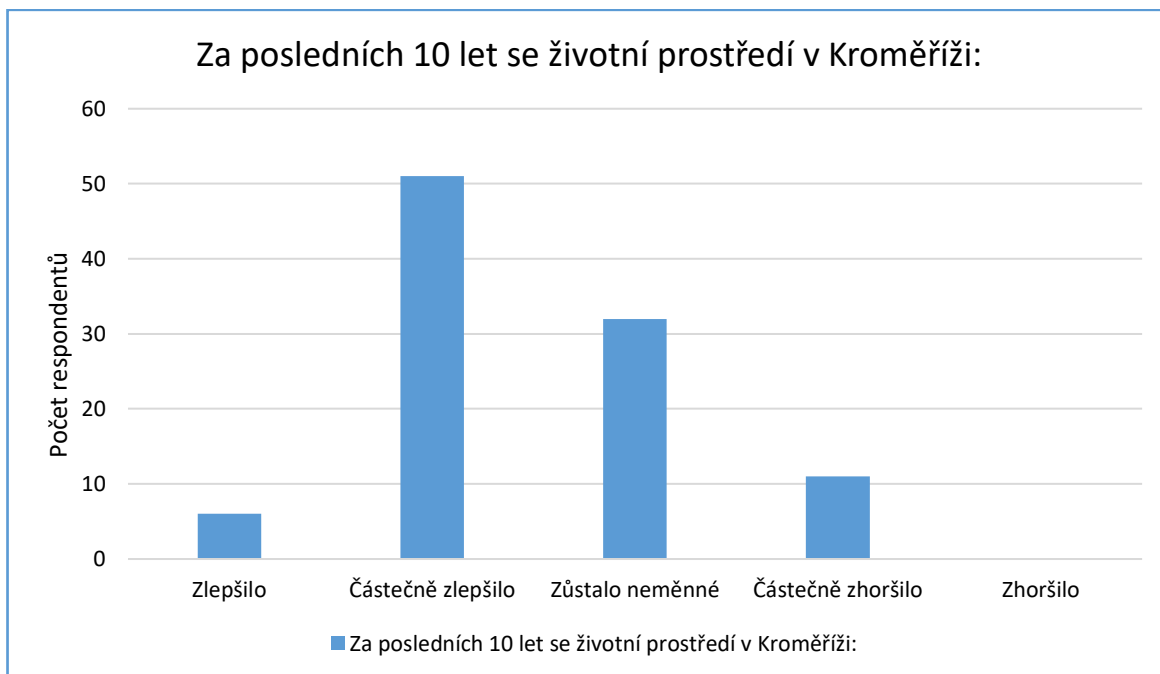

5 4 3 2 1

Třídíte odpad?

Ano Ne

Odůvodněte prosím svou předchozí odpověď: (nejčastěji se objevující odpovědi)

Nacházejí se zde černé skládky.

Průmyslová zóna nedělá městu hezký obrázek.

Přidávají se kontejnery na třídění odpadu, ale stále je jich málo. Zlepšuje se péče o zeleň.

Stonáč je často zaneřáděn odpadky z alkoholu, které tam nechávají mladí.

Všimla jsem si obnovování/sázení zeleně a stromů. Celkově na mě působí Kroměříž čistším dojmem než dříve.

V souvislosti s pandemií se poslední rok drasticky snížilo množství dopravy.

Přibýlo více odpadkových košů na tříděný odpad, zasazeno více stromů. Odbor životního prostředí by mohl lépe kontrolovat firmy v průmyslové oblasti KM od mostů K.R. dolů směr Hulín.

Více zeleně, zlepšuje se počet košů, ale stále jsou rezervy.

Dle analýzy kvality ovzduší, kterou zpracoval Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě, netrápí obyvatele Kroměříže špatná kvalita ovzduší (k r. 2019). Jak vnímáte kvalitu ovzduší? (Nejčastěji se objevující odpovědi)

Kvalita ovzduší je závislá na přesné lokalitě – např. ulice Havlíčkova je v dopravní špičce tragická, většinou je v KM ale ovzduší kvalitní díky množství městské zeleně a přírodě v těsném okolí města.

Kvalita ovzduší se nezdá špatná.

Kvalitu ovzduší vnímám v pořádku.

Některé továrny neustále exhalují dým, což může být nehezký pohled, nicméně těžko říct, jak se podílí na celkové kvalitě.

Nevím. Ze strany města vím pouze o celkové kvalitě, ale nevím, jaké byly hodnoty, či co vůbec znamenají.

Kvalita je stejná jako v okolních městech a lepší než třeba v Otrokovcích a Zlíně.

Dále od komunikací dobře. Zlepšilo se znečišťování z komínů a volného pálení na zahradě.

Jako ovlivněnou Hulínem a Otrokovicemi a průmyslovou zónou za Moravou.

Oblast průmyslové zóny trápí větší znečištění.

O studii jsem nevěděl, kvalita se zdá v pořádku.

V topné sezóně je špatná. V ostatních měsících se zdá v pořádku.

Souhlasím s analýzou Zdravotního ústavu, kvalita ovzduší se v Kroměříži zdá být dobrá.

Až na pár místních firem, kterým z průmyslových komínů uniká ne úplně v pořádku kouř, je kvalita ovzduší solidní.

Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě provedl rovněž analýzu hluku. Většina hlukového znečištění ve městě pochází z automobilové dopravy. Pokud vnímáte problémovou oblast z hlediska hlukového zatížení, prosím uveďte ji: (nejčastěji se objevující odpovědi)

Centrum města.

Nevnímám žádnou oblast jako problémovou.

U mostu u Moravy.

Některé občany zatěžuje i hluk z Florie.

Nejproblematictější je nedokončení obchvatu města, což se projevuje na všech stávajících dopravních tepnách ve městě.

Moravská, Velehradská, kruhový objezd, Milíčovo náměstí.

Milíčovo náměstí, Velehradská, příjezd z Kojetína.

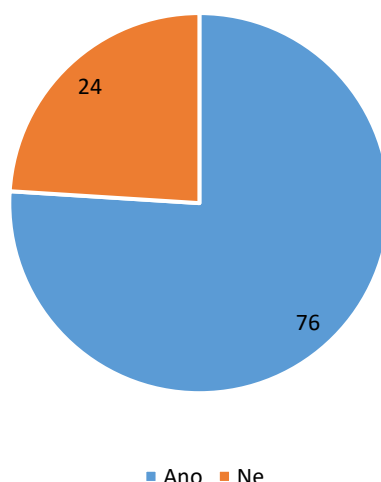
Milíčovo Náměstí, Riegrovo náměstí.

Kruhový objezd u Kojetínské. Celkově Kojetínská a 1. Máje.

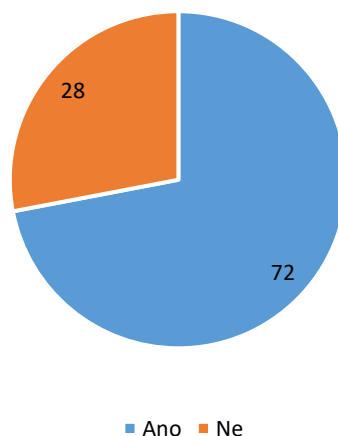
Hluku díky akcím bývá nárazové více a hlavně celodenně... Z Florie to letí přes celé město.

U kruhového objezdu a následně u Milíčova náměstí. Tento problém souvisí s nedokončeným obchvatem.

Domníváte se, že je ve městě Kroměříž dostatek zeleně?

Domníváte se, že současná situace ohledně pandemie a s ní spojená ekonomická situace ovlivní ve městě investice na ochranu životního prostředí?

Co byste zlepšili v oblasti životního prostředí ve městě Kroměříž? (nejčastěji se objevující odpovědi)

Více odpadkových košů.

Likvidovat černé skládky, nabádat lidi ke třídění a celkově zlepšit osvětu o ŽP.

Možná právě informovanost obyvatel. Jak mohou svým chováním životní prostředí v Kroměříži ovlivnit, jaké jsou hodnoty kvality ovzduší apod.

Častěji uklízet Stonáč, kde lidé pod vlivem alkoholu odhazují odpadky.

Lepší osvěta, nevšiml jsem si ze strany města v poslední době většího nabádání například k třídění odpadů.

ovzduší v zimě, nicméně se s tím nedá nejspíše moc co dělat.

Kontejner u Zacharu, lidé zde vyhazují odpadky na černé skládce.

Dokončit obchvat a zabránit hluku a emisím z dopravy.

Hluk v oblasti Milíčovo náměstí.

Častější úklid parků, více košů, zejména v parku Zachar.
Více zeleně, revitalizace, uklízet odpadky po parcích.
Více sběrných nádob.
Více kontejnerů na tříděný odpad, více starosti o odpadky podél řeky Moravy.